

CONCILIUM
PROVINCIAE AQUENSIS.

CONCILIIUM
PROVINCIAE AQUENSIS

IN URBE METROPOLITANA CELEBRATUM

ANNO DOMINI MDCCCL

PONTIFICATUS PII PP. IX QUINTO.

A Sancta Sede approbatum.

AQUIS-SEXTIIS,
TYPIS VITALIS, ARCHIEPISCOPATUS THYPOGRAPHI

MDCCCLII.

PUBLICATIO CONCILII.

PETRUS-MARIA-JOSEPHUS DARCIMOLES, Dei et Sedis Apostolicæ gratiâ Archiepiscopus Aquensis, Arelatensis et Ebredunensis ,

Universis provinciæ nostræ fidelibus, salutem in Domino.

Conciliî nostri provincialis decreta quæ in hac civitate anno penè ultimo, habuimus, summi Pontificis auctoritate recognita et corroborata nunc edimus et solemniter publicamus, ut à quibus ejus celebratio tantâ exultatione excepta est, vobis ex ejus publicatione uberes fructus salutis proveniant.

Omnia enim carissimi, propter ædificationem vestram (II. Cor. c. XII. 49); hocque *ministerii nostri opus*, ut occurratis *omnes in unitatem fidei et agnitionis filii Dei, in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi* (Eph. c. IV. 13). Quo adimplendo operi, cum venerabilibus nostris provincialibus Episcopis, unanimi mente, sicut et communi labore in Concilio congregati, ea declaravimus et statuimus quæ sive ad fidem tuendam, sive ad disciplinam accuratius instaurandam, ad caritatis pietatisve opera fovenda, ad juventutem optimis doctrinis et virtutibus imbuendam et instituendam, salubriora temporumque nostrorum necessitatibus magis accommodata, in Domino visa sunt.

Hæc quidem potissimum in eorum gratiam sunt comparata, qui in sortem Domini vocati, sacris altaribus et ecclesiasticis muneribus deputantur; ast ad omnes etiam spectant quæ in omnium utilitatem constituta sunt; quorumque servandorum unicuique fidelium, pro gradu et conditione suâ, onus incumbit.

Scientes itaque, fratres dilecti à Deo, fidem vestram quæ est in Christo Jesu (I Thess. I. 4. Col. I. 4.), iis ipsis verbis quibus venerabilis memoriæ Prædecessor noster Alexander Canigianus in publicatione Concilii sui, usus est, omni cum fiducia hortamur vos et alloquimur : « Suscipite... hæc caritatis monumenta, hæc sollicitudinibus nostræ pignora, eo animo et studio, quod bonos atque obedientes filios decet. Pro eo quanti divini nominis gloriam, et animarum vestrarum salutem facitis, accipite hæc Synodi nostræ decreta, hæc publicorum incommodorum remedia, eâ animorum alacritate, quam quidem speramus atque confidimus : vos allaturos esse ad ea servanda atque exhaurienda : « *abundantes, ut Apostolus ait, in omni opere Domini semper* (I Cor. XV. 58), *redimentes tempus, quoniam dies mali sunt* (Eph. V. 16). *Remissas manus, et soluta genua erigite, et gressus rectos facite pedibus vestris, contemplantes ne quis desit gratiæ Dei* (Heb. XII. 12. 13. 15). *Deus autem pacis... aptet vos in omni bono ut faciatis ejus voluntatem : faciens in vobis quod placeat coram se per Jesum Christum : cui est gloria in sæcula sæculorum. Amen* (1). » (c. XIII. 20. 21).

Datum Aquis-Sextiis, sub signo sigilloque nostris ac secretarii Archiepiscopatus nostri subscriptione, anno Domini millesimo octingentesimo quinquagesimo secundo mensis junii die vigesima-nonâ in festo SS. Apostolorum Petri et Pauli.

† **PETRUS MARIA JOSEPHUS,**

Archiepiscopus Aquensis, Arelatensis et Ebredunensis.

De mandato Illustrissimi ac Reverendissimi DD. Archiepiscopi.

CONTESTABLE, *Can. Secr.*

(1) *Conc. Aquens. ann. 1585.*

LITTERÆ

AD CONCILIUM ATTINENTES.

EDICTUM

DE CONCILIO PROVINCIALI AQUENSI.

Nos PETRUS - MARIA - JOSEPHUS DARCIMOLES, miseratione divinâ et Sanctæ Sedis Apostolicæ gratiâ, Archiepiscopus Aquensis, Arelatensis et Ebredunensis.

Synodorum Provincialium celebrationem omni ævo ab Ecclesiâ reputatam, ut institutum quo nihil ad doctrinæ disciplinæve ecclesiasticæ fructum conducibilias, multoties tum à summis Pontificibus, tum à conciliis etiam generalibus et præsertim à sacrosanctâ Tridentinâ Synodo, Spiritu sancto inspirante, commendatam et præceptam, à duobus ferè sæculis in Galliâ, reverà interruptam, reclamantibus licet summo consensu et incessanter venerabilibus Episcopis prædecessoribus nostris; cum divinâ favente providentiâ, instaurandi nobis tandem plenè libera sit facultas, hancque instaurationem in votis habeat in Christo Pater et Dominus Pius Papa IX;

Volentes quantum in nobis est, et mandatis et votis prædictis, debitum præstare obsequium, Concilium Pro-

vinciale in Ecclesiâ nostrâ Metropolitanâ Aquensi, ad proximam Festivitatem Nativitatis B. Mariæ semper Virginis, quæ incidit sexto idûs Septembris celebrandum indicimus et decernimus. Quocirca ad id II. et RR. Episcopos Comprovinciales nostros Massiliensem, Adjacensem, Vapincensem, Foro-Juliensem, Algeriensem et Diniensem, convocamus et universis et singulis qui de jure vel consuetudine concilii provincialibus interesse tenentur, mandamus et præcipimus ut sub pœnis in jure latis ad condictum diem, adesse curent. Pios quoque totius nostræ Provinciæ fideles, per viscera Jesu Christi Domini nostri, hortamur ut assiduis precibus, reliquisque christianæ pietatis officiis à Deo misericordiarum et patre luminum, nobis negotium tam salutare tractantibus, quæcumque necessaria et utilia implorent et obtineant.

Ac ne quis inscius à Concilio absit et deficiat, neve ignorantia excusationem prætere possit, præsens Edictum confici, sigillo nostro muniri jussimus idque in Sacristiâ Capitulari tum Metropolitanæ nostræ, tum singularum Cathedralium hujusce Provinciæ, præsentem Capitulo legi, ibique per quindecim dies affixum remanere volumus.

Datum Aquis-Sextiis, die vigesimâ nonâ mensis Junii, anno Domini millesimo octingentesimo quinquagesimo.

† P.-M. JOSEPHUS, Archiepiscopus
Aquensis, Arelatensis et Ebredunensis.

De mandato Illustrissimi ac Reverendissimi DD.
Archiepiscopi.

CONTESTABLE, *Can. Secr.*

AD SANCTISSIMUM DOMINUM NOSTRUM
PIUM PAPAM IX.

BEATISSIME PATER,

Synodum provincialem quam voce Vestrâ movente, indixeramus, summâ cleri populi que lætitiâ habuimus atque absolvimus.

Quæ in eâ confecimus decreta, Sanctitatis Vestræ recognitioni, juxta antiquæ traditionis exempla et Constitutionis Sixti Papæ V placitum, submittere satagimus.

Velit Sanctitas Vestra sapientiâ suâ meliora facere atque apostolicâ auctoritate confirmare et munire quæ quantum mente orthodoxâ tantum erga omnium Christianorum Patrem et Doctorem reverenti et amanti animo decrevimus.

Deum interea deprecamur ut ecclesiæ suæ Beatitudinem Vestram, diù præstet salvam et incolumem et paternam Vestram benedictionem nobis gregique nobis commisso humiliter postulamus.

BEATISSIME PATER,

Sanctitatis vestræ obsequentissimus et devotissimus filius,

† P.-M. JOSEPHUS,

Archiepiscopus Aquensis, Arelatensis et Ebredunensis.

Aquis-Sextiis, die 26â januarii 1854.

PII PAPÆ IX

LITTERÆ

SUPER ACTIS CONCILII PROVINCIALIS AQUENSIS.

PIUS PP. IX.

Venerabilis Frater, salutem et Apostolicam Benedictionem. Gratæ nobis admodum fuerunt tuæ litteræ vii kalendas hujus mensis datæ, atque à venerabili Fratre Carolo Josepho Eugenio, Episcopo Massiliensi nobis traditæ, quibus nostrò, et hujus apostolicæ sedis judicio subjicere properasti acta Provincialis Synodi, quæ à te, aliisque venerabilibus Fratribus istius Ecclesiasticæ Provinciæ Antistitibus nuper fuit concelebrata. Atque eadem acta nostræ Concilii Congregationi examinanda commisimus, quæ rebus omnibus ex more maturè perpensis, congruum, majori quàm fieri poterit celeritate dabit responsum. Interim verò non mediocri certe jucunditate ex iisdem tuis litteris accepimus Synodum ipsam cum ingenti tum Cleri, tum Populi fidelis lætitia esse habitam, et absolutam. Dum autem tibi atque iisdem venerabilibus Fra-

tribus tuis Coepiscopis de hâc re summopere gratulamur, pro certo habemus tibi, atque ipsis venerabilibus Fratribus, nihil unquam potius, nihil antiquius futurum, quàm majori usque curâ et studio vigilare, excubare, allaborare ut sanctissima nostra religio in istis regionibus magis in dies vigeat, et floreat, et fideles crescant in scientiâ Dei, et cognitione Domini nostri Jesu Christi, atque incedant per semitas Domini et instent viam, quæ ducit ad vitam. Denique hâc occasione libentissimè utimur, ut præcipuam nostram in te benevolentiam denuò testemur et confirmemus. Cujus quoque pignus sit apostolica benedictio, quam toto cordis affectu tibi atque iisdem venerabilibus Fratribus tuis Coepiscopis, cunctisque istarum Ecclesiarum Clericis, Laicisque fidelibus peramanter impertimur.

Datum Romæ apud sanctum Petrum die 13 februarii
anni 1851,

Pontificatûs nostri anno quinto,

Sign. PIUS PP. IX.

EMINENTISSIMI CARDINALIS MAII

LITTERÆ

SUPER APPROBATIONE DECRETORUM CONCILII PROVINCIAE AQUENSIS.

Perillustris ac Reverendissime Domine uti Frater. — Acta Synodi provincialis Aquensis ab amplitudine tuâ unâ cum cæteris comprovincialibus Episcopis anno superiore celebratæ expendit et recognovit hæc S. Congregatio Tridentini Concilii interpret ac vindex, cui ex præscripto constitutionis Sixti V incipientis *Impensa*, pro eximio vestro in Apostolicam Sedem obsequio ac veneratione transmittenda curâstis. Hæc itaque sui muneris parte dum ritè unâ mecum fungerentur Emi Patres haud levem accepimus voluptatem non solum quia in tristissimâ hac temporum conditione, in quâ omnia jura divina et humana in discrimen adducuntur, revocatâ per vos veteri consuetudine, præstitutum ex more majorum et Sacr. Canonum præscripto simul consilia conferendi remedium aptissimè adhibuistis, sed etiam quia in examinandis articulatim Synodi decretis, plurima nacti

sumus argumenta laudandæ pastoralis vestræ sollicitudinis, quâ exundanti malorum eluvioni, aliorum Galliæ Episcoporum laudabilia exempla æmulati, repagula opponere in vestrâ quoque provinciâ studuistis.

Ut enim summatim nonnulla percurram, optimo consilio quæ ad doctrinam fidei ac morum, quæ ad potestatis ecclesiasticæ auctoritatem et præsertim ad supremam Romani Pontificis jurisdictionem pertinent, veluti fundamenta Concilii præjacere voluistis. Subindè de civili societate concordiaque sacerdotii cum imperio sermonem habuistis, atque opportunissime monstruosa errorum capita quæ ubique a vaferrimis hominibus disseminantur, religionemque ac societatem turbant ac miscent, damnâstis atque reprobâstis. Rei sacræ negotia dein penitus aggressi, de disciplinâ ecclesiasticâ, de personis Deo mancipatis, de sacramentorum administratione, de verbi Dei prædicatione, de charitatis et pietatis operibus, de reverentiâ in cultûs divini celebratione, de pueris catechizandis, de librorum bonorum propagatione, ac de bibliothecis parochialibus, deque sacrâ liturgiâ, juxtâ Romanæ Ecclesiæ rubricas, in omnes istius ecclesiasticæ provinciæ dioceses introducendâ saluberrima decreta edidistis. Gratum vero fuit quam quod gratissimum edocertum quæ de Concilio provinciali stato tempore renovando et Synodis ab unoquoque Episcopo in suâ Diocesi habendis statuistis, tum peculiare vestrum studium quo solidæ clericorum institutioni in minoribus et majoribus seminariis degentium ad quaslibet virtutes et disciplinas addiscendas prospexistis. Equidem optandum esset ut

ea fluere tempora quæ Apostolicæ Sedi sinerent vestris votis obsecundare, ad veterem formam ac splendorem revocando scholas quibus clericis ad studia superiorum facultatum perficienda atque ad gradus academicos sibi comparandos via pateret. At quoniam hujusmodi negotium grave quidem et salebrosum in præsentem visum est, ita ut quum sacra hæc congregatio rescriberet ad litteras Patrum Synodi Remensis opportuniori tempore illud reservaverit, vobis exemplum PP. Synodi Burdigalensis quod et ipsi sacre Congregationi placuit, sectari licebit, qui interea selectos juvenes ad aliquam ex approbatis ecclesiasticis universitatibus mittere sibi proposuerunt.

Quandoquidem verò divina miseratione contigit novis ac salutiferis plantationibus dominicas vineas culture vestre conceditis locupletare, nihil aliud restat nisi ut omni contentione satagatis in majus ecclesiasticæ rei incrementum et decus uberrimam bonorum spiritualium segetem curare et urgere. Gnavo seduloque patrifamilias satis non est agro semina committere, sed omni assiduitate ac industria sata excolit usque dum sui laboris fructum aliquando consequatur. At verò alacres curæ quibus synodica comitia redintegrastis certa nobis spei pignora præbent, fore ut vos unà cum clero quæ prudenter sancita sunt nullo non tempore observanda efficaciter enitemini; omnium bonorum largitore Deo in agrum vestro sudore irrigatum celestis roris abundantiam effundente.

Quas cæterum animadversiones Eui Patres post accuratum Synodi examen ex auctoritate SSmi D. N. perfun-

tum è re esse censuerunt, eas folio heic adnexo adnotatas reperietis, neque dubitant quin pro vestra in Apostolicam Sedem reverentiâ eosdem executioni mandetis antequam Concilii acta promulgentur.

Quod reliquum est, ego peculiariter omne meum studium et propensissimam voluntatem profiteor ampl. tuæ atque egregiis Episcopis, vobisque omnibus fausta omnia ac prospera precor a Domino.

Amplitudinis tuæ.

Romæ 30 septembris 1854.

Uti Fr.. Studs

A. Card. MAÏ Prefus

Hieronimus d'Andrea Archiepiscopus Melitenus Secretarius.

DECRETA CONCILII.

TITULUS PRIMUS.

DECRETUM

DE APERIENDA SYNODO.

In nomine Sanctissimæ et Individuæ Trinitatis, Patris et Filii et Spiritûs Sancti. *Amen.*

Nos PETRUS-MARIA-JOSEPHUS DARCIMOLES, Ecclesiæ Metropolitanæ Aquensis Archiepiscopus, ad laudem et gloriam Dei omnipotentis, ad honorem Beatissimæ Immaculatæ, semperque Virginis Mariæ Dei genitricis, cujus hodiè gloriosa Nativitas celebratur, ad Ecclesiæ decorem decernimus, de consilio et consensu Reverendissimorum Episcoporum nostrorum Comprovincialium, hæc ipsâ die mensis septembris octavâ, initium fieri atque ideò factum esse Concilii provincialis, quod nostrâ Metropolitanâ auctoritate, indiximus, denuntiavimus et promulgavimus.

DECRETUM

DE MODO VIVENDI IN CONCILIO.

Cum docente beato Jacobo apostolo, *omne datum optimum et omne donum perfectum desursùm sit, descendens a Patre luminum* (c. I. 5), qui iis qui postulant à se sapientiam, *dat omnibus affluenter* (ib. 17), universos et singulos in Concilio isto degentes, pro pastorali nostrâ sollicitudine hortamur ac monemus, ut toto Concilii tempore ad eum confugiant, unde venit *spiritus scientiæ et fortitudinis* (Is. XI. 2); sapientem enim qui *cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum, et in conspectu Altissimi deprecabitur, spiritu intelligentiæ replebit Deus, et diriget consilium ejus et disciplinam, et in absconditis suis consiliabitur* (Eccl. XXXIX. 6, 8, 10).

Præterea civitatis Aquensis Incolas, quorum et totius Provinciæ gratiâ, salutaria decreta Concilium meditatur, paterno animo admonemus atque hortamur, ut pietatis officii se dedant impensius, Pœnitentiæ Sacramento contractas sordes eluant, auctori gratiæ sacrâ synaxi sese jungant, et sobriè, castè, justè et piè, ut decet sanctos, vivere satagent; obtestamur demùm in Domino *obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones*, fieri pro Sanctissimo Domino Nostro Papâ, ac pro Episcopis et presbyteris in hoc Concilio congregatis, ut omnes in charitate radicati pacem foveant, sectentur

justitiam, et quæ sunt Christi sapiant et quærant unanimes.

Jam verò ut omnis præcludatur altercationi locus, circa sedem quam quisque tenere debet in Concilio, hortamur ut in spiritu humilitatis accedant omnes, *nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes, non quæ sua sunt singuli considerantes, sed ea quæ aliorum* (Phil. II. 3). Quod ut feliciter assequamur, in qualicumque ordine quisque compareat et considereat, salva illius jura decernimus.

Præcavendum deinde ne quis sacrum hunc consessum tumultus interturbet. Omnes ideò modestiam induentes in spiritu lenitatis suam sententiam, prout Spiritus Sanctus dabit eloqui illis, servato tamen suo ordine, proferant in Congregationibus, sive privatæ illæ sint, sive publicæ, ac potissimum in Sessionibus; *non enim in commotione Dominus* (III. Reg. XIX. 44).

Denique, sub pœnis à jure statutis inhibemus, ne quis eorum, qui ad istud Concilium nostrum vocati huc accesserunt, ex hâc civitate Aquensi, ante dimissam Synodum discedere præsumat, nisi discessus causâ, à Concilii Patribus cognitâ et approbatâ.

DECRETUM

DE PROFESSIONE FIDEI.

Cùm inter omnes Pastoralis Officii sollicitudines, illa potissimum prima esse debeat, ut fides Catholica quam Sancta Romana Ecclesia colit ac tenet, incorrupta in hâc Provinciâ sinceraque permaneat, et omnes in ejus puritate immobiles inviolatique persistent, nos in hâc nostrâ Synodo Provinciali, hinc præcipuè exordiendum esse duximus, ut quæ ex eodem Spiritu est Fides, eandem unâ oris confessione profiteamur. Quocirca, Sacri Concilii Tridentini Decretis inhærentes, professionem fidei Pii IV Pontificis Maximi Constitutione acceptam, à Nobis et à Reverendissimis Coëpiscopis, cæterisque in hoc Concilio insidentibus, palàm et publicè emittendam decrevimus.

Ego N... firmâ fide credo et profiteor omnia et singula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet :

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cœli et terræ, visibilium omnium, et invisibilium. Et in unum Dominum, Jesum Christum, Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum, ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, et propter

nostram salutem descendit de cœlis. Et Incarnatus est de Spiritu Sancto ex Mariâ Virgine : et Homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, et sepultus est. Et resurrexit tertiâ die, secundùm Scripturas. Et ascendit in cœlum; sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloriâ judicare vivos et mortuos; cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum, et vivificantem; qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre et Filio simul adoratur, et conglorificatur; qui locutus est per Prophetas. Et unam, Sanctam, Catholicam et Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum: Et vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas, et ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiæ observationes, et constitutiones firmissimè admitto et amplector.

Item sacram Scripturam juxtâ eum sensum quem tenuit et tenet sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto; nec eam unquam nisi juxtâ unanimem consensum Patrum, accipiam et interpretabor.

Profiteor quoque septem esse verè et propriè Sacramenta novæ legis, à Jesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet: Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam-Uctionem, Ordinem, et Matrimonium; illaque gratiam conferre; et ex his Baptismum, Confirmationem, et Ordinem, sine

sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque et approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus; in supradictorum omnium Sacramentorum solemnè administratione recipio et admitto.

Omnia et singula quæ de peccato originali, et de justificatione, in sacrosanctâ Tridentinâ Synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio.

Profiteor pariter in Missâ offerri Deo verum, proprium, et propitiatorium sacrificium, pro vivis, et defunctis; atque in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse verè, realiter et substantialiter corpus, et sanguinem unâ cum animâ, et divinitate Domini nostri Jesu Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, et totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem Catholica Ecclesia Transsubstantiationem appellat. Fateor etiam sub alterâ tantum specie, totam atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi. Constanter teneo Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari.

Similiter et Sanctos unâ cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse; eosque orationes Deo pro nobis offerre; atque eorum reliquias esse venerandas. Firmissimè assero imagines Christi, ac Deiparæ semper Virginis, necnon aliorum Sanctorum habendas et retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesiâ relictam fuisse; illarumque usum Christiano populo maximè salutarem esse affirmo.

Sanctam, Catholicam et Apostolicam Romanam Ec-

clesiam, omnium Ecclesiarum matrem et magistram agnosco; Romanoque Pontifici, beati Petri Apostolorum Principis Successori, ac Jesu Christi Vicario, veram obedientiam spondeo, ac juro.

Cætera item omnia à sacris Canonibus, et œcumenicis Conciliis, ac præcipuè à sacrosanctâ Tridentinâ Synodo tradita, definita, et declarata indubitanter recipio atque profiteor; simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab Ecclesiâ damnatas, et rejectas, et anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, et anathematizo.

Hanc veram Catholicam fidem, extrâ quam nemo salvus esse potest, quam in præsentî spontè profiteor, et veraciter teneo, eandem integram, et inviolatam, usquè ad extremum vitæ spiritum constantissimè (Deo adjuvante) retinere, et confiteri, atque à meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit teneri, doceri, et prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. Spondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, et hæc Sancta Dei Evangelia.

TITULUS II.

DE SPECTANTIBUS AD DOCTRINAM FIDEI ET MORUM.

CAPUT PRIMUM.

Cùm Sancta Catholica et Apostolica Fides, quam inviolatam tenet Romana Ecclesia, *humana salutis initium*, et Christiani totius ædificii sit fundamentum, et cùm præcipuum munus episcoporum sit, hujus fidei depositum custodire, et contra errores omnes defendere; nobis summâ Dei benignitate in Concilium canonicè Congregatis, ante omnia opportunum visum fuit, quasdam veritates ad doctrinam fidei et morum pertinentes, à nonnullis vel apertè oppugnatas, vel in dubium hodiè revocatas, declarare et profiteri; errores grassantes condemnare; regulasque tradere quibus Fides ab omni labe immunis servetur.

CAPUT II.

De professione fidei.

Quoniam, ut ait Apostolus, *unus est Dominus et una fides* (Eph. iv. 5), et *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem* (Rom. x. 10), ut qui Deo militant, eodem, quem habent, spiritu fidei loquantur omnes, nos sacrosancti Tridentini Concilii decreto inherentes mandamus, ut professio fidei sub formâ juramenti, à felicis recordationis Pio Papa IV præscripta, et à nobis hujusce Synodi initio publicè præstita, suo loco et tempore, emittatur ab omnibus infra designandis.

Hanc ergo professionem in Provinciâ Aquensi emittent:

1° Novi Vicarii generales, aut canonicatum obtinentes ante adeptam possessionem, in manibus Episcopi, vel, eo impedito, coram Vicario generali, ad hoc specialiter deputato, præsentate capitulo;

2° Omnes curam animarum habentes, sub quocumque titulo, scilicet: Parochi, Rectores et etiam Capellani, in manibus Episcopi, aut coram præbytero ad hoc specialiter deputato, sive ante, sive post adeptam possessionem, sed infra bimestre;

3° Superiores etiam tum majorum, tum minorum seminariarum, et quicumque collegiis aliisque institutionibus ab Ordinario præficiuntur, in manibus Episcopi aut eorum ejus Vicario generali, intra duos menses;

4° Qui clero ascriptus, theologiam vel philosophiam quovis nomine docuerit, et etiam laicus, qui in institutione auctoritatis Ecclesiasticæ regimini subjectâ, philosophiam docendi munus susceperit;

5° Tandem novi concionatores, etiam regulares, qui, primâ vice, ad stationem solemnem Quadragesimæ aut Adventûs, vel ad alia spiritualia exercitia deputantur, nisi constet Episcopo illos jam professionem fidei emisisse.

CAPUT III.

De ecclesiæ constitutione divinâ et immutabili.

Quòd Christus Ecclesiam suam, ut societatem in suo genere perfectam, externam semperque visibilem, in qua alii præessent, subessent alii, instituerit, dogma Catholicum, simul et factum, omni ex parte certissimum et clarissimum est. Ex discipulis quos primum sibi devinxerat, duodecim elegit, quibus Ecclesiam suam in universo orbe propagandi et gubernandi curam demandavit. Id tota Evangeliorum librorumque apostolicorum series

narrat et demonstrat. Ne autem tanto muneri implendo impares essent apostoli, ipsam potestatem, quam à Patre acceperat, eis contulit, ut in ejus nomine et virtute docerent, sacra mysteria dispensarent, leges ferrent, fideles judicarent, controversias dirimerent, eaque tandem auctoritate Ecclesiam regerent, ut qui eos audierint, Christum audierint, qui eos spreverint, Christum spreverint, et qui eis non obedierint, tanquam Ethnici et publicani habendi sint. Cum ipsis tandem docentibus et ministrantibus se adfuturum promisit, non ad tempus, non disruptis intervallis, sed *omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi* (Matt. xxviii. 20).

Postquam verò Christus ad Patrem reversus, promissum Spiritum Sanctum in Apostolos effudit, hi præscripto operi toti incumbunt. Quæcumque à Christo sibi mandata sunt exequantur: docent scilicet et baptizant, Ecclesiasque instituunt quibus certas, tum de cultu divino, tum de disciplinâ, leges imponunt, necnon delinquentes redarguunt et judicant. Viros tandem ritè Ordinatos, distinctis dignitatum et officiorum gradibus insignitos, diversaque pollentes auctoritate, in Ecclesiis constituunt, quos Scriptura sacra totaque traditio Episcopos, Presbyteros et Ministros, suo quosque nomine, nuncupant. Sicut igitur olim, Deo dictante, in Ecclesiâ Judaicâ, sic nunc, Christo jubente, in Ecclesiâ Christianâ, « *summo sacerdoti sua munia tributa sunt, et sacerdotibus locus proprius assignatus est, et levitis sua ministeria incumbunt; laicus autem homo, institutis laicis constringitur.* » (Clem. Rom. Ep. I. c. XI).

Hanc Ecclesiasticæ Constitutionis formam, non ab hominibus, non ex serie temporum, non ex merâ necessitate rerum, non progressu quodam humano, sed ab ipsomet Christo immediatè institutam et determinatam, immutabilem esse credimus et profiteamur. Quod enim Dei ipsius sapientiâ et auctoritate ordinatum, fundatum atque sancitum fuit, ab humanâ sapientiâ et potestate nec perfici, nec mutari unquam potest.

CAPUT IV.

Quòd potestas Ecclesiastica neque a populo, neque a principibus sit mutuata.

Regiminis Ecclesiastici auctoritatem, non aliis quàm Pastoribus, quos Ecclesiæ suæ præfecit, Christum commisisse, non minùs tota Evangelicæ historiæ series, quàm omnia traditionis divinæ et Ecclesiasticæ monumenta, proclamant. Nulla quippe fidelium multitudini, ne minima quidem, hujus auctoritatis pars à Christo concessa fuisse legitur. Non eis verbum traditum; non hujus prædicandi cura demandata; non ipsis claves datæ; non alligandi et solvendi, non remittendi, retinendive peccata, concredita potestas.

Hæc quidem auctoritas propter fideles, non autem ab eis nec per eos exercenda, constituta fuit a Christo ac tradita. Vana igitur est, et verbo Dei contraria illa, à qui-

busdam neotericis excogitata distinctio inter potestatem ipsam Ecclesiasticam et ejus exercitium. Nam Christus iis solis suam commisit potestatem, à quibus voluit eam exerceri; nec Petro solum usum clavium, sed ipsas regni cœlorum claves dedit.

Idcirco, Doctrinæ felicis recordationis Pii Papæ VI firmiter obsequentes, cum ipso damnamus ut hereticam, propositionem Synodi Pistoriensis, quâ affirmatur: « *Potestatem a Deo datam esse Ecclesiæ, ut communicetur Pastoribus*, eo sensu intellectam quod Ecclesiæ alici ministerii et regiminis potestas à communitate fidelium in Pastores derivetur. » (Ex Bull. *auctorem fidei*, prop. II).

Fide etiam catholicâ certum est, ipsis principibus sæcularibus, nullatenus competere potestatem Ecclesiasticam, nec ejus exercitium. Eorum jura in rebus quidem humanis Christus agnovit; nullum verò in rebus divinis, nullumque in Ecclesiam suam imperium ipsis concessit. Hinc quoties Principes et Magistratus sæculares jura Ecclesiasticæ potestatis propria invadere attentarunt, toties Ecclesia illis fortiter obstitit, hisce Hosii verbis illos redarguens: « *Ne te rebus misceas Ecclesiasticis, neu nobis his de rebus præcepta mandes, sed à nobis potiùs hæc ediscas. Tibi Deus imperium tradidit; nobis ecclesiastica concedidit; ac quemadmodum qui tibi subripit, Deo ordinanti repugnat, ita metue ne si ad te Ecclesiastica pertrahas, magni criminis reus fias.* » (Ep. Hosii ad Const. Imp. ap. S. Athanas. *Hist. Arian. ad monachos*. n. 44).

CAPUT V.

De independentiâ potestatis ecclesiasticæ.

Cum, ex dictis, Ecclesia divinitus condita fuerit tantquam societas perfecta, prorsusque ad finem suum assequendum sibi sufficiens, nullamque in eam principes sæculares habeant potestatem:

1. Solius est Ecclesiæ dogmata fidei definire et fidelibus doctrinam Christi credendam ita proponere, ut ii teneantur internum seu cordis et mentis obsequium et assensum decretis ejus illico præstare. Unde et jure sibi soli proprio valet illa errores christianæ et catholicæ fidei adversos denunciare ac damnare; voces determinare quæ a doctoribus, scriptoribus et concionatoribus debeant in exponendis et propugnandis dogmatibus usurpari; declarationes exigere quas ad tuendum fidei depositum necessarias duxerit vel utiles.

Nulli ergo hominum, nullique humanæ potestati, sub quocumque prætextu, licere declaramus et profite-mur decretorum Ecclesiæ suspendere effectum, et prohibere ne sermo Dei « *currat et clarificetur* (II, *Thess.* III, 4). Non enim fas est Ecclesiæ doctrinam haberi ut « *verbum hominum* » (I, *Thess.* II, 13) sed prædicanda est et suscipienda, « *sicut verè est* » tantquam *verbum*

Dei, » cum pastores illius in apostolis et per apostolos gratiam et apostolatum acceperint ad « *obediendum fidei in omnibus gentibus* » (Rom. 1. 5).

2. Ecclesiae jus est proprium leges condere, sancire, promulgare, quibus omnes fideles cujuscumque sint conditionis, strictè obligentur: ad ipsam proindè solam pertinet leges suas authenticè interpretari, mutare, abrogare, ab eis dispensare et pro ratione locorum et temporum judicare an earum integra observatio relaxari et non urgeri debeat.

3. Pastoribus Ecclesiae non tantummodò in foro poenitentiae vera inest judicandi potestas sed et alia ipsis competit, nempe regiminis externi, quam nemo absque gravi piaculi reatu impedire aut suspendere potest; et vi cujus in reos tum propria confessione, tum aliorum testimonio criminibus convictos verum exercetur judicium, eisque licet invitis, poenae etiam externae decernuntur et infliguntur. Id enim muneris, quo Christi nomine functus est Apostolus, Ecclesiam, dum saevirent etiam persecutiones, in conventu fidelium exercuisse testis est Tertullianus cum ait: « *Ibidem, id est in Ecclesia, exhortationes, castigationes et censura divina; nam et judicatur cum magno pondere ut apud certos de Dei conspectu (Apologet. 39).* » Quantum ista visa fuerint Augustino formidanda ipse perhibet dicens: « *Alligatur homo amariùs et infeliciùs Ecclesiae clavibus, quàm quibuslibet gravissimis et durissimis ferreis vel adamantinis nexibus (Contra advers. legis et Prophet. lib. 1. 36.)*

4. Ecclesia plenam item potestatem habet in eligendis pastoribus et instituendis: « *ut fures quippe et latrones habendos esse* » (Conc. Trid., sess. XXIII, cap. 4), pastores ab Ecclesia non vocatos aut institutos docet Concilium Tridentinum. Ipsa insuper summo jure statuit regulas juxtà quas missio et jurisdictio conferri debeat et exerceri. Quum igitur dioeceseon et provinciarum ecclesiasticarum institutio, circumscriptio, divisio, plurium ad unam reductio fieri nequeat quin praesulum amplietur auctoritas aut contrahatur, manifestum est haec omnia ad solam Ecclesiae pertinere potestatem. Quod si eos qui ad munus pastorale provehendi sunt, designandi seu nominandi aut praesentandi privilegio gaudeant aliquando principes saeculares, id unice ex libera et sapienti Ecclesiae indulgentia fieri nos docet concilium generale octavum statuens; « *Neminem laicorum principum vel potentium posse semet inserere electioni aut promotioni patriarchae vel metropolitae vel cujuslibet episcopi.* (Can. 22. Conc. Hard. t. v. c. 909). »

CAPUT VI.

In quibus resideat ecclesiastica potestas.

Ad romanum pontificem et episcopos exclusivè, jure proprio, ecclesiastica pertinet potestas. Ad Romanum quidem Pontificem, Christi Vicarium, cui in personam B.

Petri totius gregis pascendi et regendi cura demandata est; ad Episcopos verò de quibus *proprie* (*Epist.*, 18, 4, *ad conc. Ephes.*), teste Cœlestino papa, ait apostolus: « *posuit spiritus sanctus, episcopos Regere Ecclesiam « Dei* » (*Act.*, xx, 28). Ad eos insuper, eodem sancto pontifice declarante et concilio generali tertio assentiente, « in commune mandatæ prædicationis cura pervenit; « hæreditario in hanc sollicitudinem jure » constringuntur; « dùm apostolis dicitur : *ite docete omnes gentes* » (*Math.*, xxviii, 19) » acceperunt « generale mandatum, et necesse est ut subeant eorum labores quibus « omnes » successerunt in honore (*Epist.*, 18-2).

Aliis verò, etiam presbyteris, Ecclesiam jure proprio docendi et regendi munus nullatenus concreditum est. Episcopi enim summo pontifici, velut capiti membra, inhærentes, utpotè, non Petri quidem, sed apostolorum cæterorum in potestate ordinariâ successores, horum vices, locum, gradum in Ecclesiâ Dei jure tenent hæreditario; presbyteros autem in septuaginta discipulis designatos invenire est. Illi summi sacerdotes, qui regendis populis præfecti sunt; hi vero Episcopalis cooperatores ordinis et adjutores electi. Illis principalis honos sacerdotii, pontificalis apex, cathedra episcopalis, judicandi et interpretandi potestas est data; his autem secunda dignitas et in minore ordine sacerdotium. In hiérarchiâ quidem computantur presbyteri; at Episcopi *ad hunc hiérarchicum ordinem præcipuè pertinent* (*Conc. Trid. Sess. xviii. c. iv*): Et ab initio « per temporum et successionum vices Episcoporum ordinatio et Ecclesiæ ratio

« decurrit, ut Ecclesia super Episcopos constituatur et « omnis actus Ecclesiæ per eosdem præpositos gubernetur » (S. Cypr. *Epist.* xxvii. ed. Pamel.).

His ergo SS. pontificum et SS. patrum documentis instructi et præsertim Pii papæ VI (*Bulla auctorem fidei, prop. x.*) definitioni parentes declaramus presbyteris nullam de rebus fidei judicandi auctoritatem *proprio jure* competere, nec ipsos in consortium gubernationis ecclesiæ *eodem jure* esse vocatos.

CAPUT VII.

De supremâ romani pontificis auctoritate.

Inter apostolos quos Dei filius duces et magistros Ecclesiæ suæ dedit, unum præ cæteris elegit, quem primum, caput et principem eorum constituit, quem *Cephæ* sive *Petrum* à se vocatum, in præmium emissæ ab ipso confessionis, fundamentum Ecclesiæ suæ posuit: cui *claves cæteris communicandas* soli commisit (S. Opt. l. vii. 3); pro quo singulariter rogavit ut non deficeret fides ejus, et quem fratres confirmandi auctoritate insignivit; cui tandem totius gregis pascendi curam ita *absolutè et indiscretè* (S. Bern. *de Consid.* l. ii. c. viii) demandavit ut *quamvis in populo Dei multi sacerdotes sint, multi-*

que pastores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit et Christus (S. Leo. S. III. de assumption. suâ. c. II).

Hic primatus Petri pro statuendâ, fovendâ, illæsq; servandâ Ecclesiæ unitate, institutus, non minùs quàm unitas ipsa, perpetuus esse debuit; perpetui enim ædificii perpetuum esse fundamentum, perpetuæ societatis perpetuum esse ducem oportet. Ideòque Petro Romæ, ubi suam sedem fixerat, defuncto, in Romanos Pontifices ejus successores, hæreditario divinoque jure, suprema hæc potestas transiit. Hinc ab incunabilis Ecclesiæ perpetuò et ubique dictum et creditum fuit Romanum Pontificem esse Petri successorem; hinc illa romanorum Pontificum series, nunquàm interrupta, toties contra hæreticos et schismaticos invocata; hinc romana cathedra semper et ubiquè vocata cathedra Petri et sedes propria in quâ Petrus in suis successoribus vivit et judicium exercet (Phil. præsb. in Conc. Eph. Act. III).

Hæc est illa sedes unanimi plausu à patribus conclamata: *cathedra unica, prima de dotibus* (S. Opt. I. II. 3), *unde unitas sacerdotalis exorta est* (S. Cypr. Ep. LV) et *in quâ unâ, unitas ab omnibus servanda* (S. Opt. I. II. 3). Hæc Ecclesia *omnium ecclesiarum mater et magistra* (Conc. Trid. Sess. VII. de Bapt. c. III) in quâ *semper apostolicæ cathedræ vixit principatus* (S. Aug. Ep. XLIII. 7), et *ad quam propter potiore principalem necesse est omnem convenire Ecclesiam* (S. Iren. adv. hæc. I. III. c. III). Hæc *felix Ecclesia cui totam doctrinam apostoli cum sanguine profuderunt* (Ter-

tull. de præsc. c. 36); *ubi fides non potest sentire defectum* (S. Bern. Ep. XC ad Innoc. II); et in quâ *immaculata est semper servata religio et sancta celebrata doctrina* (Form. Horm. Conc. Hard. t. II. col. 1030). Hæc tandem *petra super quam Ecclesia est Domini voce ædificata* (S. Epiph. in Anchor. n. IX. et S. Hier. Ep. XIV. ad Damasum), et *in quâ est integra et vera christianæ religionis soliditas* (Horm. suprâ col. 1031).

Hanc ergo patrum, conciliorum et summorum pontificum doctrinam toto animo amplexantes, profiteamur et declaramus: *apostolicam sedem romanorumque pontificem in universum orbem tenere primatum, et centrum esse totius communionis ecclesiasticæ necessarium; ipsumque romanum pontificem verum Christi vicarium totiusque Ecclesiæ caput et omnium christianorum patrem et doctorem existere: eique in beato Petro pascendi et regendi et gubernandi universalem ecclesiam à D. N. Jesu Christo plenam potestatem esse traditam* (Conc. Flor. Conc. Hard. t. IX. c. 986).

Hæc autem docendi, pascendi et regendi potestas cum sit suprema, plena, numerisque omnibus absoluta (*Pius VI resp. super nunciat Ap. c. VIII.*) vera est hoc ipso, non solum dirigendi, sed jubendi, leges ferendi et sancienti, judicandi et pœnas decernendi auctoritas, cui omnes obedire tenentur, et veri nominis jurisdictio cui populi populorumque pastores subjacent; adeò ut in jure ecclesiastico summus pontifex nihil non possit ubi id exposcit necessitas aut justa Ecclesiæ utilitas. Præterea cum divina sit et Ecclesiæ omninò necessaria auctoritas

illa et jurisdictio, nemini fas est illius exercitium suspendere aut restringere. Qui autem liberam inter Romanum Pontificem et fideles, præsertim Episcopos, qualicumque modo, communionem interrumpet, hoc ipso divinam Ecclesiæ constitutionem evertere et ipsius unitatem dirimere attentaret.

CAPUT VIII.

De Episcoporum auctoritate.

Episcopi per terminos terræ definiti ex J. C. sententiâ (S. Ign. Ep. ad Eph. c. III), et pro patribus apostolis Ecclesiæ nati constitutique principes super terram (Ex. S. Aug. in Ps. XLIV. n. 32), in diocesisibus sibi creditis, immediatam tùm in clerum tùm in plebem auctoritatem habent.

Ad eos attinet regere, docere, de moribus et doctrinâ (ex brevi Pii VI, quod aliquantùm) judicare, leges et statuta condere, sacramentum confirmationis administrare, ordines conferre, paræcias instituere, clericis jurisdictionem quam et qualem exercere possunt, dare, restringere vel etiam auferre; ad episcoporum enim officium, teste Innocentio III, tàm institutio quàm destitutio sacerdotum noscitur pertinere (Cap. cùm ex injuncto, 12, de Hæret.).

Hæc autem episcoporum potestas non arbitrariò, sed ad normam aut mentem canonum exercenda: *canonum enim statuta ab omnibus custodienda sunt, potissimum autem ab episcopis qui sunt custodes sacrarum regularum* (Bened. XIV, de syn. diæc. l. XII. 4).

Tantum autem munus illud et officium non absque consiliariis exercendum quos eligunt episcopi, sed quorum neque inhærere judiciis, neque assentire consiliis adstringuntur (ex Brevis Pii VI, quod aliquantùm); non omisso consilio Capituli in casibus à jure præscriptis.

Præminentem hanc, nullatenùsque à clero dependentem auctoritatem in episcopis semper agnovit Ecclesia; sancti enim patres unâ voce proclamant *episcopum esse in Ecclesiâ et Ecclesiam in episcopo* (S. Cypr. Ep. LXIX); *Ecclesiæ salutem in summi sacerdotis dignitate pendere, cui si non exors quædam et ab omnibus emittens detur potestas, tot in Ecclesiis efficiuntur schismata quot sacerdotes* (S. Hieronym. Dial. adv. Lucif.).

TITULUS III.

DE SOCIETATE TUM DOMESTICA, TUM CIVILI ET DE SACER-
DOTII CUM IMPERIO CONCORDIA.

CAPUT PRIMUM.

De societate domestica.

Cùm Deus sacrum viri et mulieris fœdus ab initio constituerit, humanam non tantùm voluit propagari so-
bolem, sed multò magis innumeros ad sanctitatem et bea-
titudinem electos præparari. Finem igitur matrimonii
duplicem, alterum quidem naturalem, alterum verò su-
pernaturalem, à conditore, mirà sapientiâ, intentum esse
profitemur. Porrò societas domestica, seu *familia*, juxtâ
naturæ finem, ad filios mundo procreandos civilemque
informandam societatem destinatur. Quatenùs verò ad
superiorem dirigitur finem, est veluti societatis chris-
tianæ elementum; eò enim spectat ut filios Ecclesiæ re-
gnoque cœlesti indesinenter parturiant.

In principio enim cùm creâset Deus (*Gen.*, c. I, v. 6.)
Hominem ad imaginem suam, ut præesset universæ ter-
ræ, dixit (*Gen.*, c. II, v. 18): *non est bonum hominem
esse solum; dedit ergò ei adjutorium simile sibi mu-
lierem, ex ejus latere divinitus sumptam, quæ (Ib., 23)
os ex ossibus et caro de carne ejus meritò diceretur et
esset. Cui parens Adamus, ità firmo atque inviolabili
connubio à Deo copulatus est, ut ipse vinculi matrimo-
nialis unitatem et indissolubilitatem statim posteris, di-
vino afflante spiritu, sic prænuntiaverit (Gen. II—24):
quamobrem relinquet homo patrem suum et matrem suam
et adhærebit uxori suæ et erunt duo in carne unâ.*

« Matrimonium, ut ait Innocentius III, fuit ante pec-
catum, in paradiso à Domino constitutum, » propter
« propagationis humani generis fructum (*Ep.* I. III. *ep.*
219). » Propterea benedixit illis, et ait (*Gen.*, I—22):
crecite et multiplicamini et replete terram.

Trino igitur personarum ordine, tota essentialiter
constat et completur domestica societas, quarum inter se
relationes sic à Deo stabilitæ et sancitæ sunt, ut non æqua-
litas, sed subordinatio ex iis oriatur. Potestas familiæ
in viro præcipuè residet (*ad Eph.*, c. v. v. 23): *vir enim
caput est mulieris (I^a ad Cor., c. II, v. 8 et 9):
mulier autem ex viro et propter virum, ideòque ipsi
subdita est, ità tamen, ut non tanquam serva, sed socia,
ab ipso habeatur, et in partem veniat ejus potestatis in
communi domùs ministerio. Sicut enim mulier ex viro,
ità et vir per mulierem quam Deus fecit adjutorium
simile viro. Liberi autem, cum ab utroque parente*

originem ducant, genitoribus tum naturali, tum divino jure subjiciuntur.

Ex hac divinâ societatis domesticæ constitutione dimanant obligationes variæ quibus ejus varia membra obligantur. Si enim mulieri vir præeminet ac præest, *tenetur eam diligere ut corpus suum* (Eph., c. v, v. 28), absque zelotypiâ, ac proindè honore et mansuetudine prosequi, protegere atque defendere. Si mulier est sub potestate viri, id statutum est ob illius bonum, ut *ambulans ad manum viri non cadat*. Sæpè sæpius etiam mutus et religiosus amor viro fuit æternæ principium salutis, exemplis præeunte conjuge piâ, necnon precibus.

Si tandem utrique jura competunt in natos, utrique vicissim inviolata incumbunt officia erga eos implenda. Adèò ut, dum ipsos habere debent tanquam benedictionem divinitus acceptam et sacrum depositum à Deo sibi commissum, sese obligatos sciant et intelligant ipsis de omnibus providendum, quæ bono animæ ac corporis necessaria sunt; eos speciatim ad pietatem et honestatem informando, ipsisque, pro posse, quæcumque ad præsentis et futuræ vitæ felicitatem conducere queant subministrando.

Matrimonium et quæ in ipso fundatur domestica societas, quantum post peccatum ab eo statu deciderint in quo primum fuerant à Deo constituta, satis probant totius antiquitatis monumenta. Hujus infausti lapsus nec ipse populus hebræus detrimenta non sensit, ex dispositione divinâ quâ ob rationes speciales et præ imperfectâ temporum illorum conditione, dominium jusve viri in

mulierem auctum fuit et ampliatum, jus autem mulieris in virum restrictum et diminutum. Verùm pro eximiâ suâ sapientiâ et bonitate, divinus humani generis reparator societatem conjugalem et domesticam, non solum ad pristinam revocavit dignitatem, cum dixit (*Matthæ., c. XIX, v. 6*): *quod Deus conjunxit, homo non separet*; sed ad gradum altiorem longèque perfectiorem sublimavit, ubi et matrimonio sacramenti virtutem efficaciamque simul indidit, et ipsos sponso eodem voluit charitatis vinculo inviolabiliter uniri, quo ipse suæ quam sponsavit Ecclesiæ perenniter adunatur.

Hinc nata sunt, sub evangelicâ lege, pro singulis societatis domesticæ membris, nova illa præclaraque officia ab Apostolo in suis epistolis passim enumerata, quæ si fideliter ab omnibus observarentur, mox unaquæque christiana domus, ad normam Ecclesiæ feliciter instituta, non humana, sed angelica, non terrena, sed cœlestis societas verissimè dici et haberi posset.

Quantum verò nostris diebus, *spiritus*, ut aiunt, *familie* exciderit, non satis dolendum est. Vita ergò parentum ad domus interiora redeat, ut labores et sollicitudines, sic preces ac gaudia, in conspectu Domini, communia sint et intima. Pater sudori non parcat, ut filiorum, pro conditione, felicitati consulat. Mater sæculi deliciis et vanitatibus abrenuntians natos foveat, enutriat, doceat atque ad bonos mores informet. Unus et altera filii virtutum exempla præbeant. Filii autem *patrem et matrem honorent ut sint longævi super terram*; fratresque et sorores dilectione fraternâ se invicem prosequantur.

CAPUT II.

De societate civili.

Non solum societas domestica à Deo condita fuit, sed etiam ab illo ut auctore naturæ causam et originem habet societas civilis, quæ ordinatur ad hunc finem, ut homines *quietam et tranquillam vitam agant in omni pietate et castitate.* (Ad Timoth. c. II, v. 2).

Ex istius originis oblivione innumera profluxère mala, ex quibus *conturbata sunt gentes, et inclinata sunt regna.* (Ps. XLV).

Nec populis ulla fiet pax ullave prosperitas, nisi sciant et recogitent Deum solum esse à quo et per quem consistere potest et finem suum assequi civilis quælibet associatio.

Qualiscumque sit gubernationis forma, societas civilis necessariò constat, ut per se manifestum est, ex uno pluribusve hominibus auctoritatem gerentibus et exercitibus, et subditis obedientibus.

Noverint ergò principes et magistratus se *Dei ministros* esse suis subditis *in bonum* (Rom., c. XIII, v. 4), eosque secundum justitiam regere debere, memores verborum scripturæ : *regnantibus impiis, ruinæ hominum.* (Prov., XXVIII—42).

Noverint pariter populi se Dei ordinationi resistere si potestati resistant, sibi que horrendas parare calamitates, et tandem damnationem acquirere. (Rom., XIII—2).

Si verò populorum duces aliquid contrà legem divinam præcipiant, tunc certe *obedire oportet Deo magisquàm hominibus.* (Act. V—29).

CAPUT III.

De sacerdotii et imperii concordia.

Duo sunt, inquit S. Gelasius papa, *quibus principatim mundus hic regitur: auctoritas sacra pontificum et regalis potestas* (Epist. ad Anast., t. IV, conc. Labb. col. 1182).

Quantumvis autem differat utraque potestas tum obiecto tum fine, attamen cum utriusque Deus sit auctor, dantur inter eas multæ relationes quas infringere non licet. Etenim sicut tenetur Ecclesia divinam potestatis civilis originem docere, obedientiam magistratibus præstandam promovere, animis inculcare præcepta justitiæ et charitatis, quibus bonum etiam temporale societatis maximè constat; ita vicissim tenetur potestas civilis Ecclesiæ prosperitati pro viribus favere, ipsius auctoritatem ac libertatem contrà impugnatores defendere.

Unde Tridentinum Concilium: « sæculares principes

« Deus sanctæ fidei Ecclesiæque protectores esse voluit. » Deindè admonet eos sacrosancta synodus ut officii sui memores sint (*Conc. Trid., sess. xxv, c. 20, de reform.*), et Gregorius XVI, ut *pluris sibi suadeant fidei causam esse quàm regni* (Ep. Encyc., 15 aug. 1832).

Quapropter licet Ecclesia semper nec minùs validè staret etsi infensam sibi terrenam potestatem haberet, certum est tamen illum rerum statum noxium fore tùm majori bono Ecclesiæ, tùm præsertim ipsimet reipublicæ.

« Nam, inquit Ivo Carnut., cùm regnum et sacerdotium « inter se conveniunt, benè regitur mundus, floret et « fructificat Ecclesia. Cùm verò inter se discordant, non « solùm parvæ res non crescunt, sed etiam magnæ res « miserabiliter dilabuntur. » (*Epist.* 238). Quod contra neotericorum quorundam figmenta his verbis declarabat Gregorius XVI :

« Nec (nisi infausta) et religioni et principatui omni-
« nari possemus ex eorum votis qui Ecclesiam à regno
« separari, mutuamque Imperii cum sacerdotio concor-
« diam abrumpi discipiunt. Constat quippè pertimesci
« ab impudentissimæ libertatis fautoribus concordiam
« illam quæ semper rei et sacræ et civili fausta extitit
« et salutaris. » (*Ep. Encyc.* 15 aug. 1832).

Hinc quidquid ad optatissimam illam Ecclesiæ et regni concordiam et pacem stabiliendam confirmandamque confert, qualia sunt concordata, est certè legitimum ac saluberrimum ; sicque sentiendum ac pronuntiandum esse de Concordato anni 1801 declaramus.

Concordata autem, ut potè quæ vim habent conventio-

nis, inter duas potestates supremas initi, eò usque civilem potestatem obligant, ut huic non liceat, sub prætextu cujuslibet supervenientis mutationis in formâ regiminis politici, contra ipsa quidquam statuere, eaque interpretari Ecclesiâ non consentiente vel non approbante.

TITULUS IV.

DE QUIBUSDAM ERRORIBUS DAMNANDIS.

CAPUT I.

Variorum errorum condemnatio rationalismi nempè, indifferentismi, mythismi, pantheismi, socialismi et communismi, hominumque impiorum qui sacris scripturis et exemplis Christi abutuntur.

Ut fidei depositum, Episcopis divinâ benignitate creditum, integrum servetur, satis eis non est ut veritatem catholicam doceant et declarent ; sed ipsis est quoque studendum ut errores detegantur et condemnentur ; quod luctuosis hisce temporibus maximè necessarium, ubi li-

bertas erroris, quam *pejorem animæ mortem*, Augustinus (*Ep. cv. 10.*) vocabat, quasi pleno jure regnat. Huic officio, quantum in nobis est, satisfacere volentes, præcipuos errores apud nos grassantes, fidelibus denunciandos et reprobandos, judicavimus.

§ 1.

DE RATIONALISMO.

Primum damnanda occurrit illorum doctrina qui humanam rationem ut *lumen omnium luminum, auctoritatem omnium auctoritatum* immeritò proclamantes, ejus supremum jus et independens imperium profitentur, nullumque alium ducem aut judicem, nullam aliam regulam in materiâ religionis agnoscunt, omniaque divina ad sui intellectûs captum metiuntur. Hæc quippe doctrina, tum Dei loquentis et revelantis auctoritatem, obligationemque credendi, tum Ecclesiæ quæ est (*1. ad Tim., c. III, v. 15*) *columna et firmamentum veritatis* magisterium explodit, sicque totum ordinem supernaturalem funditus evertit; cunctis erroribus circâ fidem et mores viam pandit, cunctaque mentis humanæ deliramenta consecrat, hominesque ad amorem sui cœcum et effrenatum impellit.

Hanc ergò doctrinam Synodus reprobat, rejicit et damnat.

Cùm autem ad erroribus suis patrocinandum, fucum-

que faciendum, ævi nostri scriptores quidam Rationalistæ, quàm sæpissimè vocibus utantur Catholicis, Revelationis, Mediatoris, Trinitatis, Incarnationis, etc. nomen usurpantes, Synodus, *ne circumveniantur fideles* (*Eph., c. IV, v. 14*) *in astutiâ erroris*, ipsos admonitos vult, à supradictis scriptoribus, etsi voces usurpent Catholicas, his tamen vocibus sensum affigi à catholicâ veritate prorsus alienum.

§ 2.

DE QUADAM DOCTRINA PROGRESSUS IN MATERIA RELIGIONIS.

Non desunt hisce temporibus philosophi qui doceant quascumque humanitatis vicissitudines et transformationes legi necessitatis absolutæ invincibilisque subjacere; Christianismum autem esse naturalem necessariumque mentis humanæ evolutionis foetum; ipsum innumera olim mirandaque beneficia populis contulisse; nunc verò ætatis nostræ necessitatibus votisque explendis imparem existere; indèque, pro rationis humanæ progressu, pro scientiarum ac politicarum institutionum statu, novum dogma, cultum novum temporum hominumque necessitatibus magis accommodatum postulari; novamque illam religionem à philosophiâ esse depromendam.

Porrò hujusmodi commenta Providentiam divinam, hominis libertatem, omne inter bonum et malum, justum et injustum, virtutem et vitium discrimen tollunt; supernaturalem religionis christianæ originem institutio-

nemque evertunt; doctrinæ Christi utpotè quàm perfectissimæ, omni ex parte divinæ, et veritates omnes felicitati tùm privatorum tùm societatis necessarias completenti, summam inferunt injuriam, sicut et Christo ipsi qui est *lux mundi, via, veritas et vita*. Prædicta ergò delirantis impietatis commenta Synodus reprobat, rejicit et damnat.

§ 3.

DE MYTHISMO.

Mythistarum doctrina hæc est: nullum in Bibliis sacris confineri factum supernaturale, facta verò quæ in illis narrantur, et à christianis ut supernaturalia habentur, nihil aliud esse, ut plurimum, nisi ideas quasdam formâ historicâ expositas, et etiam actiones merè naturales, poeticis imaginibus adumbratas, quæ lapsu temporum, bonâ fide, ut facta historica et supernaturalia habitæ sunt. Istiusmodi systema, non solum doctrinæ Ecclesiæ catholicæ planè infensum est, quæ multa sacrorum librorum facta, ut totidem fidei articulos proficitur, sed ipsam christianam religionem, totam prophetiis et miraculis innixam, funditus destruit, historicæ certitudinis fundamenta conculcit et convellit, Deumque ipsum tanquam erroris auctorem arguit. Exitiale illud et erroneum systema, Synodus reprobat, rejicit et damnat.

§ 4.

DE INDIFFERENTISMO.

Pari reprobatione dignum declarat Synodus impium illud systema, Indifferentismi nomine designatum, quo videlicet, vesanè asseritur omnes religiones æquè veras et Deo gratas, aut æquè falsas, proindèque æqualiter aut colendas, aut nihili faciendas esse: religionum dogmata, ac diversa divini cultûs officia, utpotè vanas et inanes religionis naturalis formas, ab uniuscujusque conscientia, aut locorum et temporum circumstantiis, aut nativitatibus sorte, aut legibus institutisve politicis gentis cujusque pendere. Portentosa hæc doctrina, omne veri ac falsi discrimen in religione tollens funditus ac delens, æqua jura, eademque veritati et errori commoda tribuens, Deum verum ac sanctum blasphematur, divitias bonitatis ejus contemnit, fidei christianæ veritatem ac necessitatem perimit, et hominem ad veritatem natum, in re omnium gravissimâ ac maximè necessariâ, errori miserimè tradit.

Nefando autem lugendoque systemati, quod tam latè hodiernis temporibus in animarum perniciem grassatur, omne effugium præcludit Christus dicens: « *Hæc est vita æterna ut cognoscant te solum Deum verum et quem misisti Jesum Christum* (Joan. xvii. 3), » et alibi: « *qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur* (Marc., xv. 46). » Pariter

Princeps apostolorum cum ait: « *et non est in alio aliquo salus: nec enim aliud nomen est sub cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri* (Act. iv. 12); » et divus Paulus affirmans unum esse Dominum, unam fidem, unum baptisma (Eph. iv. 5); « *quam fidem nisi quisque integram inviolatamque servaverit, absque dubio in æternum peribit* (Symb. s. Ath.). »

§ 5.

DE PANTHEISMO.

Unicam in mundo existere substantiam, nempe Deum, cujus alia entia meræ essent modificationes, non minus impie quam absurdè asserunt hodierni pantheistæ. Juxta ipsos, omnis creatura, natura universa, ipsaque humanitas non discrepant, nec secerni possunt à Deo qui mundum, non liberè sed necessariò, non in tempore sed ab æterno, non ex nihilo sed ex seipso, seu ex suâ substantiâ se ipsam naturaliter evolvente, produxit, ita ut Deus sit substantialiter omnia, et omnia substantialiter Deus.

Quæ doctrina, ex impio Amalrico renovata, licet novis coloribus aucta, non solum divina lædit attributa, sed et naturam ipsam Dei perimit, undè in purum putidumque atheismum recidit.

Itaque vestigiis magni concilii Lateranensis IV, sub Innocentio III, insistentes, perversissimum illud systema reprobamus, etiam et damnamus. Pater enim mendacii,

auctorum istius doctrinæ mentem sic excæcavit, ut, *non tam hæretica censenda sit, quàm insana.* (Labb. conc. XI col. 148).

§ 6.

DE SOCIALISMO.

Socialismi summa hæc est, hodiernæ societatis tum domesticæ, tum civilis constitutionem basesque iniquas esse, hominis felicitati ac juribus contrarias, ideòque prorsus immutandas, aut radicibus evellendas novæque societatis formas instituendas esse. Ex iis verò qui commenta ista protulerunt, multi eò devenere ut asserant finem hominis ultimum in solâ hujus vitæ felicitate constitui, omnes naturales hominis appetitus legitimos esse, proindèque ipsis indulgere sine modo esse licitum. Hanc doctrinam documentis fidei circa finem hominis supernaturalem et originale peccatum necnon præceptis evangelicis de sui abnegatione, de crucifigendâ carne, planè repugnantem, omnium cupiditatum incentivam, legem naturalem omnemque moralem sensum subvertentem, familiæ tandem societati que evertendæ natam, Synodus reprobat, rejicit et damnat: sed paterno mærens affectu insuper fideles adjurat ut, « *confitentes quia peregrini et hospites sunt super terram, carnis renuntiantes operibus,* » (Hebr., xi—13), felicitatem inaniter in hæc lacrymarum valle non anhelent, sed corda sursùm habeant, memores horum apostoli verborum: « *non habemus hic manentem civitatem sed futuram inqui-*

« *rimus* » (Hebr. XIII—14); sicque « *per patientiam* » currant « *ad propositum certamen* » (Hebr., XII—1) ut seminantes hic in lacrymis, in exultatione metant in cœlis.

§ 7.

DE COMMUNISMO.

E socialismi principiis sponte fluit eorum doctrina qui privati domini jura, necnon receptas societatis domesticæ leges abolendas esse asserunt. Hi veterum Gnosticorum errorem renovantes, cum ipsis inclamant : « leges hominum peculiare summæ legis communionem abrasisse ; *meum et tuum* per eas subiisse ; sicque jam amplius non licere iis quæ naturâ communia sunt, terrâ, possessionibus, ipsoque matrimonio uti. » (*Ap. Clem. Alex. Strom.*, l. 3, n. 2).

Hæc autem opinionum monstra quæ variis sub formis temporum decursu apparuere, semper detestata est et reprobavit Ecclesia. Præceptis etiam divinis quibus necdum ab alienarum occupatione rerum, sed ab ipso quoque earum desiderio prohibemur, maximè adversantur ; universaque tum religionis, tum etiam doctrinæ moralis principia subvertunt. (*Encycl. Pii IX, nostis et nobiscum.*)

Quos omnes errores adeò cuique societati infensos, cum summo Pontifice feliciter regnante, damnamus et omninò reprobamus.

§ 8.

DAMNATIO EORUM NEFARIE TEMERITATIS QUI SCRIPTURIS, EXEMPLISQUE CHRISTI AC SANCTORUM AD STABILIENDAM SOCIALISMI COMMUNISMIVE DOCTRINAM ABUTUNTUR.

Inter tot nefanda quæ ab hæreticis decursu sæculorum in religionis animarumque ruinam attentatæ sunt, temeritatem illam semper summèque detestata est Ecclesia, quâ in suorum errorum fulcimentum, privatis perverisique interpretationibus, scripturam sacram depravare ausi sunt *ad suam ipsorum perditionem* (II Pet. III, 16).

Ast perditorum hominum hodiè adeò excrevit audacia, ut immanibus socialismi et communismi commentis ex doctrinâ exemplisque Christi, Apostolorum, primorumve christianorum, auctoritatem favoremque apud populos conciliare aggrediantur. Quem ut finem tam prævum assequantur, modis viisque omnibus, libris, diariis, picturis, sermonibus colloquiisque privatis utuntur.

Idcirco decreto Concilii Tridentini innixi, quo ii damnantur qui scripturam sacram *ad suos sensus* contorquent, *contrà eum sensum quem tenuit ac tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu et interpretatione scripturarum sanctarum* (Conc. Trid., sess. IV) ; item iudicio lato à feliciter regnante Pio Papa IX *contrà socialismi et communismi errores, in Encyclicâ quæ incipit Nostis et nobiscum, pleno consensu adhaerentes* : detestandam nefariamque impietatem quâ, justitiam cum iniquitate, Christum cum Belial sociantes, scripturâ sa-

erâ, exemplis Christi primorumque Christianorum ad firmanda propagandaque socialismi ac communismi commenta perversi homines abutuntur, omninò damnamus, et immanem hunc abusum ab omnibus reprobandum esse ducimus.

CAPUT II.

De Justitiæ et Caritatis officiis.

Damnatis socialismi et communismi erroribus, opportunum duxerunt Synodi Aqvensis Patres doctrinam de justitiæ caritatisque obligationibus declarare. Itaque justitiâ prohibentur homines ne proximi bona furentur, detineant, aut ipsius jura alio quocumque modo violare audeant; caritate verò jubentur proximi necessitatibus ex suis subvenire. Quæ diversi generis officia semper agnovit et docuit sancta mater Ecclesia. Qui igitur contrarium asserit, furtum consecrat, ordinem à Providentiâ institutum subvertit, Evangelio et Apostoli verbis contradicit, laborem justâ mercede frustratur ac totam omninò pessumdat societatem.

CAPUT III.

Monita ad scriptores qui res, sive theologicas, sive philosophicas tractant.

His omnibus sive declarationibus, sive condemnationibus quædam adjungere monita ad scriptores qui de rebus, tum Ecclesiasticis, tum philosophicis, aut etiam politicis disserunt, opportunum Nobis visum est. Non equidem eâ mente, ut sive scribendi studium comprimat, sive præcidatur, aut restringatur legitima opinionum libertas, verum ut exindè scriptoribus via securior pateat et ex eorum scriptis uberiores Ecclesia fructus percipiat.

I. Illos ergò qui doctrinam fidei et morum tractant, paterno affectu et Episcopalis sollicitudinis jure monendos censemus : ne super his scribant, priùsquàm optimè instituti, *operarii inconfusibiles* (II. Tim., XI—13) esse possint, ut fides ipsa, ex eorum operibus, illustretur, non labefactetur; et nullus detur retractationibus locus, quæ, pro nativâ mentis humanæ superbiâ, semper sunt asperæ et scriptori eas edituro sæpiùs periculosæ. Accuratè discernant fidem à ratione, opinionem à dogmate;

mensuram fidei ita servant, ut non subtrahatur fidei quod est de fide, nec attribatur fidei quod sub fide non est. Regulis tandem fidei ita attenti sint, ut, non solum sacrorum dogmatum calleant mentem, sed etiam *formam sanorum verborum* habeant. (II *Tim.*, 1—43).

Caveant praesertim ne ita praconceptis opinionibus, aut systematibus confidant, ut ab his fidei catholicae certitudinem omnino pendente exhibeant. Concussis enim his humanae mentis opinionibus, concuti etiam videretur fides catholica; et, cum in rebus dubiis quamdam emittunt opinionem, ne innitantur proprio iudicio, sed ad obediendum Ecclesiae iudiciis paratos se semper ostendant.

Sin vero scribant de rebus ad disciplinam, vel ad agendi rationem Episcoporum erga Potestates civiles spectantibus, attendant summo ne de summi Pontificis, vel Ecclesiae Antistitis sensu temere praedjudicent; multo magis, ne iis agendi rationem praescribere, aut eos quas sint sui muneris partes docere quodammodo videantur. Non enim anteire, sed subsequi; non dirigere, sed obsecundare eorum est.

II. Scriptores vero qui de rebus philosophicis disserunt, ne in alterutrum horum scopulorum incidant, ut, sub fidei magnificandae specie, nihil rationi permittant, nihilve ipsi certum esse jactent, ejusque omnem, tum in illustranda et vindicanda fide, tum in motivis credibilitatis exponendis, usum adimant; aut, ita rationis vires et jura extollant, ut divina revelatio jam minus necessaria

videatur, ejusque dogmata ac leges ad normam et modulum humani intellectus exploranda et definienda sint. Quod certe non aliud foret quam caelestia terrenis, fidem rationi, Deum tandem homini subicere.

Meminerint ergo rationem non esse fidei adversam, nec fidem rationi; veram philosophiam veramque religionem non esse aemulas sed concordas, sibi invicem in indagazione et demonstratione veri naturalis operam ferre, lucem praestare, apprimè consociari. At, ubi ad divina et ab Ecclesia definita vel probata ventum est, ita ratio partes agat suas, ut divinas non occupet, ut sequatur non praeeat, ut ancilletur non regnet. Ipsi enim in iis sola obsequii gloria relicta est.

III. Qui rebus politicis studia sua impendunt, civilis et politicae potestatis primariam originem, quae ab ipso societatis Auctore est, cum variarum regiminis politici formarum origine non confundant. At vero, ex eo quod hae formae à Deo determinatae non sint, ne eas, quae legitime sunt institutae, pro arbitrio mutandas esse existiment. Nec etiam ita formae politicae, cui sunt addicti, Religionem annectant, ut hujus sors et virtus ab illa omnino pendere videatur.

IV. Omnes tandem qui res, sive divinas, sive humanas mente vere christianae, scriptis tractare volunt, caritatem in omnibus sectentur; non quidem pavidam illam falsamque caritatem, quae, ne hominibus displiceat, fovet errores, veritatem erubescit, sed eam quae, *veritatem simul et pa-*

cem diligens, omnia pro veritate, omniaque pro fratrum salute tolerare et libenter subire novit; quæ etiam, sine superbâ de veritate præsumens, sine savitiâ pro veritate (S. Aug. c. litt. *Petil.* l. i. c. 29) certans, errantes sanari potius vult quàm oppugnari (*de morib. Eccl. Cath.* l. i. c. 2); quæ tandem, quantum fieri potest, cum omnibus hominibus pacem habet (Rom. XII. 18); quod ut assequatur, ex S. Augustino: « De incertis non judicat, « incognita non confirmat, proclivior est ad benè credendum de homine quam ad malè suspicandum; non « se multum dolet errare cum benè credit etiam de malo, « perniciosè autem cum malè sentit fortè de bono » (*in Ps. CXLVII. n. 16*).

Hisce vero monitis præsidium, quantum fert temporis necessitas, præbere volentes, Patres hujus Concilii, clericis, cujuscunque sint ordinis, inhibent, ne libros libellosve in rebus quæ ad fidem et mores spectant, typis dent, antequàm ab Ordinario vel ab apostolicâ sede licentiam obtinuerint. Licentia autem detur gratis, quamcitiùs et in prodromo uniuscujusque libri excudatur.

Hortatur insuper hæc Synodus clericos, ne, inconsulto Episcopo, de rebus sacris, aliisve gravis momenti, in diariis scribere facillè præsumant.

CAPUT IV.

De Duello et iis qui sibi necem inferunt.

« *Detestabilem, ac divinè naturalique lege damnatum duellorum usum, fabricante Diabolo introductum, ut cruenta corporum morte animarum etiam « perniciem lucretur* (V. Const, Bened. XIV *Detestabilem, et Conc. Trid., sess. XXV, de ref. c. 19*), » necnon cœcum furorem quo vitæ, pertæsi, vel desperatione acti, aut « *ullius cavendi carendive mali causâ* » (S. Aug. de Civ. D. l. i. c. XX), perditî homines, cujuscunque conditionis et sexûs, etiam debilioris, sibi necem inferunt, exterminare summis in votis habens Synodus Aquensis, omnes hujusce Provinciæ fideles monitos vult, ab his flagitiis nos prohiberi divino præcepto quo dicitur: « *Non occides* » (*Exod., XX, 13*); nec solum per hæc summam societati præsertimque familiæ injuriam inferri, sed etiam supremum jus Dei in vitam et mortem usurpari, cum scriptum sit: « *Ego occidam et ego vivere faciam.* » (*Deut., XXXII, 39.*)

Si qui autem, falsi honoris umbrâ delusi, aut etiam magnitudinis animi ostentandæ causâ, ad alterutrum horum facinorum animo sint comparati, hæc perpendant S. Augustini verba, quæ, licet ad eos solum qui

sibi necem inferunt dicantur, non minùs ad eos qui in duello pugnam committunt spectant: « Magis mens
« infirma deprehenditur, quæ ferre non potest vel du-
« ram sui corporis servitutem, vel stultam vulgi opinio-
« nem: majorque animus meritò dicendus est, qui vitam
« ærumnosam magis potest ferre quam fugere; et hu-
« manum judicium, maximèque vulgare, quod plerum-
« que caligine erroris involvitur, præ conscientiæ luce
« ac puritate contemnere. » (S. Aug., de civit. Dei,
lib. I, c. XXII; V. et de pat. c. X.)

TITULUS V.

DE HIS QUÆ AD DISCIPLINAM SPECTANT, MAXIME DE
PERSONIS ECCLESIASTICIS.

Regimen ecclesiasticum duobus constat, docendâ sci-
licet fide et statuendâ disciplinâ. Cumque de rebus ad
fidem sive docendam, sive indicandam in præcedenti-
bus actum fuerit, nunc ea stabilienda veniunt, quæ ad
disciplinam confirmandam et perficiendam pertinent.

CAPUT PRIMUM.

De Episcoporum officiis.

Quanta sit dignitas eorum quos Spiritus Sanctus po-
suit Episcopos regere Ecclesiam Dei, ex superiùs dictis
satis apparet. Eorum auctoritati nunquàm derogari passa
est Sancta Sedes; nam, aiebat S. Gregorius magnus, *si
sua unicuique Episcopo jurisdictio non servatur, quid*

aliud agitur, nisi ut per nos, per quos Ecclesiasticus custodiri debuit ordo, confundatur? (S. Greg., I. II, c. 37).

I. Episcopalem ergò dignitatem colere studeant sacerdotes, et summâ reverentiâ Episcopos, non solùm prosequantur, sed etiam illis arctiori obedientiâ devinctos se meminerint, illa S. Ignatii martyris verba sæpè recolentes: *omnes Episcopum sequimini ut Jesus Christus Patrem... Sine Episcopo nemo quidquam faciat eorum quæ ad Ecclesiam spectant... Nàm memorabile vestrum presbyterium, dignum Deo, ità coaptatum est Episcopo, ut cordæ citharæ (ad Smyrn. c. VIII. ad Eph. c. IV); necnon constitutionum Apostolicarum dicta pensantes: « Episcopus vobis præsideat, ut dignitate Dei cohonestatus, quâ clerum sub potestate suâ tenet, et « toti populo præest (Constit. Ap. I. II. c. 26). »*

II. At Episcopi, sicut auctoritate cæteris eminent, ità virtutibus in Ecclesiâ prælucere debent. Satagant igitur ità suos mores componere, ut clerici ab iis pietatis, modestiæ, ac quæ nos tantopere commendat Deo, sanctæ humilitatis exempla petere possint. Nihil in eis appareat quod à Sancto eorum instituto sit alienum, quodque non simplicitatem ac vanitatum contemptum præ se ferat... (Conc. Trid. sess. XXV, de ref., c. I.)

III. Divinæ scripturæ ac sacræ theologiæ lectioni piè attendant, scripta Patrum et ecclesiastica documenta se-

dulò pervolvant, ut populum in doctrinâ sanâ exhortari (quod est præcipuum eorum munus), et eos qui contradicunt arguere, potentes sint (Epist. ad Tit., c. I, 9).

IV. Officii præterea sui esse putent, eos omnes excipere atque audire, qui ipsos vel tanquàm judices, vel tanquàm patres, vel consultores, adjutoresve adeunt, iisque sese faciles benignosque præbere.

V. Meminerint juxta Tridentini Concilii verba: ità præesse sibi subditis oportere, ut non in eis dominentur, sed illos tanquàm filios et fratres diligant; elaborentque ut hortando et monendo ab illicitis deterreant, ne ubi deliquerint, debitis eos pænis coercere cogantur. Quos tamen, si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis servanda præceptio ut illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate et patientiâ... Sin autem ob delicti gravitatem virgâ opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordiâ judicium, cum bonitate severitas adhibenda est (Trid., sess. XIII, de ref., c. 1).

VI. Resideant in diœcesi suâ, gregi invigilantes, quasi rationem pro animabus reddituri; et cùm inter episcopalis officii munera, præcipuum teneat locum visitatio, utpotè ad salutem animarum maximè necessaria, propriam diœcesim assiduè visitent; et muneri satisfacisse

minimè existiment, nisi in visitandis parœciis Canonum præscriptiones servaverint, tum de spirituali animarum curâ, tum de temporali ecclesiarum statu. Intereâ prohibet hæc Synodus, ne Parochi inutilibus sumptibus, hanc visitationem sibi gravem et onerosam reddant.

VII. Cùm ecclesiis cæterisque muneribus, ad animarum curam spectantibus, providendi jus et officium episcopis incumbat, ipsis magnoperè commendamus, ut juxta mentem Concilii Tridentini, non assumant nisi quos ætate, moribus, doctrinâ, prudentiâ et aliis dotibus, ad hæc munera obeunda magis idoneos judicaverint.

VIII. Episcopi comprovinciales in communione orationum operumque sint. Graviter ægrotante aliquo ex Episcopis, occurrat vicinior, maximè Metropolitanus, si possibile sit, qui confratrem in Domino soletur et adjuvet. Mortuo autem Episcopo, solemnioribus ejus exsequiis intersit. Omnes comprovinciales pro ipsius animæ refrigerio tres missas privatim dicent, missamque solemnem celebrandam curabunt. Episcopus autem qui mortuo successerit, pro ipsius animâ, singulis annis, in die obitus anniversario, sacrum funebre faciet.

CAPUT II.

De Capitulis Cathedralibus.

Cathedralia Capitula, antiquitate, eximiis muneribus necnon prærogativis, maximè commendantur. In primâ Dioceseos Ecclesiâ, orationis publicæ munus adimplent Canonici, divinæ majestati quotidie hymnis et canticis laudes offerunt, et hi sunt *qui multum orant pro populo et universâ civitate.* (II Machab. c. xv. 44). Synodus intersunt, ad Concilia Provincialia advocantur, ibique per delegatos representantur. Consultores sunt Episcopi, in casibus à jure et consuetudine determinatis; et primum, post Episcopum, necnon vicarios ejus generales, tenent locum.

Sede vacante, omnis ad capitulum transit ordinaria jurisdictio Episcopalis, et jurisdictionem istam exercet per officialem, seu vicarium quem, vacatione cognitâ, infra octo dies constituere tenetur. (*Conc. Trid.*, sess. xxiv, c. 16).

Plures eligere valet vicarios, sed non eo numero, ut jurisdictionem suam collectivè videatur exercere, et itâ menti Ecclesiæ adversari.

4° Canonici, cùm sint dignitate præstantiores, virtute, pietate et doctrinâ, eâque morum integritate polleant, ut

fratribus sint exemplum, et meritò Ecclesiæ Senatus dici possint.

2° Pristinos igitur, sanctosque de residentiâ canones, sedulò servent : nullus nisi legitimâ et probatâ causâ, abesse præsumat, præter tempus vacationis nuncupatum et à statutis præfinitum. Assidua sit officio capitulari præsentia, nec à choro quis exeat, etiam ad alia munera ecclesiastica obeunda, nisi urgeat necessitas.

3° Horas canonicas, tempore competenti, et loco debito dignè, attentè, distinctè ac devotè persolvant canonici, cantantes quæ à choro cantantur, quæ psalluntur psallentes ; provideant Dominum in conspectu suo semper, et ita sint toto corporis habitu compositi, ut *modestia* illorum *nota sit omnibus hominibus*. (Ad Philip. iv-5).

4° Missam conventualem pro benefactoribus quotidie offerendam noverint, nisi à legitimâ auctoritate dispensationem impetraverint.

5° Renovetur juxtâ veterem Ecclesiæ consuetudinem, modus ille vulgò *punctatura* dictus quo constabat de canonicorum in officio præsentia ; mulcta autem ab Episcopo instituatur ex quotâ civilium pensionum ad formam, seu saltem juxtâ mentem Tridentini Concilii (*Sess. xxiv. de ref. c. 3.*)

6° Episcopo adunati, sicut membra capiti, eum singulari reverentiâ filiali que obsequio prosequantur, ejus præscripta sincero corde servantes.

7° Concordiam, pacem et mutuam dilectionem habeant, *unanimes, idipsum invicem sentientes* (Rom., xii-16). Meminerint enim, quòd in eâdem domo regu-

larem et communem vitam, primævâ institutione, degere consueverant. Si verò non adest eadem vivendi forma, adsit tamen idem spiritus.

8° Statuta sua reverenti ac diligenti custodiant pietate, nullusque canonicus admittatur, quin solemniter et sincerè se illa servaturum promiserit.

Synodus Aquensis in memoriam revocat responsa data à Sanctâ Sede, ut nimirum nova statuta si Episcopis opportuna visa fuerint, per Capitulum conficiantur, et ab iisdem Episcopis approbentur.

9° Quoniam ex Ecclesiis Metropolitanâ, vel Cathedralibus, aliæ cujuslibet dioceseos Ecclesiæ, exemplum sumendum habent, in sacris ritibus et cæremoniis observandis, canonicis curæ sit diligenter ea discere quæ ad cultûs celebrationem pertinent, ne hæsitantes, sed rectis certisque modis, sacras cæremonias expleant.

10° In capitulares conventus, in casibus à jure prævisis, in casibus verò à jure non prævisis, Episcopo vocante, vel annuente, diligenter accurrant, canonici ; horum enim conventuum observantia, tum ad mores clericorum, et aliorum choro inservientium, componendos, tum ad legitimos usus servandos, necnon ad abusum in choro, in cantibus, in cæremoniis præveniendos aut corrigendos, perutilis esse noscitur. Quæ verò ibi dicta et tractata fuerint, alto teneantur silentio.

11° Mortuo Episcopo, tres primi de capitulo vicinum Episcopum (si fortè jam non accesserit) vel eo impedito, alium invitent, et si fieri potest maximè Metropolitanum, qui statim veniat, et mortuum unâ cum sæcu-

lari et regulari clero, solemni more, ad sepulchrum prosequatur. Eidem capitulo hoc munus injungimus, ut primo quoque tempore, Provinciales Episcopos omnes de Episcopi morte faciat certiores, qui in Ecclesiis Cathedralibus missam, solemni cæremoniâ, pro ejus animâ celebrandam curabunt. (*Conc. Aquense, 1385*).

12° Sede vacante non debet aliquid innovari, omnia autem servanda fideliter, usque dùm accedat novus Episcopus, cui administrationis ratio reddetur. Eidem quoque Episcopo, teneatur capitulum scripturas, si quæ pervenerunt, cæteraque omnia ad Ecclesiam pertinentia, restituere. (*Conc. Trid. sess. XXIV, de ref., c. 12—16*).

CAPUT III.

De parochis et eorum residentia.

Parochi, in certâ gregis Christi parte regendâ, Episcoporum quodam modo vicem gerentes et coràm supremo iudice de omnibus et singulis fidelibus sibi creditis rationem reddituri, semper meminerint gravis illius præcepti quo mandatum est « omnibus quibus animarum
« cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum aliarumque misera-

« bilium personarum curam gerere, et in cætera munia « pastoralia incumbere. » (*Trid., sess. XXIII, c. 1*).

Cùm verò hæc omnia nequaquam ab iis præstari et impleri possint, qui gregi suo non invigilant neque assistunt, sed eum mercenariorum more deserunt, cum sacrosanctâ Synodo Tridentinâ admonemus et hortamur rectores Parœciarum ut divinatorum præceptorum memores, factique forma gregis, in iudicio et veritate pascant et regant. (*Trid., ibid.*).

Et declaramus eos obligari « ad personalem in territorio residentiam ubi injuncto sibi officio defungi teneantur. » (*Trid., ibid.*).

Nec ullo etiam vitæ periculo terreantur; quinimò Christi vestigiis inhærentes quem secuti sunt quotquot fuerunt, etiam nostris temporibus, veri nominis pastores, pro ovibus parati sint animam suam ponere.

Quod si rationabili de causâ iter aggredi conveniat, non discedat parochus nisi ad paucos dies, et si Dominica inciderit, non nisi permittente Episcopo, aut saltem urgente abeundi necessitate, ante discessum præmonito.

Statuimus insuper residentiæ officio non satisfacere parochum qui sæpè sæpiùs abest, etiam ad tempus breve; et ab eo, in quolibet absentiae casu, parœciæ sollicitè providendum esse.

§ 1.

DE VERBI DEI PREDICATIONE.

« Quicumque parochiales vel alias curam animarum « habentes ecclesias obtinent, diebus saltem dominicis

« et festis solemnibus plebes sibi commissas, pro suâ et
« earum capacitate pascant salutaribus verbis; docendo
« quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annun-
« tiandoque eis cum brevitate et facilitate sermonis vitia
« quæ declinare et virtutes quas sectari oporteat, ut
« pœnam æternam evadere et cœlestem gloriam con-
« sequi valeant. » (*Conc. Trid.*, sess. v, *de ref. c. 2*).

Memores sint *sublimitatis* Verbi divini, ne illud imparati prædicent; *prudentiæ* et *caritatis*, ne quis incautis verbis offendatur; *ordinis* quo gradatim audientium mentes ad doctrinam et vitam christianam informentur; *fervoris* quo omnium corda ad Dei amorem accendantur; et etiam quandò vulgari et plebeio idiomate utendi necessitas est, necnon in collationibus publicis, dignitatem in sermone, servant, quæ omnem facetiam excludit, et vocem, motusque corporis omnes moderatur.

Si quandò in ministerio verbi adjutores sunt accersendi, ii pietate sint ac scientiâ conspicui, diligenti sacrarum litterarum studio exculi, non sui sed gloriæ Dei unicè amatores, animarum salutem, et non *turpe lucrum* sectantes, verbum Dei fucato sermone inanive philosophiâ aut mundanâ politicorum systematum admixtione non *adulterantes*, sed veritatem ab Ecclesiâ traditam fideliter, cum auctoritate et gravi argumentorum pondere pro populi captu asserentes et confirmantes.

Sacerdotem ab Episcopo non approbatum minimè ad concionandum admittat parochus nisi forte apprimè notum, nec tunc etiam nisi semel aut iterùm.

Quadragesimalis autem vel Adventûs stationis et etiam

exercitiorum spiritualium concionatorem advocare non præsumat, nec illum quidem præmoneat, nisi priùs consenserit Episcopus.

Magni jejunii tempore, viris et quidem solis, peculiâres, si res utilis et opportuna ducatur, conciones habeantur et duobus saltem diebus, præter dominicam, fideles cuncti ad Ecclesiam vocentur, de vitæ christianæ mandatis ac præcipuè de annuæ confessionis et communionis Pascalis præcepto instruendi.

§ 2.

DE CATECHISANDIS PUERIS.

Cura docendi pueros fidei rudimenta inter præcipua parochorum munera locum tenet: non enim hujus officii pretium et excellentia sunt humano sensu dijudicanda atque pensanda; et si ad præsens humile illud videatur, causa tamen lætandi in posterum erit pro fructuum qui ex eo percipientur saluberrimorum ubertate. Neminem quippe fugit quasi sub pastoris sui manu omninò esse pueros, adeo ut expeditius, pro teneræ ætatis docilitate, sanis instruantur doctrinis et ad religionem virtutemque informentur.

Parochus eximio atque perutili de catechisandis pueris operi incumbens præ oculis habeat æterni Patris Sapientiam quæ in terris conversans pueros ad se venire jubebat, nec unquam tædio vincatur si labor fit arduus, sed illos tanquàm parvulus *in medio* eorum, et velut

nutrix fovens filios suos (1. *Thess.* c. II. 7), lacte verbi pascere gaudeat.

Vicariis hujusce muneris partem accipientibus, non exoneratur parochus ab obligatione quæ ei potissimum incumbit. Ut enim catechisandi munus congruè, dignè atque fructuosè impleatur, exquisitâ opus est prudentiâ et experienciâ.

Quanta sint catechismorum de *perseverantiâ* dictorum commoda nemo animarum curæ addictus non intelligit. Ideò valdè exoptat Synodus Aquensis ut, quantum fieri potest, in omnibus parochiis instituantur.

CAPUT IV.

De scholarum cura.

Vigilanti animo provideat parochus ut in scholis et sana doctrina tradatur et boni foveantur mores.

Si deprehenderit parochus, in scholis irrepere, in animarum detrimentum, abusus quibus facillè mederi non possit, ad scholastrum ab Episcopo constitutum recurrat ejusque consiliis fideliter obsequetur.

CAPUT V.

De ægrotantium cura.

Magnoperè curabunt parochi ne quis in parœciæ suæ territorio è vivis decedat sacramentis Ecclesiæ non munus. Ideò nihil prætermittent quo de statu ægrotantium certiores fiant. Ubi primò resciverint aliquem gravi morbo laborare, ad domum illius quantociùs accedant, licèt non fuerint vocati. Ægrotum in spiritu mansuetudinis verbis et agendi modo sic allicere conentur ut vel obstinatum in malo proposito, Deo lucrentur. Sæpè illum visitent, egentem eleemosynis juvent, anxietatibus vel doloribus vexatum paterno solentur affectu, in discrimine salutis positum ferventi prece necnon missæ sacrificio ad saniora consilia reducere nitantur.

Caveant autem ne procrastinent in beneficio absolutionis impertiendo præsertim cùm periculum mortis aderit probabile; sed in quantum sinent temporis angustie confessum et aliundè efficaciter dispositum absolvant; quamprimùm etiam sacro viatico et extremâ unctione ipsum communiant.

Ingravescente morbo et urgente ultimo agone ægrotum licèt sacramentis reffectum non deserant, sed per se aut vicarios omni ope et precibus necnon iteratâ absolutione ei subveniant.

CAPUT VI.

De succursalium ecclesiarum rectoribus.

Licet minorum ecclesiarum rectores immutabili apud nos titulo non gaudeant, sed ad Episcopi nutum sint revocabiles, verè tamen parochi nominantur et sunt; ipsis ergò jura parochorum omnia necnon et officia competunt.

Cùm gravissimam de horum statu quæstionem sibi reservaverit Sancta Sedes (*Brev. ad Episc. Leod.*), in præsentì Synodo, eà de re nihil decernendum occurrit.

CAPUT VII.

De secundariis presbyteris, seu de parochorum vicariis.

Vicarii ab Episcopo eliguntur. Parochis in quorum auxilium missi sunt, in his quæ ad parœciæ regimen pertinent, fideliter obediant, salvo tamen in rebus gravioris momenti recurso ad Ordinarium qui dubia solvet. Consilia verò et monita quæ nonnisi benignè dari debent arbitrisque semotis, humili animo ac reverenti suscipiant.

Ad omne opus bonum, in parochorum obsequium et solatium se paratos semper et expeditos exhibeant.

Parochos hortamur in Domino ut paterno affectu sui muneris adjuutores prosequantur; eos ad varias pastoralis officii partes prudenter informent; de eorum scientiâ et virtute, laboribus et successu Episcopum certiore faciant.

Memores sint tùm rectores, tùm vicarii, sermonis qui scriptus est: *alter alterius onera portate* (*Gal.*, vi. 2), ut commune jugum, onus animarum, suavius fiat et levius per mutuam caritatem.

Maximè commendat Synodus exoptatque ut in eadem domo maneat et ad eandem mensam consedeant parochus et vicarii, sicque securiùs et efficacius unanimes sint, pacem in parœciâ fovcant et servant, mores habitusque ecclesiasticos retineant.

CAPUT VIII.

De Capellanis et adjunctis Presbyteris.

1. Capellani curam animarum habentes, moniales aliosve sibi commissos fideles, ad legis normam et consuetudinis, secundùm concessas ab Episcopo facultates verbo pascant et sacramentis, salvis, si quæ sint, parochorum juribus, salvo item recurso, in dubiis, ad Ordinarium à quo consilium accipiatur aut etiam auxilium.

2. Presbyteri adjuncti qui alicui muneri in parochiis exercendo assignantur, parochorum subiaceant regimini

et divinis intersint officiis. Quos autem aut ætas pro-
vecta, aut adversa valetudo aliave causa ab animarum
curâ removet, hortamur ut sacerdotibus cæteris adunati,
per pietatis opera et devotam in choro assistentiam ædi-
ficationi consulant.

CAPUT IX.

De Vita et Honestate clericorum.

1. Veterem et ubique vigentem innovantes discipli-
nam, omnibus clericis in sacris ordinibus, constitutis,
sub pænâ suspensionis prohibemus ne in domicilio suo
aut famulatu detineant mulieres quæ annum ætatis non
expleverint quadragesimum; tantùmmodò exceptas vo-
lumus secundùm patrum Nicænorum decreta, matrem,
sororem, amitam et neptem; hanc autem non inconsulto
Episcopo.

2. Ne quis militans Deo implicet se negotiis sæcula-
ribus, aut nimiam sed incautam cordis facilitate impulsus
variis se objiciat molestiis, prohibetur sacerdotibus, ne
absque Episcopi licentiâ pro quocumque spondeant.

Iidem non contrahant debita per quæ invadendi cor-
pus jus datur; medicæ arti aut chirurgicæ operam non
impendant; venationem cum armorum strepitu non
exerceant; nec nundinis intersint.

3. Ad omnem avaritiæ suspicionem amovendam, et

dignitatem ministerio pastoralis servandam, nullus Pres-
byter, Episcopo inconsulto, domum vel agrum, ubi curam
habet animarum, sibi audeat acquirere.

4. Ut dignè Deo conversari et meritò ad tremenda
valeant accedere mysteria, sacerdotes portas sensuum
accuratè custodire, necnon frequenti ac diligenti con-
fessione conscientiam mundare adnitantur, et, ut in
vocatione sanctâ sanctos se exhibere queant, ordinem
quotidiè servandum sibi præfiniant à quo quàm minimè
recedant.

5. Sic deniquè « decet clericos vitam moresque com-
« ponere ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque
« omnibus rebus nil nisi grave, moderatum ac religione
« plenum præ se ferant. » (*Trid.*, sess. xxii, *de Ref.* c. 4).
Exindè coronâ clericali omnes sint insigniti, veste Eccle-
siasticâ semper induti cernantur, nec nisi femoralibus,
juxtâ formam antiquam, brevioribus. Conversatio cum
sæcularibus nec nimia nec incauta; visitationes inutiles,
colloquia cum mulieribus superflua aut proluxa resecanda
existiment.

Commessiones lususque publicos aversari convenit,
nec licebit nuptiarum convivii interesse aut baptismatum,
nisi gravi de causâ ab Episcopo probatâ. Perversorum
quoque hominum in societatis et Ecclesiæ perniciem con-
juratorum laqueis irretiri non se sinant presbyteri;
armis verò justitiæ, fide et scientiâ decertantes, victoriam
reportabunt, Christi bonus odor per eos diffundetur et
ita se ipsos et qui eos audierint salvos facient.

TITULUS VI.

DE MONIALIBUS AC PIIS SODALITATIBUS.

CAPUT PRIMUM.

De Monialibus.

Quoniam ex monasteriis piè institutis et ritè administratis in Ecclesià Dei multùm utilitatis atque splendoris oritur, iis paternà et assiduà sollicitudine invigilabunt Episcopi.

I. Nullum in provincià Aquensi instituatür monasterium monialium absque Ordinarii licentià, præcognitis ab eo regulis atque statutis, opportunitate temporis et locorum compertà, perpensisque facultatibus an sustentandæ domui sufficiant.

II. Nulla puella in monasterio habitum regularem suscipiat, nec professionem emittat quin priùs diligenter exploraverit Episcopus, aut ejus vicarius generalis, aut aliquis... ab eis deputatus, virginis voluntatem... an sciat quid agat, an sit plane libera, an habeat con-

ditiones requisitas juxtà illius ordinis regulam. Ne verò, Episcopo inscio, puella habitum religiosum sumat vel professionem emittat, tenetur præfecta monasterio eum de die præfixà ante mensem certiore facere (Conc. Trid., sess. xxv, cap. 17, v. et. Const. Ben. xiv. inc. Pastoralis).

III. Quælibet domus superiorem habeat vicarium generalem aut alium ab Episcopo designatum, nisi sibimet curam istam reservaverit Episcopus. Ille autem non sit confessarius ordinarius monialium qui et superior.

IV. Meminerint sanctimoniales vocationis suæ, prætiosaque illius charismata seriò meditantes, ad perfectionis apicem pro viribus nitantur. Hæc S. Bernardi verba grato et lætanti animo secum revolvant: *in religione homo vivit puriùs, cadit rariùs, surgit velociùs, incedit cautiùs, irroratur frequentiùs, quiescit securiùs, moritur fiduciùs, purgatur citiùs, præmiatur copiosiùs.* (Ex Homil. in Matt. c. XIII-45).

V. Ad suæ igitur regulæ præscripta vitam instituant et componant, atque imprimis sancta paupertatis, castitatis et obedientiæ vota, vel si quæ alia sint peculiaria fideliter observent.

VI. Nulli autem monialium liceat post professionem exire è monasterio clausuræ subjecto, etiàm ad breve tempus, nisi legitimà de causà ab Ordinario approbatà et de ejus licentià scripto datà.

VII. Nemini etiam cujuscumque sexus, aut conditionis et ætatis fuerit, intrà septa monasterii ingredi concedatur nisi ex Episcopi vel superioris permissu.

VIII. Tenentur Episcopi vel alii superiores bis aut ter singulis annis confessarii extraordinarii sanctimonialibus copiam præbere, *qui omnium confessiones audire debeat* (Conc. Trid., sess. xxv, de regul. cap. 10).

Eodem modo provideant Episcopi aliarum quarumcumque puellarum in communitate degentium cœtibus.

IX. Quoniam ex bonorum temporalium usu inutili aut illegitimo disciplinæ regularis imò et ipsorum quandoque monasteriorum ruina oritur, Episcopo aut ejus delegato, secundum cujusque ordinis regulas, reddatur ratio ab iis quibus commissa est bonorum temporalium monasterii administratio.

CAPUT II.

De pœnitentium Confraternitatibus ac aliis piis Sodalitatibus virorum ac mulierum.

Confraternitates pœnitentium, necnon aliæ piæ sodalitates, per communia precum exemplorumque adminicula, sodalibus valdè prosunt et in parochiis ædificationem cultusque decorem promovere valent.

Quem ut tam pium tamque optabilem finem attingant, Concilium hæc statuit et decernit :

1° Nulla erigatur confraternitas aut sodalitas in provinciâ Aquensi absque Ordinarii licentiâ.

2° In admittendis sodalibus, major de integritate vitæ quàm de numero ratio habeatur.

3° Quælibet confraternitas statuta habeat ab Episcopo approbata quæ, ut facilius à singulis nosci et observari queant, quotannis saltem, in conventu generali legantur.

4° Confraternitatum superior sit Ecclesiæ Parochus, nisi ad hoc munus sacerdos alter ab Episcopo deputetur.

5° Nulla in pœnitentiam sacellis absque legitima facultate celebrentur exercitia, nec unquam missæ parochialis horâ vel officii vespertini.

6° Prohibemus ne, occasione festi cujuslibet, comensationes et convivia præsertim ære sodalicio in posterum fiant; quem pessimum, quibusdam in locis abusum introductum omninò damnamus.

7° Sodalitates puellarum et mulierum Parochi foveant, ut sexus debilior è profanis cœtibus evocatus securitùs in innocentia servetur et in viâ pietatis non deficiat.

Sed et plurimum incumbant instituendis fovendisque sodalitatibus virorum ac adolescentium, præsertim quum nihil illos æquè moveat, nihil alliciat ad officia religionis adimplenda quàm ipsorummet sodalium exempla.

TITULUS VII.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

Ut sacramenta quæ Christus Dominus pro immensâ suâ caritate ad hominum sanctificationem et salutem instituit, quâ par est reverentiâ tractentur et quâ decet veneratione à fidelibus suscipiantur, nonnullas salutare regulas referendas aut etiam stabiliendas duximus.

CAPUT PRIMUM.

De Ministrorum Obligationibus.

1° Meminerint parochi omnesque alii ad quos cujusvis sacramenti spectat administratio, *sancta* nonnisi *sanctè* tractanda, ideòque convenienti reverentiâ et præsertim cum conscientiâ purâ tractent, ne « lethalis peccati labe » infecti, dum aliorum saluti student, sibi æternæ sint « damnationis ministri » (*ex Concil. Aquensi 1585*).

2° Quâcunque diei ac noctis horâ ad sacramenta ministranda vocati, nullam in officio suo præstando

moram interponant, præsertim si necessitas urgeat, et ita promptos facilesque se exhibeant, ut omnibus manifestum sit, se nullius laboris aut incommodi habere rationem.

3° In ipsâ sacramentorum administratione, ritus omnes ab Ecclesiâ præscriptos religiosè servent, verbis rebusque ad essentiam sacramenti pertinentibus attentos se plurimum præbeant, actualemque, quantum fieri poterit, intentionem efforment id faciendi quod facit Ecclesia.

4° Cum sacramenta eò uberiores animabus gratias conferant quò majori pietate ac religione suscipiuntur, parochi frequenter eorum vim, maximè dum ea administrant, explicare curent, et ad illa piè reverenterque suscipienda, fideles adhortentur.

CAPUT II.

De Baptismo.

1° Parochi, verba Salvatoris: *nisi quis renatus fuerit ex aquâ et Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei* (*S. Joan., c. III, v. 5.*) præ oculis habentes, summoperè caveant, ne suâ incuriâ quispiam hoc sacramento non recepto è vivis excedat. Denuntient parentibus obligationem ipsis incumbentem filios suos quan-

tocius baptisandos offerendi, ne malè consultà procrastinatione, periclitetur illorum salus aeterna.

Sedulò invigilent, ut omnes, praesertim obstetrices, de baptismo ritè conficiendo edoceantur.

2° Infantes expositi, quique domi à laïco in necessitate baptisati sunt, sub conditione iterùm baptisentur, nisi testimonio omni fide digno, constet baptismum fuisse ritè collatum.

Qui ex hæreticis ad Ecclesiam veniunt, ne, inconsulto Episcopo, rebaptisentur.

3° Priusquàm ad aliquem baptisandum accedant parochi, sciant, quantum fieri poterit, quot et quales susceptores à parentibus electi fuerint, ne fortè indigni, inepti, admittantur vel publicè repellantur, quod aegrè ferent.

4° Ab hoc arceantur officio infideles, hæretici, schismatici, nominatim excommunicati et interdicti, notorii concubinariï et ii etiam qui civile contraxerunt matrimonium, nec illud in facie Ecclesiæ inire curant; infames, hi qui sanà mente, non sunt et muti quos sufficienter de religione edoctos non constat.

5° Præterea unus tantùm sive vir, sive mulier juxtà SS. Canonum instituta, vel ad summum unus et una baptisatum de baptismo suscipiant (*Conc. Trid. sess. xxiv c. 2. de Ref. matrim.*) Eos autem patrilinos saltem in ætate pubertatis ac sacramento confirmationis consignatos esse maximè convenit (*Rit. Rom. de sacr. Bapt. de Patrin.*), eorumque nomina ritè describantur in regesto, juxtà idem Rituale.

6° Doceant parochi patrilinos quam cognationem et affinitatem contraxerint et ad quid obligentur, « ne ignorantiam in suo munere prætant. » (*ex Conc. Aq. 1585*).

7° A ritibus et cæremoniis baptisma non disjungatur absque licentiâ Episcopi; licentiâ autem acceptâ, baptisma in Ecclesiâ conferatur, nisi aliter concessum fuerit.

8° Acta in quibus baptismi, matrimonia et sepulturæ inscripta sint, sedulò serventur.

Insuper in codice scribantur qui primò ad sacramentam accesserunt, aut confirmationis sacramentum susceperunt.

Horumce actorum duo erunt codices, quorum unus in officio episcopali, alter verò in archivis parochialibus deponetur.

CAPUT III.

De Confirmatione.

1° Sacramenti confirmationis in quo Spiritum Sanctum accipiunt fideles, et milites Christi efficiuntur, naturam ac effectus populos sibi commissos doceant parochi.

2° Sedulò disponant eos omnes qui congruentem ætatem et rationem habent, ut dignè sacro chrismate signari valeant, ne quis majori ætate provectus, tanto defraudeatur auxilio, scientes culpabilis sanè negligentiae reatu

teneri fideles, si cùm possint ad confirmationem accedere, illam renuunt aut omittunt.

3° Præmissis spiritualibus exercitiis confirmandos præparent, ac ità res omnes disponant, ut cùm aderit Episcopus, omnia secundùm ordinem fiant.

CAPUT IV.

De Eucharistia.

§ 1.

DE MISSÆ SACRIFICIO.

Quanta cura adhibenda sit, ut sacrosanctum missæ sacrificium omni religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis facillè existimare poterit, si consideret *nullum aliud opus adeò sanctum ac divinum à Christi fidelibus tractari posse* quàm hoc tremendum mysterium. (*Concil. Trid., sess. XXII. de obs. in cel. Miss.*)

Quocircà omnes et singulos sacerdotes hortamur et obsecramus in domino, ut frequenti ad sacramentum pœnitentiæ recursu, cordis munditiam foveant vel reparent. Enixè commendamus, ut nullus ad illud sacrosanctum missæ sacrificium celebrandum accedat, nisi priùs per aliquod temporis spatium in ipsà Ecclesià, si fieri pos-

sit, meditationi vacaverit. Volumus insuper cæremônias ac ritus quos sancta mater Ecclesia in missà servari statuit, accuratè à sacerdotibus custodiri; nec certe habendi sunt à peccato immunes ii qui irreverenti præcipitatione (etsi ab onerosà prolixitate cavendum est), aut inconvenienti corporis situ, vel gestu adstantium pietatem contristant. Curent igitur ut præsertim dùm ad altare accedunt sacerdotes, nihil nisi grave, moderatum, religione et modestiâ plenum in sui ac populorum ædificationem præ se ferant.

Cùm pro parochianis offeratur missa parochialis dicta, ibique verbum divinum prædicetur, jejunia, abstinentiæ, festa denuntientur, monitaque specialia dentur fidelibus, et omnes tanquam cor unum et anima una, sint in conspectu Dei, super Christi altare oblati, hortentur parochi plebes sibi commissas ut, quantum fieri potest, hanc missam audiant, licet vi præcepti Ecclesiastici non teneantur; animis insuper eorum qui præcipuas veritates ad salutem necessarias ignorant, huic missæ interesse propter verbum divinum ibi prædicatum inculcent, illosque ad veritates istas addiscendas, jure naturali et divino astrictos esse, monere non negligant.

§ 2.

DE CULTU ERGA SANCTISSIMUM EUCHARISTIÆ SACRAMENTUM.

Cùm ad divini amoris ignem in cordibus fidelium accendendum nihil efficacius sit quàm intimus devotionis

affectus ergà sanctissimam eucharistiam, omnes ac singulos animarum pastores obsecramus per viscera misericordiae Dei nostri, ut cultum ac debitum honorem tam eximio sacramento, verbis, actibus omnique zelo promoverentur.

Quapropter in suis parochiis pias sodalitates instituendas curent, vel institutas foveant, quae finem peculiarem habeant Sanctissimum Sacramentum colere, illud statutis horis adorare, et cum defertur, religiosè comitari, fidelesque sibi commissos instantissimè etiam adhortentur ut venerabile sacramentum in Ecclesiis frequenter visitent, quibus ipsi exemplo praeire studeant.

§ 3.

DE SACRA COMMUNIONE.

Quoniam verò per pium atque frequentem sacrae communionis usum, à Christi fidelibus eucharistiae perfectissimus exhibetur cultus, ad sacrum convivium saepè saepius eos invitent et uberrimos gratiarum thesauros in tam praeclaro sacramento absconditos explicent. Illos tamen praemoneant pro frequentiore communione fervidiores requiri dispositiones.

§ 4.

DE COMMUNIONE PASCHALI.

Cæterum cum tot christiani non alliciantur eucharistiae amore imòque super cibo isto caelesti nauseent, ad

ipsum desiderandum et sumendum urgeantur praecipit Ecclesiae denuntiatione. Ideòque bis in quadragesimà, id est, dominicà primà, itemque palmarum, à parochis populo christiano summatim promulgetur quartae Synodi Lateranensis decretum, *Omnis utriusque sexus, etc.*, et unusquisque fidelis admoneatur se saltem semel in anno, et in paschate, in sua parochia communicare teneri, nisi de licentià Ordinarii, vel parochi, sive à jure aut consuetudine facultas adsit alibi communicandi.

§ 5.

DE PRIMA COMMUNIONE PUERORUM.

Provideant parochi ut pueri primà vice ad sacram synaxim admittendi, ad tam praecellens opus ritè disponantur. Sint igitur maximè solliciti de pueris istis docendis et informandis, ut optimè probati ac sanè corpus dominicum dijudicantes, de pane illo edant in rectam christianae vitae compositionem.

Prima communio in propria parochia fieri debet, nisi, ut alibi fiat, legitima obtineatur dispensatio.

§ 6.

DE SANCTISSIMO VIATICO ET ULTIMA COMMUNIONE.

Memores sint etiam parochi omnes christianos in periculo mortis constitutos ac discretionis annos adeptos, praecipit divino ad communicandum teneri; ideò di-

ligentissimè consulent ut ægotantes parochiani sacro viatico muniantur, imòque si perduret morbus, pluries angelorum pane reficiantur. Nec pueri viatico illo cœlesti, dùm ad mortem infirmantur, priventur, propterea quòd annos ad primam communionem præfixos non attingerint; sed eos parochi eximiâ curâ præparatos ac scientes cibum illum discernere, ad præceptum divinum implendum adducant.

Iis qui extremo supplicio sunt plectendi, sacra communio non denegetur, hoc verò efficaci muniti auxilio, contrà terrores ultimos opportunè roborentur.

Infirmis autem ad pascha et pluries in anno, pro ipsorum pietate ac dispositionibus, sacra communio deferatur, ut fiat in illorum anima roboris augmentum, dum corpus tabescit, vel morbo dissolvitur.

CAPUT V.

De Pœnitentiæ Sacramento.

Dives in misericordiâ Deus, magnum infirmitati humanæ contulit remedium, pœnitentiæ videlicet sacramentum, quo lapsis post baptismum mortis Christi beneficium applicatur.

Ante omnia igitur ad hoc divinum opus accessurus sacerdos, munus suum, suasque partes apprime cognos-

cat ac recogitet, ut peccator, cùm ad illud misericordiæ tribunal gratiæque fontem confugerit, liberari, sanari et Dei pace ditari possit.

Nec tamen idem sacramentum solummodò valet ad remissionem peccatorum, sed ad gratiæ virtutumque incrementum et ad animarum in sanctitate profectum.

Ad Deum autem, à quo descendit *omne donum perfectum* (Jac. c. 1. 17), recurrat sacerdos, ut, ad illud divinum officium exercendum, medici scientiam, iudicis æquitatem, pastoris affectum ad se per orationem de cœlis attrahat.

Alacri animo et in multâ patientiâ suscipiat pœnitentes, præsertim viros qui ad sacrum tribunal summo studio omnique caritatis industriâ alliciendi sunt. Ne verò cujus spiritus sit obliviscatur, et non solum justitiæ, sed misericordiarum Dei ministrum se esse meminerit. Itaque ergà omnes et omni tempore se gerat ut ad illum quasi ad patrem, quantumvis a Deo hactenùs remoti vixerint, peccatores recurrant (*Conc. Trid. sess. XIV. c. 8*).

Attendat tamen ne, indulgentiùs cum pœnitentibus agens, eisque indiscriminatim reconciliationis beneficium impertiens, peccatis conniveat; non enim animas curaret, sed illas et seipsum in ruinam æternam daret præcipites. Nec tamen severiùs erga peccatores agat ne eos desperatos remittat; sed illos benignè adhortetur ut quamprimùm dispositos absolvat.

DE PUERORUM CONFESIONE.

Accuratè et studiosè puerorum confessiones audiat parochus, utque ipsum tam præcellentis operis unquam tædeat, illud Spiritûs Sancti effatum mente recogitet: *adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit non recedet ab eâ* (Prov. c. XXII. 6): quo perspicuo oraculo christianæ societatis bonum è puerorum institutione pendere demonstratur. Et quidem dùm parvulos peccata confitentes audit pastor animarum, pietatis et sancti amoris semen inserit, sanctimoniam formam imprimit, nascentem suffocat malitiam, vitiorum radices evellit. Sic populus sanctorum præparatur et perficitur. Pueros igitur rite dispositos, ne in peccatis languescant, etiam ante tempus primæ communionis absolvant confessarii.

CAPUT VI.

De Extrema Unctione.

Clementissimus Redemptor noster, qui servis suis quovis tempore voluit de salutaribus remediis adversus omnia omnium hostium tela esse prospectum, quemadmodum auxilia maxima in sacramentis aliis præparavit, quibus christiani conservare se integros dùm viverent, ab omni graviore spiritûs incommodo possint; ita ex-

tremæ unctionis sacramento finem vitæ, tanquam firmissimo quodam præsidio, munivit. (*Conc. Trid., Sess. XIV, de Ext. Unct.*)

1° Ecclesiarum rectores parochianos gravi morbo laborantes adhortationibus iteratis, si opus est, alliciant et inducant ad maturè devotèque suscipiendum hoc ultimum misericordiam Christi sacramentum, quo alleviatur et purgatur anima, peccata quandòque remittuntur, et, si ad salutem æternam expedierit, sanitas restituitur.

2° Curent etiam crebris monitionibus imperitum vulgus ab illà inani et impiâ opinione abducere, quâ plerique de virtute hujusce sacramenti inepta sentiunt, perindè ac si mortem ægris acceleret. (*Ex Concilio Burdigalensi. Ann. 1583. c. XIII.*)

3° Omnem operam adhibeant animarum pastores ut divina Eucharistiæ et Extremæ Unctionis subsidia infirmis simul, juxta ritualis Romani præscripta, conferantur. Attamen pro opportunitate temporum et ægrotantium commoditate agatur.

CAPUT VII.

De sacris Ordinationibus.

1° Omni tempore meminerint Episcopi nemini citò manus imponendas; ac ideò nonnisi per notabile tempus probatos ad sacram ordinationem admittant.

2° Jubeant parochos testimonium in scriptis dare de vitâ et agendi ratione clericorum qui in suis parochiis, quâvis de causâ, per mensem integrum vel diutiùs remansère.

3° Noverint autem parochi se gravis peccati reatum effugere non posse, si quolibet prætextu, ea scienter retinuerint quæ vel indignos vel attentius probandos expressa demonstrarent.

CAPUT VIII.

De Matrimonio.

Quoniam hisce luctuosis temporibus non pauci sunt qui verbis, vel scriptis, multa moribus et doctrinæ evangelicæ contraria asserant, veritatem catholicam circa hoc sacramentum strenuè vindicent parochi, populos que accuratè doceant :

1° Matrimonium in se spectatum ex primariâ institutione esse quid sanctum et a Deo ipso institutum ; cum verò ad dignitatem sacramenti à Christo Domino evectum fuerit, conjugium christianorum veteribus connubiis sanctitate sicut et *gratiâ* præstare ; (*Conc. Trid. Sess. xxiv. de Sac. Matr.*) ideòque maximè *esse honorabile in omnibus*. (*Ad Hæbr. XIII. v. 4*).

2° Fide catholicâ certum esse Ecclesiam *semper po-*

tuisse (*Bulla auctorem fidei*) ac posse in christianorum matrimoniis *jure proprio impedimenta constituere, quæ matrimonium non solum impediunt, sed et nullum reddant quoad vinculum* ; ideòque cum decretum Concilii Tridentini irritos nullosque statuens contractus connubiales, non initos coràm proprio alterutrius contrahentium parochi et tribus vel duobus testibus in Galliis promulgatum fuerit, matrimonia catholicorum apud nos inita coram civili tantum magistratu, neque in ratione sacramenti, neque in ratione vinculi sustineri aut ullo pacto valida reputari posse.

3° Matrimonium ex primavâ suâ institutione, et speciatim ob rationem sacramenti ipsi à Christo collatam, itâ esse indissolubile, cum ratum simul et consummatum fuerit, ut nec à conjugibus ipsis, nec ab ullâ potestate humanâ dissolvi possit.

4° Cum plura exstent impedimenta canonica quibus irrita vel illicita reddantur christianorum matrimonia, de his, quantum prudentia permiserit, doceant populum sibi commissum parochi ; et ubi de matrimonio in suâ cuique parochiâ contrahendo agitur, sedulò attendant ut omnia ad normam canonum informentur.

5° Curent speciatim ne ullum matrimonium absque sacerdotali benedictione contrahatur. Curent pariter ut ea serventur quæ à potestate sæculari præscripta sunt, ne matrimonium effectibus civilibus careat.

TITULUS VIII.

DE QUIBUSDAM INSTITUTIONIBUS ECCLESIASTICIS.

CAPUT PRIMUM.

De cogendo Concilio provinciali Aquensi.

Antiquam de Conciliis provincialibus cogendis disciplinam, jam à trecentis propè annis desuetam, nunc verò, Deo favente, apud nos redivivam, eò magis sibi gratulatur hæc nostra Metropolitana Aquensis Ecclesia, quòd, præter Arelatensem ac Ebredunensem tam antiquitus perillustres, transmarinas insuper Ecclesias, Corsicæ scilicet, imò et percelebris Africæ, post tot sæcula resurgentis, ad se de longinquo venire gaudeat, atque miretur.

Itaque Christi salvatoris nostri promissis inhærentes, quibus se congregatis in suo nomine adfuturum promisit, constanti veterum Patrum usui obsequentes, conciliorumque decretis parentes, confidentes etiam non ultrà nobis defuturam eam libertatem, quâ Deo benignè providente, recens fruimur, statuimus juxtà Trident.

Conc. (sess. XXIV, de ref. cap. 2) pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, et pro erroribus, qui hisce nostris temporibus, undique debacchantur, condemnandis, pro tuendâ disciplinâ, necnon arctiùs inter se devinciendis Episcopis, Præbyteris et Fidelibus, elapso post approbata decreta triennio, nisi obstet rationabilis causa, provinciæ Aquensis cogendam esse concilium.

CAPUT II.

De Synodo celebranda.

Consuetudo salutaris invaluerat in Ecclesiâ, ut Episcopus quisque sacerdotes suæ dioceseos interdum solemniter convocaret, cum quibus de rebus ecclesiasticis colloqueretur, et Pastorum simul et ovium necessitatibus, docendo, monendo, vel etiam arguendo, provideret.

Totam quidem potestatem et vim Synodi obtinet Episcopus, qui propriâ auctoritate et absque cleri consensu, statuta condere et promulgare, et, si opportunius duxerit, condita mutare vel etiam abolere potest; sed non ideò Synodi nulla utilitas. In illâ enim res multæ elucidantur, abusus faciliùs tolluntur, Sacerdotes cum Episcopo, necnon inter se arctiori vinculo religantur, legesque coram omnibus propositæ, examinatae et proclamatae propensius obtinent obsequium.

Quamobrem Synodus Diocesana, proximo anno, post recognita atque approbata à summo Pontifice Concilii decreta, celebrabitur, et annis subsequentibus, pro temporum et locorum opportunitate, in exercitiorum spiritualium decursu.

CAPUT III.

De annuis spiritualibus sacerdotum Exercitiis.

Sancta est, nec satis laudanda consuetudo, in plerisque Galliae diocesis obfirmata, sacerdotes invitandi ad exercitia spiritualia simul peragenda. Nihil quippe salutis, tum pastorum, tum ovium procurandae, accommodatius invenire est, quam ut sacerdotes per orationem, lectionem, colloquia mutua, piamque recollectionem in Domino pusillum requiescant.

Quotannis igitur ad exercitia spiritualia vocentur, in quantum fieri poterit. Qui autem conventui publico assistere non poterunt, privatim hisce exercitiis, in seminario, aut in alia domo pia, aliquot saltem diebus, vacare non negligant.

Qui vero, absque legitima causa, ultra biennium exercitiis publicis adesse neglexerint, ab Episcopo arguantur.

TITULUS IX.

DE STUDIIS ECCLESIASTICIS.

Monita praevia ad parentes et Ludimagistros.

DE CURA ET EDUCATIONE PUERORUM.

Quanto dulcissimus Salvator noster amore parvulos amplexus fuerit, ex Evangelio liquet. Per tantum igitur amorem Christi, parentes et praecipue matres obsecramus ut parvulos suos Dei nomen et timorem, quod initium est sapientiae, amoremque, vel ab ipsis infantiae exordiis, edoceant; quaecumque scandala ab eorum oculis longius avertant et amoveant, eorumque tam pretiosam coram Deo et hominibus innocentiam quam maximam sollicitudine tueantur ac reverentiam: *Talium enim erit regnum caelorum.*

Magister vero cui sua parentes munia cum filiis commiserunt, paterno erga discipulos animo sit; patientiamque praefulgeat simul ac doctrinam; tenellas puerorum mentes ad fidem et pietatem tum verbis tum exemplis informet; regulariter eos ad officia divina et ad catecheses ipse ducat, consulatque ut tempore opportuno, peccata sua pie confiteantur.

CAPUT PRIMUM.

De Clericis educandis.

Seminaria persapienter à Tridentinâ Synodo præscripta, quanto studio instituerit Ecclesia Gallicana, quantosque tum in cleri decus, tum in ædificationem plebis christianæ, fructus indè perceperit, nemo est qui nesciat. Pueros enim ab humanarum litterarum rudimentis ad divinam usque scientiam gradatim erigere, per pietatis, religionis atque virtutum omnium christianorum habitus, ad virtutes ecclesiasticas veluti sensim allicere et à teneris informare maximè necesse est; atque in his reponitur matris Ecclesiæ firmissimum robur spesque dulcissima.

Quibus attendens, Synodus Aquensis clericorum magistros omnes et singulos hortatur in Christo et obsecrat ut muneri suo, prudentiâ maturi zeloque indefessi semper incumbant.

4° Ex virtutibus eas enixiùs alumnos suos edoceant quas, temporibus hisce nostris, in oblivionem, ne in despectum dicamus, incidisse valdè dolendum est. In primis igitur obedientiam debitamque superioribus reverentiam commendatas volumus. Disruptis enim jam usquequaque vinculis quibus olim ima summis, miro mutuorum officiorum ordine, religabantur, omnis ferè evanuit auctoritas.

Propriæ libertatis immoderatus amor inconsultos multorum animos, in sui necnon societatis perniciem, sollicitare et quasi infatuare videtur. Quibus ab illecebris alumni nostri caveant omnimodò decet. Præpositis suis, cujuscumque gradus sint aut tituli, sese verecundos præbeant et planè subditos, non verbo tantum et opere, sed et intellectus obsequio ac mentis affectu, *non ad oculum servientes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo* (Eph. VI, 6).

Episcopum ut primum animarum pastorem et parentem religiosè venerentur pioque amore prosequantur.

Sacerdotes honorent sicut Dei ministros, maximèque senes quorum Canitiem pro meritorum coronâ reverenter habeant.

Magistros suos, vel juniores quorum probata vita sectus sit, non minùs venerentur quàm diligant, bonaque eorum officia, per totius vitæ suæ curriculum piè reminiscantur,

Ut autem hisce reverentiæ simul et obedientiæ sensibus imbuantur et habitibus informantur alumni, eos magistri doceant non sibi multum confidere, seniorum consilio lubenter uti, festinatamque sibi maturitatem, non per stultam præsumptionem, sed per humilitatem sui que diffidentiam comparare.

Doceantur etiam alumni non suis commodis aut ingenio molliùs indulgere, sed victu simplici severoque regimine lætari, ne fortè posthac, in vitæ luctamine, virili constantiâ, ut sæpiùs evenit, simul et abnegatione sacerdotali deficient.

Dùm autem virtutes illas, quibus in ævo nostro viventibus maximè opus est, alumnorum animis altiùs defigere curabunt, cæteras quoque illis inculcare meminerint præceptores; *pietatem scilicet quæ promissionem habet vitæ quæ nunc est et futuræ*; divitiarum contemptum levitis adèò necessarium ut domino firmiùs inhæreant; zelum animarum, *ignem hunc perpetuum qui nunquam deficere debet in altari*; castitatem demùm cordisque munditiam sine quâ nemo *Deum videbit*, quæ fragilis in juvenibus et tenella, non modò sollicitam sed et prudentem nimis vigilantiam à magistris expectat, quamque per timorem Dei et pios affectus potiùs insinuare est, quàm monitis aut præceptis docere.

2° Supersunt adhuc externa quædam in educandis clericis non modò non negligenda, sed et magni facienda quæ paucis indicare satis erit.

Cultus vestium et corporis mundus sit, sed et simplex. Quæcumque penes se sunt, assuescat alumnus juxta debitum ordinem rite componere.

Habitus et actus probatorum usum peritiam cum modestiâ redoleant.

Sermo sit emendatus facilis et excultus.

Lectio distincta et suavè modulata.

Scriptura lectu facilis et accurata, regulisque saltem grammaticis imprimè consentanea.

Utinam hisce cùm internis tum externis adornata virtutibus, juvenus nostra proficiat scientiâ et gratiâ apud Deum et homines!

Quæ omnia clericorum animis et moribus eò faciliùs

et altiùs illabentur quod viva horum exemplaria in magistris contemplanda reperient et imitanda.

Magistri igitur, in seminariis tum majoribus tum minoribus, ab oculis alumnorum, si liceat, non magis recedant quam à corde: cum illis divinis officiis intersint, et sive in colloquiis, sive etiam in ludis aut solitis deambulationibus, salvâ semper dignitate, illis se comites libenter præbeant.

CAPUT II.

De Scholis clericalibus.

Scholas clericales, quæ florescunt in parochiis, ad fidelium ædificationem, per solemnitatem cultûs divini et cantûs melodiam, multum prodesse fausta nos docet experientia. Accedit etiam quòd pueri in innocentia, modestia et pietate nutriuntur et adolescent, eorumque parentes ad benevolentiam erga religionem et sacerdotes, imò, si opus sit, ad Ecclesiæ frequentationem usumque sacramentorum sensim et leniter adducuntur.

Illud autem in primis hujusmodi scholas commendat quòd sint quasi fontes sacerdotum indeficientes et seminaria. Pueruli enim in presbyterio, ut ita dicamus, in domo Dei, degentes et instituti, divinam simul ac humanam doctrinam haurientes, jugo Christi, ritibus Ecclesiæ clericorumque moribus assuescunt ab infantiâ et gradatim ad majores scholas ecclesiasticas ascendunt.

Idcirco Concilium Aquense parochos vehementer adhortatur ut, in sua quisque parochia, scholas hujusmodi quamprimum instituere curent, aut institutas, si jam sunt, amanter foveant, pro certo habentes de Ecclesia se esse optime merituros.

CAPUT III.

De Clericorum studiis.

Sæpe sæpius audire est, licet immerito dictum, seminaria nostra scholis externis, ratione studiorum, esse imparia. Quidquid verò sit, ad meliora perpetuo tendamus oportet; ideoque tria requiramus, nempe magistros in dies magis idoneos, discipulos ad discendum alacriores et regimen studiorum fortè perfectius.

1° Eò magis idonei, procul dubio, magistri fient quo stabiliores. Jam ergò frequentioribus non subjaceant mutationibus; et saltem humanas litteras, rhetoricam, philosophiam, historiam, matheses, scientias naturales aut physicas et præsertim theologicas ex professo docendas accipient non qui magisterium quasi pertranseant, sed ii tantum qui, zelo discendi et docendi piæque in alumnos caritate permoti, eximio huic officio tempus et vires, ad Dei gloriam, lubenter impendere sint parati.

Ne autem vel præsentis conditionis tædium vel de

futura justa quædam anxietas illos à sancto proposito deterreat, Episcopus, per honorem eis delatum, curabit sapienter ut omnibus innotescat magisterii dignitas, et rei eorum temporali sive ad præsens sive in posterum, ita paterno providebit affectu ut coætaneis et æquè meritis undè invideant generaliter habere non possint.

Professores verò muneri suo sic amanter inhæreant ut ne zeli quidem opera, quibus ab illo distrahi possent, extra seminarium aggrediantur.

2° Ad conferendam discipulorum in studiis alacritatem, artes omnes adhibeantur jamdudum in scholis adhiberi solitæ; nec eos incitare desinant magistri motivis supernaturalibus, utpotè quibus inest major in mentes christianas vis et efficacia: nec tamen negligantur alia incitamenta, nempe 1° examina coram consessu de quo infra dicetur, subeunda, 2° graduum sive in litteris sive in theologia impetrandorum spes, 3° demum solemniora quædam præmia quæ, tum inter scholas ejusdem Diocesis, tum intra diversa totius provinciæ seminaria per concursum, juxta regulas ab episcopis determinatas, referenda proponentur.

3° Studiorum regimen, ut confidimus, in melius evadet instituto *consessus* qui *de studiis* vocabitur. Iste verò consessus ad mentem Concilii Tridentini (*sess. xxiii, cap. 18, de reform.*), constituendus, paucis, gravioribus et idoneis viris constet. Hi autem eligentur ab Episcopo, qui eis vel per se vel per Vicarium Generalem ad hoc specialiter deputatum, præsidebit. Istud verò erit eorum officium: gradum scientiæ in unoquoque stu-

diorum cursu attingendum, definient; *visitando* prout opus erit, et examinando *operam dabunt* ut jam statuta *semper observentur, et alia ad rem opportuna vel necessaria statuent; omniaque impedimenta auferentes, quaecumque ad augendum tam pium et sanctum,* nempe scholarum ecclesiasticarum *institutum,* pertinere videbuntur, nomine Episcopi diligenter curabunt (*Conc. Trid., loco citato*).

Vicarius autem generalis hujusce consessus, pro Episcopo, praeses, *magni scholastri* nomine erit insignitus, atque ex hoc titulo iis omnibus specialiter invigilabit quae ad scholarum regimen aut inspectionem ab ecclesiasticis exercendam pertinent et cum parochis eam de re, sedulo conferet.

CAPUT IV.

De seminariis minoribus.

1° Seminaria minora, pro locorum opportunitate, pleno, ut aiunt, fruantur exercitio omnibusque discipulis pateant etiam externis, dummodo ab internis, ne his detrimento sint, sedulo separentur et debitae vigilantiae, etiam extra seminarium, subjacere possint. Quod enim plures ad nos venerint alumni, eò pluribus fidei virtutumque documenta haurienda praebentur eoque plures, foventibus magistris, quorum hoc munus est,

sacerdotes exhibunt qui deinceps à laicis, cum quibus adoleverint non pro ignotis et alienis, ut saepe evenit, habebuntur.

2° Praecipua igitur magistrorum opera sit ut alumnos, pro eorum aetate, religionem edoceant. Pueruli catechismi rudimentis velut lacte nutriantur; adolescentiores verò gradatim sic ediscant ipsa fidei fundamenta ut ea argumentis confirmare, necnon errores adversos refellere sciant.

3° Quum primum Episcopo opportunum visum fuerit, instituetur in seminario minori philosophiae cursus qui sufficienter alumnos praeparet tum ad gradus in litteris suscipiendos, tum ad seminarium majus adeundum.

Professor autem, omni conatu et cura discipulos eò adducat ut, ex confutatis philosophorum erroribus, fidei veritatem necessitatemque firmis animis concludant.

4° Quoniam historia nonnisi ut mendacio faveat jam pridem ab impiis auctoribus usurpatur, suus sit unicuique seminario professor qui, per certum annorum numerum, alumnos studio et aetate majoribus historiam fusiùs et doctiùs demonstret scriptorumque commenta detegat et diluat.

5° Linguam Gallicam, tum miscendis colloquiis tum concionibus ad plebem habendis necessariam, ad amussim perspectam habeant clerici. Graecam, praesertimque latinam accuratiùs ediscant per quas verbum Dei sanctaeque traditio ad nos usque devenerunt et oratio nostra quotidiana ad Deum ascendit.

In librorum verò delectu, solitis auctoribus adjun-

gantur saltem exquisita quædam à Sanctis Patribus aut scriptoribus catholicis, in triplici idiomate, quæ vel interpretentur alumni vel memoriter teneant. Si enim, ob insignem formæ venustatem, profanis delectamur, ecclesiasticis, ob præclaram rerum veritatem ac celsitudinem, insistere non pigeat.

6° Mathesi et scientiis tum naturalibus tum physicis suus non desit locus. Iis enim intelligentia perficitur, eas ignorare probrum esset, et ad gradus partim saltem requiruntur.

7° Ne pueri latinæ grammatices elementis, defectu ætatis aut intellectûs, diutiùs immorentur, ad ea admittendi non sunt quin linguam gallicam ita noverint ut exinde latinæ rudimentis faciliùs imbuantur.

Undè submotis classibus octavâ et septimâ, forsàn à sextâ tantùm latinis elementis initiari possent.

8° Ut autem ad quàm plurimos extendatur educationis christianæ beneficium, pro sapientiâ suâ dispicient Episcopi utrùm, præter seminarium, scholam primariam gradûs superioris instituere non expediret in quâ, præter cætera, linguas recentiorum docerentur alumni, etiamque, pro temporibus et locis, varias artium aut industrialium disciplinas.

Hoc de studiis systema, nonnisi pro temporum et locorum commodis et ad nutum uniuscujusque Episcopi, quoad ea quæ in illo cernuntur nova, executioni mandetur.

CAPUT V.

De seminariis majoribus.

1° Qui seminarium majus ingredi voluerint examen, coram studiorum consessu, juxta programma ab ipso consessu determinatum, subeant, duosque sermones oratorios, unum è latino, è græco alterum, in gallicum vertere teneantur, undè illos satis aptè rhetoricæ cursum absolvisse constet.

Exoptat insuper Synodus ut in seminario majori cursum theologiæ propriè dictum antecedit annus quasi præparatorius in quo alumni ad argumentationem scholasticam informantur et prolegomena scripturæ sacræ locaque theologicæ aut alios ab Episcopo designatos tractatus ediscant.

2° Theologicarum institutionum cursus, tribus annis, præter præparatorium, absolvatur. Alumnos autem scripturam sacram, theologiam tum dogmaticam tum moralem, historiam ecclesiasticam, prædicationis artem, jus canonicum, diaconalia, ut vocant, et parochiarum administrationem edoceri volumus.

Quæ omnia sic ex ordine et gradatim alumni ediscenda proponuntur ut scientiæ fructus quàm uberrimos exinde percipiant. Prævium materiæ in quâlibet lectione tractandæ studium et lectionis auditæ compendium, quantum opus fuerit, ab illis exigantur, et de omnibus

prædictis, in solitis examinibus, habeant æquè respondendum.

3º Latino sermone accuratiùs uti consuescant et ad argumentationem theologicam, per theses etiam publicè proponendas et tuendas, frequenter exerçantur.

4º Tractatibus de verà religione et de Ecclesià, propter temporum necessitatem fusiùs quidem insistere licet et quæstionibus quibusdam velut emortuis leviùs immorari; attamen meminerint professores præcipuos de dogmate tractatus quasi summum esse theologiæ, ex iis præsertim attentè perlectis, hauriendum esse sensum quem vocamus theologicum, iisque argumenta contineri quibus errores hodiè grassantes plerique refelluntur utpotè ex antiquis hæreticis, ut plurimùm, renovati.

Quæstionibus quoque de morali seriò attendendum decernimus, iisque præsertim quæ ad praxim attinent et ad casus quotidianos. Ex earum enim quæstionum rectà vel devià intelligentià, magnà ex parte, pendent ministerii sacerdotalis fructus aut sterilitas, virtutum aut vitiorum cultus, præceptorum observantia aut neglectus, animarum tandem salus aut infausta perditio.

CAPUT VI.

De Studiis superioribus.

Domos institui, in quibus clericis nostris liceat studia sua æmulo ardore perficere, valdè optatum nobis est.

Sic enim ad canonicos gradus, juxtà veterem formam, ut fieri posset, restitutos, et exindè ad munia ecclesiastica via facilior et legitima pateret; Episcopi verò curam animarum sacerdotibus suis non committerent nisi acceptis sanæ doctrinæ pignoribus, clerusque noster, ad majorem Dei gloriam, doctrinæ simul ac pietatis laude insignior appareret.

Quapropter Provinciæ Aquensis Episcopi, supremæ Summi Pontificis sapientiæ omninò confidentes, Beatitudinem suam humiliter exorant ut, hæc eorum vota approbans eisque favens, hujusmodi institutorum apud nos erectionem properare dignetur.

CAPUT VII.

De Collationibus ecclesiasticis.

Ideò institutæ sunt Collationes ecclesiasticæ ut sacerdotes, communi operà laborantes, majore studendi zelo ferveant, et quasi facibus collectis, præclarior cuique, de rebus divinis, lux effulgeat; atque etiam ut Episcopis occasio nascatur opportuna presbyteros suos, de quibusdam difficilioribus, varias solvendo quæstiones, edocendi et uniuscujusque meritum aut facultates, perlectis singulorum operibus rectiùs cognoscendi.

Harum igitur collationum tam utile institutum Synodus Aquensis laudat atque confirmat, Episcopisque suadet ut, in suâ quisque diœcesi, hujusmodi collationes

instituant aut perficiant, regulas præscribendo quæ in iis, ut fructus crescat uberior, accuratissimè observandæ sint.

Sacerdotes etiam singulos hortatur ut, iis assiduam operam dantes, in sanctâ doctrinâ proficere satagant.

CAPUT VIII.

De examinibus à junioribus presbyteris subeundis.

Juniores presbyteros, à studioso seminarîi regimine, ad vitam in mundo non adeò strictam transeuntes, contra negligentiae pericula munire intendens Synodus, jubet ut, per quinquennium ab elapso primo presbyteratûs anno, quotannis examen subeant, coram theologis quos Episcopus delegaverit et juxtâ programma ab illo determinatum.

Totidem etiam annorum decursu, concionem unam sub formâ familiari et de materiâ præfinitâ, quotannis conficere et Episcopo vel ejus delegato examinandam subjicere teneantur.

De prædictis autem examine et concione in tabellis specialibus justa inscribatur nota quæ Episcopo, tempore opportuno, exhibenda erit.

TITULUS X.

DE ZELO, DE PIETATIS ATQUE CARITATIS OPERIBUS.

Quicumque Dei misericordiâ segregati à populo in ministerium sacerdotale assumpti sunt, mente sæpissimè recogitent se à vocatione suâ sanctâ deficere, ni, in dilectione Dei scilicet et proximi fundati, salutem animarum summis in votis ac curâ præcipuâ habeant; scientes fidem operibus demonstrandam esse, atque coronam justitiæ apostolicis viris non esse reponendam, nisi zelo succensi multiplicibus pietatis necnon et caritatis actibus opus consummaverint. Contendant igitur indefesso labore dilatatoque corde ministerium suum adimplere, nihil eorum prætermittentes quæ sibi præsto sunt ad salutem quàmplurimorum procurandam.

CAPUT PRIMUM.

De missionibus et exercitiis spiritualibus.

Quoniam, experientiâ teste, missiones ac spiritualia exercitia præter solitum indicta non parùm cedunt in

bonum fidelium, quibus et aliquandò sunt nēcessaria, populos sibi commissos non sinant parochi diuturno temporis intervallo iis defraudari. Talibus enim auxiliis, vel sopita fides multorum suscitatur, vel eorum voluntas peccatis aut malè consultæ verecundiæ vinculis constricta liberatur, vel plurimorum fervor tepēfactus ac remissus iterùm accenditur. Nec silendum pastores animarum multimodè juvari in sui sicut et ovium profectum à fratribus evangelizantibus pacem. Hortatur ergò Synodus Aquensis omnes ac singulos parochos et ecclesiarum rectores ut, quasi periodico sex aut ad summum decem annorum decursu, missionarios plures advocent qui, solemnioribus ac diuturnis exercitiis, agri dominici partem sibi commissam totam quasi de novo effodiant.

Hortatur etiam ut sæpiùs aliquos prædicatores aut missionarios adsciscant, quorum ope, ministerii pastoralis fructus brevioribus exercitiis ad perfectum deducatur. Parochi missionarios fraternâ benevolentia excipiant; missionarii parochos hōnore præveniant; eos eorumque ministerium debitâ observanti extollant, et fidelium in illos amorem atque fiduciam omnimodò conciliare aut etiam augere nitantur.

Ut autem liberius fideles peccata confiteantur, in missionum aut exercitiorum spiritualium decursu, parochi, vicarii aut alii confessarii ordinarii, sapienter à suis pœnitentibus audiendis abstinebunt.

CAPUT II.

De catechizandis pueris villicorum.

Invigilent parochi et speciali zelo obtineant ut pueri villicorum doctrinam christianam edoceantur; sunt enim filii Dei, Christi sanguine redempti, et eò attentiori curâ prosequendi, quò plura obstant, ne Ecclesiam parochialem adeant.

Quapropter, pium opus de pueris villicorum catechizandis, quale in urbe metropolitana laudabiliter existit, instituendum curent in suis parœciis. Si autem pro locorum circumstantiis institui non possit, adhibeant media ad subveniendum hujuscemodi puerorum spiritualibus necessitatibus accommodata et efficacia.

CAPUT III.

De pia Societate pro reparatione blasphemiarum ac diei dominicæ sanctificatione.

Inter præcipua et lugenda nimium quæ partem gregis dominici nobis commissam infestant mala, illa equidem denuncianda est effrenata consuetudo in Deum sanctum blasphemias proferendi, labente ultimo sæculo introducta; necnon cæca illa rerum terrenarum cupiditas quæ legis divinæ de sanctificatione diei dominicæ oblivionem et transgressionem parit. Ad extin-

guendum duplicem illum nefariumque peccatorum atque calamitatum fomitem, hortamur ut in omnibus provinciæ nostræ Aquensis parochiis vel civitatibus pia societas canonicè instituenda procuretur, ad instar illius quæ in diocesi Lingonensi auctoritate RR. Episcopi instituta, à SS. D. N. Pio PP. IX spiritualibus favoribus ac indulgentiis est aucta, et in eminentem confraternitatis gradum evelta. Huic autem præcipuæ societati in participationem uberiorum gratiarum impetranda erit aggregatio.

CAPUT IV.

De Consociatione Propagandæ Fidei.

Cùm nihil Deo æquè placeat ac salus animarum ad quam multum juvant eleemosynæ undè tot viri apostolici sustentantur, non prætermittendam judicavimus hortationem ad sanctissimam et saluberrimam pro fidei propagatione institutionem commendandam atque donis uberioribus augendam.

Quamobrem obsecramus in Domino omnes parochos et singulos ecclesiarum Rectores ut Consociationem de fide propagandâ frequenti sermone collaudent. Illos etiam hortamur ut numerum sociorum jam descriptum sollicitè conservent, ac omni zelo, in profectum operis, multiplicare nitantur, quùm creverint impensæ præ multitudine infidelium quibus evangelium hodiè prædicatur.

CAPUT V.

De librorum bonorum Propagatione et de bibliothecis parochialibus.

Libros autem pietatem et divinam doctrinam redolentes cùm semper utile fuerit diffundere, videtur nunc maximè necessarium, tum ad præveniendam et impediendam malorum lectionem librorum, qui bonos mores simul et fidem corrumpunt et ex quibus venena scaturiunt infinita, tum ad arma fidelibus præbenda præsertim junioribus contrà errores undiquè grassantes, necnon ad fidem servandam, defendendam et propagandam.

Concilium ergò probat, imò et laudat qualecumque genus piarum bibliothecarum quæ ab episcopis instituerentur sive in civitate episcopali, sive in parœciis parochiarum primariis, aut etiam in quibuslibet vicis; hortaturque fideles et hortandos vult ut impensas ad libros comparandos necessarias quantum in ipsis est suppeditent.

CAPUT VI.

De Operibus caritatis.

Ecclesiam catholicam in suis etiam ærumnis et angustiis maternâ sollicitudine pauperibus sublevandis sem-

per providisse nemo, nisi justitiæ et veritatis immemor, inficiari potest. Non enim nescit ecclesia pauperes à Christo paupere primos in regnum Dei vocatos fuisse et eminenti dignitate præ cæteris insignitos. Pauperes quippe, ecclesiæ thesauri sunt, illosque expansis alis amanter tegit ac refovet. Undè iis omnibus benedicit quicumque pauperibus aliquatenus opitulati sunt, hospitia et omnimoda caritatis instituta creanda voluit; pauperem ipsum qui latet et effugit quærendum jubet, et mirabili quodam caritatis ingenio, omnes quotidie excogitat et adhibet artes, quibus dolores aut infortunia paupertatem consequentia subsidium accipiant et solamen.

Deo igitur misericordiarum patri gratias agentes, quòd hæc miserrimis temporibus, in nostris Galliis, dignatus sit, multiplicato caritatis ardore, Ecclesiæ filios adjuvare in afflictæ matris solatium, pia instituta regulariter existentia sub variis denominationibus: *Societates videlicet caritatis, S. Vincentii à Paulo, S. Francisci Regis, Boni Pastoris, Patrociniorum diversi generis à piis mulieribus assumptorum, Providentiarum in pauperes, in vinctos, etc.* judicamus affectu paterno fovenda, atque sic utiliter distribuenda et moderanda, ut firmiter stabilita subsistant in solamen pauperum et in ædificationem animarum.

TITULUS XI.

DE CULTU DIVINO.

CAPUT PRIMUM.

De Reverentia servanda in cultus divini celebratione.

Paveant ad sanctuarium (Levit xxvi, 2), sacerdotes, ut videns eos populus paveat et ipse. *Custodiant præcepta et cæremonias quas Deus mandavit ut faciant* (Deut. vii, 11).

Nihil unquam in sacris cæremoniis vel addatur, vel adimatur, vel immutetur; musicam minùs gravem quæ profanas resonaret cantilenas, à choro areeant parochi; nec aliud quidquam latinâ aut vernaculâ linguâ in ecclesiis decantetur, nisi priùs ab Ordinario approbatum: ne quid fortè contrà fidem aut divini cultus decorem vel per ignorantiam, vel per inconsideratam mentem irrepsit.

CAPUT II.

De Sacra Liturgia.

Cùm legem credendi statuat lex supplicandi (S. Cælestinus. *Auct. de Grat. n. viii.* Conc. Hard. t. i, c.

1257), proindeque libri liturgici non minùs doctrinæ fontes sint quàm pietatis, summoperè optandum est, ut, quemadmodùm per fidei unitatem miro splendore lucet Ecclesia, ità per ritus et precum uniformitatem omnium oculis effulgeat. Ideòque eamdem ac Ecclesia Romana, omnium Ecclesiarum magistra materque fidem habentes, eamdem disciplinam et eundem officii divini modum habeamus.

Renovantes igitur Synodi Aquensis, anni millesimi quingentesimi octogesimi quinti decretum, quo juxtà mentem Concilii Tridentini et S. Pii V Constitutionem, præscripta fuere in totà provincià Breviarium Missaleque Romanum; hæc statuenda judicavimus.

Curent Episcopi Provinciæ nostræ ut, pro opportunitate et sapientià suâ, Ritum Romanum in suâ Diœcesi, si fortè alicubi non vigeat, introducant, illumque ab omni cléro, sive in privatis, sive in publicis officiis servari jubeant, salvis tamen à sanctà Sede concessis vel concedendis.

CAPUT III.

De Sacellis ruralibus.

Nulla in vicis aut agris erigantur sacella, absque licentià Episcopi. Quæ autem jam erecta sunt, omnibus ad Missæ sacrificium decenter celebrandum requisitis instruantur. Parochi, inconsulto Episcopo, sacramenta

in sacellis administrare non præsumant, invigilentque ne desint ea quæ ad congruentem eorum munditiem atque decentem ornatum pertinent.

CAPUT IV.

De S. Reliquiarum cultu.

Sanctorum unà cum Christo regnantium Reliquiis cultum semper exhibuit Ecclesia, et quidem à primævis Religionis Christianæ temporibus. Ideòque ut Sacris hisce pignoribus debitus honor habeatur, jubet hæc Synodus, ut in thecà decenti semper deponantur, nec unquàm fidelium venerationi exponantur, neve in processionibus deferantur reliquiæ quarum authenticitas episcopali approbatione non constiterit.

CAPUT V.

De Pietate catholicà ergà defunctos.

In mortuos producere lacrymas et quasi dira passos plorare, et non despiciere sepulturam illorum nobis suadet scriptura divina (*Eccli. c. xxxviii, 46.*), vultque ut iis « *qui cum pietate dormitionem* » acceperunt opem feramus, dicens: « *sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur* » (*II. Macch. c. xii. 46*).

Firmà ergo fide tenentes quod « catholica Ecclesia

« Spiritu sancto edocta in sacris litteris et antiquâ patrum
 « traditione » (*Trid.*, sess. XXV, *de Purgat.*), docet,
 nempe: « Purgatorium esse; animasque ibi detentas
 « fidelium suffragiis, potissimum verò acceptabili altaris
 « sacrificio juvari » (*Trid.*, *ibid.*), fideles hortamur et
 enixè obsecramus, ut frequenter subveniant defunctis
 in Christo, nondùm plenè purgatis, per « Missarum sa-
 « crificia, orationes, elemosynas, » indulgentiarum ap-
 plicationem (ex Bullâ *Auctorem fidei*, p. XLII), « et per
 alia pietatis opera » (*Trid.*, *ibid.*, et *Conc. Later.* IV),
 quæ divina benignitas simul et mortuorum refrigeria et
 dulcia voluit esse vivorum solatia.

Et si, pro ordine caritatis vel justitiæ, propinquorum,
 benefactorum et amicorum animabus sublevandis im-
 pensius studendum, non tamen dilectas solummodò ani-
 mas Deo commendent recordantium et precantium af-
 fectus, sed pro sanctorum communionis jure et officio,
 omnes in christianâ et catholicâ societate defuncti,
 precibus aliisque piis operibus juventur; quod, S. Au-
 gustino monente, « etiam tacitis nominibus eorum, sub
 « generali commemoratione suscipit Ecclesia, ut quibus
 « ad ista desunt parentes, aut filii, aut quicumque co-
 « gnati vel amici, ab unâ eis exhibeatur piâ matre com-
 « muni. » (*De curâ pro mortuis*, c. IV).

Curent etiam Episcopi « ut quæ pro fidelibus » de-
 functis « ex testatorum foundationibus, » vel oblatio-
 nibus fidelium, « debentur, non perfunctoriè, sed à sa-
 « cerdotibus et Ecclesiæ ministris et aliis qui hoc præ-
 « tare tenentur, diligenter et accuratè persolvantur. »
 (*Trid.* sess. XXV, *de Purgat.*.)

CAPUT VI.

De Exuviis et Cæmeteriorum curâ.

§ I. DE SEPULTURA ECCLESIASTICA.

Pia Mater Ecclesia fidelium defunctorum exuvias mi-
 nisterio sacerdotum sepulturæ mandari curat. Sollicitè
 igitur ii serventur ritus quos ipsa instituit.

In parentum solamen eas funerum pompas adhi-
 beant, vel adhibitas non repellant, quæ religiosum ho-
 norem defunctis præstant, nec sacris interduntur ca-
 nonibus.

Feretris laïcorum qui aliquâ dignitate civili aut mili-
 tari honestati fuerunt, ejusdem dignitatis insignia ap-
 poni possunt. Signa vero cujuslibet societatis aut soda-
 litatis et præsertim ab Ecclesiâ damnatæ, ne ulli super-
 ponantur feretro omninò vetamus.

Meminerint parochi misericordiâ in pauperes redimi
 peccata; et ideò quos parentes, propriis impensis, de-
 center humare non possunt, ipsi gratis ac honestè sepe-
 liendos curent.

§ II. QUIBUS DENEGANDA EST SEPULTURA ECCLESIASTICA.

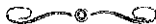
Denegetur sepultura ecclesiastica infidelibus et nomi-
 natim excommunicatis.

Denegetur etiam publicis hæreticis, schismaticis, apostatis à fide: iis qui, ex professo, fidem catholicam, sive scriptis, sive publicis disceptationibus impugnant; concubinariis manifestis, nisi dederint signa pœnitentiæ; iis qui, in conflictu duelli, vel in actu evidentè criminoso perière; his qui, rationis compotes, sibimet mortem intulerunt; iis tandem qui, impiè et coram testibus, extrema Ecclesiæ sacramenta repulerunt, non falsâ præsumptione sanationis sed fidei contemptu.

Quamvis ecclesiastica sepultura infantibus mortuis absque baptismo, non sit concedenda, obtinere satagant parochi, ut non promiscui sepeliantur cum hæreticis, vel manifestè criminosis, cum ipsi sint filii catholicorum, ac nonnisi negativè infideles.

§ III. DE CŒMETERIORUM CURA.

« Curet Episcopus diligenter, ut cœmeteria ità » muro janisque muniantur, « ut ingressus bestiis occludatur, neque per illa accessus et transitus sit ad profanas res. » (Conc. Aq. 1585). Custodiantur à sordibus et vepribus, crucemque in medio habeant firmiter erectam.

TITULUS XII.

CAPUT PRIMUM.

**Super temporali Romani Pontificis ditio-
ne, votum et declaratio.**

Procellarum autem non immemores quæ in sanctam Petri sedem, ex perditorum hominum malitiâ et impietate, nuper irruerunt; omni vero lætitiâ nunc exultantes quòd catholicarum gentium ope, maximèque Francorum armis, summi Pontificis tantâ cum laude regnantis restituta fuerit ditio temporalis; illos non possumus debito stigmatè non notare, totisque viribus reprobare et condemnare qui potestatem hanc, divino nutu, tam legitimè acquisitam, per tot secula possessam atque servatam, omnium gentium præsertim catholicarum diurnâ veneratione consecratam, tamque demùm ad universæ societatis christianæ bonum omni ex parte conducibilem et imprimis ad tutum, liberum et expeditum muneri apostolici exercitium nedùm utilem, sed et pro temporum, et circumstantiarum ratione necessariam (*Pius IX*), verbis, scriptis, aliisve magis etiam infandis

artibus, attentârunt aut unquam posthâc attentare præsumerent.

Declaramus igitur sacrum illud sanctæ sedis dominium temporale non posse sine detestando sacrilegio *invadi, rapi, ad sæcularia revocari (Pius IX)*, et ab iis qui id nefariè molirentur, incurendas esse pœnas jure decretas ac determinatas.

Immota igitur stet desideranda illa summorum Pontificum potestas, et labentibus usque seculis, illæsa semper præfulgeat quæ, Domino providente, olim à patribus nostris adaucta et defensa, hodiernis etiam victoriis mirabiliter instaurata cernitur, et quam divinitus confirmatam obsignatamque lætamur.

Hæc nobis maximè sunt in votis; hæc à Deo optimo maximo unanimi corde instantes petimus et imploramus; hæcque per Christum in Ecclesiæ tutamen et decus perpetuum impetranda summoperè confidimus.

CAPUT SECUNDUM.

Votum de Immaculata Conceptione definienda.

Cum dignitas Beatissimæ Virginis Matris, in laudem et gloriam Filii sui omnipotentis Dei proximè redundet, dubium non est quin Virginis cultum majori devotione foventibus, uberiora potioraque dona conferat ille, qui ab æterno genitus, eam sibi, caro factus, in habitationem

elegit, matremque consecravit. Orbis christianæ pietas, à multis jam seculis, celeberrimam habet Conceptionis Virginis sanctissimæ diem. Omnes nunc, unanimi ore, conclamant Mariam ab originali labe fuisse Præservatam, Deumque, præveniente et operante gratiâ singulari, sublimiori sanctificationis privilegio, illam redemisse. Undè uberrimos salutis fructus sibi sperant obventuros, si tam excelsum et mirabile privilegium, speciali sententiâ, ab Apostolicâ auctoritate definiatur. Nos igitur, circumstantiis maturè perpensis, cum olim agitata jamdiù corruerint dissidia, cumque doctrinam hanc nutriendæ augendæque pietati plurimum profuturam censeamus, ad gloriam Omnipotentis Dei, ad majorem beatæ Mariæ Virginis laudem, ad fidelium ædificationem, totiusque Christianæ Reipublicæ felicitatem et pacem, humiliter à summo Pontifice nostro Pio exposcimus, ut pro suo erga Beatissimam Virginem devoto affectu, illam ab omni peccato originali prorsus immunem, Sanctamque et Immaculatam semper fuisse solemniter declaret et definiat.

Quod autem jam antea unusquisque suâ in Diœcesi Episcopus Provinciæ nostræ votum expresserat, atque litteris ad sanctam sedem detulerat, solemnitus nunc atque unâ voce, de novo exprimendum censuit Aquensis hæc Synodus.

CAPUT TERTIUM.

CONSECRATIO TOTIUS AQUENSIS PROVINCIÆ CORDI SACRATISSIMO SEMPERQUE ADORANDO DOMINI NOSTRI JESU-CHRISTI; NEC NON CORDI BEATISSIMO SEMPERQUE IMMACULATO DEI GENITRICIS MARIE.

Pater misericordiarum et Deus totius consolationis, ut ostenderet abundantes gratiæ suæ divitias, Cor dilectissimi filii sui salvatoris nostri Jesu-Christi in nos peramanter inclinavit, ex quo immensæ caritatis fluentia in sitientes animas nostras dimanarent.

Cor igitur illud in quo sibi Pater benè complacuit, Cor Angelorum delicias et tamen in terris attritum propter scelera nostra laudamus, benedicimus, adoramus et omni gloriâ et honore dignissimum proclamamus.

Cor vero nostrî sic amantissimum et in nos tum in cruce, tum in sanctâ Eucharistiâ tam abundè profusum omni amore redamantes, necnon, pro tot et tantis injuriis quibus lacessitur, satisfacere cupientes:

Nos Petrus-Maria-Josephus Darcimoles, Archiepiscopus Aquensis, Arelatensis et Ebredunensis, de consilio et assensu illustrissimorum ac RR. DD. in Christo fratrum et Comprovincialium nostrorum Episcoporum,

Caroli-Josephi-Eugenii de Mazenod, Massiliensis,

Xaverii-Tussani-Raphaelis Casanelli de Istriâ, Adjacentis,

Joannis-Irenæi Depery, Vapincensis,
Casimiri-Alexii-Josephi Wicart, Forojuliensis,
Ludovici-Antonii-Augustini Pavy, Algeriensis,
Mariæ-Juliani Meirieu, Diniensis,

Huic Sacratissimo Cordi nos ipsos dioceseonque nostrarum clerum atque fideles dicamus, devovemus et in perpetuum consecramus; humiliter exorantes ut nos et nostra contrâ adversa omnia tueri dignetur, ut dubios confirmet, debiles reficiat, devios ad se reducat, dolentes consoletur, morientes abscondat in se et regni cœlestis efficiat participes in æternum.

Cùm verò ad Cor Jesu non tutior pateat aditus quàm Cor Mariæ immaculatum, per matrem ad Filium confugimus, ut meritis sanctissimi Cordis Genitricis Dei, quæ et mater nostra est, in intima cordis Filii, penetralia feliciter perducamur.

Ideoque nos omnes totamque provinciam beatissimo cordi Mariæ affectu filiali etiam in perpetuum consecramus.

DECRETUM DE INDICTIONE FUTURI CONCILII PROVINCIALIS.

Nos, Petrus-Maria-Josephus Darcimoles, Archiepiscopus Aquensis, Arelatensis et Ebredunensis, de consilio et consensu RR. DD. Episcoporum Comprovincialium, proximum Concilium Provinciæ Aquensis in ipsâ nostrâ Ecclesiâ Metropolitanâ, elapso post approbata à Summo Pontifice hujus Concilii decreta triennio celebrandum jam denuntiamus et indicimus omnibus qui præsentibus adesse debent.

DECRETUM DE FINE CONCILII.

Cum absoluta sint quæ, pro temporis ratione, agerique posse videbantur, cumque pastoralis cura RR. DD. Episcopos qui huic Synodo interfuerunt et intersunt, ad Ecclesiarum suarum pastorales vigilias revocet, propterea huic Concilio finem imponendum censuimus et imponimus.

TESTES SYNODALES.

Pro Aquensi archidiocesi : D. Antonius-Natalis Reynaud, canonicus theologus.

Pro diocesi Massiliensi : D. Marcus Cailhol, canon.

Pro diocesi Adjacensi : D. Modestus Ronziconi, can.

Pro diocesi Vapincensi : D. Claudius-Julius-Jacobus-Achilles Joubert, canonicus.

Pro diocesi Forojuliensi : D. Joannes-Franciscus Isnard, canonicus.

Pro diocesi Algeriensi : D. Joannes Plasse, canonicus.

Pro diocesi Diniensi : D. Hieronymus Bondil, canonicus theologus.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Nos PETRUS-MARIA-JOSEPHUS DARCIMOLES, Archiepiscopus Aquensis, Arelatensis et Ebredunensis, de consensu et assensu Coepiscoporum nostrorum hæc decreta a nobis definita subscripsimus.

† P. M. JOSEPHUS, Archiepiscopus Aquensis, Arelatensis et Ebredunensis.

† C. J. EUGENIUS, Episcopus Massiliensis, subscripsi.

† X. T. RAPHAEL, Episcopus Adjacensis, subscripsi.

† J. IRENÆUS, Episcopus Vapincensis, subscripsi.

† CASIMIRUS-ALEXIUS-JOSEPHUS, Episcopus Forojuliensis, subscripsi.

† LUDOVICUS-ANTONIUS-AUGUSTINUS, Episcopus Algeriensis, subscripsi.

† MARIA-JULIANUS, Episcopus Diniensis, subscripsi.

ACTA CONCILII.

In nomine Domini nostri Jesu Christi. Amen.

Anno a Nativitate Domini MDCCCL, die vero septembris septimâ, jam in Aquensem civitatem convenerant quicumque per litteras diei 24. junii ab Illustrissimo ac Reverendissimo DD. P. M. Josepho DARCIMOLES, Aquensi Archiepiscopo, ad celebrandum Concilium provinciale indictum ad diem septembris octavam, festum Nativitatis B. M. Virginis, convocati fuerant.

Aderant itaque :

Illust. et Rever. DD. Petrus-Maria-Josephus DARCIMOLES, Aquensis Archiepiscopus, cum DD. RAYNAUD et RONDON canonicis, Aquensis Capituli legatis, et DD. GINOULHIAC, PASQUIER et MILLE, vicariis generalibus, atque DD. REYNAUD, archipresbytero, et THANERON, facultatis theologiæ decano, Archiepiscopi theologis ;

Illust. DD. Carolus-Josephus-Eugenius de MAZENOD, Massiliensis Episcopus, quem comitabantur DD. JEANCARD, vicarius generalis, et GUIEN, canonicus, legati capituli, atque DD. TEMPIER, vic. gen., et BICHERON, can., theologi ;

Illust. DD. Xaverius-Tuscanus-Raphael Casanelli de ISTRIA, Adjacensis Episcopus, quem secuti erant D. RONZICONI, can. legatus capituli, et DD. SARRABAYROUZE, MAGNAN, CHEVALIER, vicarii generales, theologi ;

Illust. DD. Joannes-Irenæus DEPERY, Vapincensis Episcopus, cum canonicis DD. JULIEN et LÉPINE, legatis capituli, atque theologis CHABRAND, vicario generali, BLANCHARD, canonico, JOUBERT, seminarii professore ;

Illust. DD. Casimirus-Alexius-Josephus WICART, Foro-Julien-
sis Episcopus, cum canonicis DD. ISNARD et MURAIRE, legatis
capituli, atque theologis DD. PONS, vicar. gen., et INFERNET,
seminarii moderatore; ;

Illust. DD. Ludovicus-Antonius-Augustinus PAVY, Episco-
pus Algeriensis cum canonicis PELLETAN et PLASSE, legatis
capituli, atque theologis DD. GIRARD, canonico, majoris semi-
narii moderatore, COMPTE-CALIX, minoris seminarii superiore,
et R. P. JORDAN, præposito Jesuitis Algeriensibus;

Illust. DD. Maria-Julianus MEIRIEU, Diniensis Episcopus,
cum D. BONDIL, canonico, capituli legato, et theologis DD.
JORDANY, CAL. et DENIS, seminarii moderatore;

R. P. REGIS, abbas monasterii trapistarum Stahueli in Algeriâ.
Prætereâ, è domibus religiosis:

D. MALÉGUE, seminarii præfectus;

P. MARTINUS, è societate Jesu;

P. COURTÈS, mission. super.;

P. LAURENT, capucinatorum Provincialis.

Invitati tandem aderant Illust. ac RR. DD. Joannes-Maria-
Mathias DEBELAY, Archiepiscopus Avenionensis,

Franciscus CART, Episcopus Nemausensis,

Illust. DD. Joannes GUIGUE, Bytonensis apud Canadienses
Episcopus.

CONGREGATIO GENERALIS PRIMA.

7 SEPTEMBRIS.

Eâdem ipsâ die, septembris septimâ, circâ secundam post
meridiem horam, omnibus prædictis Reverendissimis DD. Epis-
copis et venerabilibus viris in ædibus majoris seminarii con-
gregatis, palam ab Illust. et Rev. DD. Archiepiscopo denun-
tius et recitatus est ordo singulorum quotidie Concilii tem-

pore agendorum, communi Episcoporum sententiâ definitus
atque statutus, prout hîc legitur:

Horâ quintâ matutinâ surgent omnes.

5 et semis, unâ et simul in sacello meditationi vaca-
bunt in habitu chori.

6. Horas ibidem recitabunt.

6 et 1½ Sancto missæ sacrificio intererunt, eodem in
habitu.

7 et 1½ Privatæ congregationes cogentur.

10 et 1½ Incipiet prandium post quod S. Sacramen-
tum adorabitur.

12 et 1½ Vesperæ recitabuntur.

1 Post meridiem, privatæ congregationes.

3 Generales congregationes cogentur.

6 et 1½ Cœna incipiet, quam sequetur S. Sacramenti
adoratio.

8 et 1½ Vespertina oratio recitabitur.

9 Ibunt omnes cubitum.

Deinde Concilii Patres septem privatas Congregationes cons-
tituerunt, nimirum:

1^a Episcoporum,

Præsidente Archiepiscopo,

Secretariis DD. Jeancard et Infernet;

2^a De personis Ecclesiasticis,

Constantem:

Illust. Rev. DD. de Mazenod, Massiliensi Episcopo, præside;

Domino Tempier, præsidis vicario,

Atque DD. Mille, Jeancard, Julien, Infernet et Chevalier;

3^a De Fide,

Constantem:

Illust. ac Rev. DD. Casanelli de Istria, Adjacensi Episcopo
præside,

D. Sarrabayrouze præsidis vicario,

Atque DD. Muraire, Reynaud, theolog., Blanchard, Lépine et P. Pierre ;

4as De Erroribus ,

Constantem :

Illust. ac Rev. DD. Depery, Vapincensi Episcopo, præside,
D. Chabrand, præsidis vicario ,

Atque DD. Reynaud, Archip., Jordany, Isnard , Rondon et Joubert ;

5as De Sacramentis , et pietatis caritatisque operibus ,

Constantem :

Illust. ac Rev. DD. Wicart, Forojuliensi Episcopo, præside,
D. Pons , præsidis vicario ,

Atque DD. Thaneron, Pelletan, Plasse, Denis, Guien et P. Laurent ;

6as De Studijs ,

Constantem :

Ill. ac Rev. DD. Pavy, Episcopo Algeriensi, præside ,
D. Girard, præsidis vicario ,

Atque DD. Pasquier, Malègue, P. Jordan, Bicheron, Comptecalix et Ronziconi ;

7as De Decretis ,

Constantem :

Ill. ac Rev. DD. Meirieu, Diniensi Episcopo, præside ,
R. P. Regis, abbate trappistarum, et R. P. Martin , præsidis vicariis ,

Atque DD. Ginoulhiac , P. Lagier, P. Magnan et Bondil.

Officiales, vero Concilii designati sunt :

Promotor , D. Ginoulhiac ;

Promotoris-vicem-gerens , D. Sarrabayrouze ;

Secretarii Concilii , DD. Lépine et Comptecalix ;

Notarius Concilii , D. Bondil ;

Magistri cæremoniarum, DD. Jordany et Dessuches.

Tunc, silentio circa quæ præfatis in congregationibus quisque dixerit vel opinatus fuerit omnibus injuncto et ab omnibus recepto, statuitur ut venerabiles canonici et Concilii theologi privatis quidem congregationibus veste talari et pallio induti, generalibus verò et sessionibus, ut solent in choro, intersint.

Postea jam tunc declàratur quod si fortè contigerit aliquos debito in loco non sedere, tum in congregationibus, tum in publicis sessionibus et cæremoniis, nulli propterea generetur præjudicium, nullique novum jus acquiratur. (Vid. Conc. Trid. sess. 2a).

Tandem confirmatur indictio primæ sessionis ad diem sequentem, septembris octavam.

Huic ut faveat Deus, pridianum non prætermittitur jejunium.

SESSIO PRIMA.

8 SEPTEMBRIS.

Die septembris octavà, Dominicà post autem Pentecostem sextà decimà, festo Nativitatis gloriosissimæ semperque Virginis Mariæ, jam à primo mane universa commovebatur et exsultabat Aquensis civitas, quò ex agris et pagis vicinisque imò longinquis urbibus ingens et religiosa multitudo confluerat. Ne autem impedimento tanta populi frequentia foret, via ab Archiepiscopi demo ad Ecclesiam denso militum ordine erat circumsepta; armatique equites quatuor accersiti fuerant ad iter per civitatem pandendum. His ita compositis, et omnium animis expectatione suspensis, incedere incipiunt equites, comitante non modicà tubicinum et æneatorum manu. Hos subsequuntur: præter hastatum janitorem et Ecclesiæ ministros, magister cæremoniarum ejusque adjutor, thuriferarii, subdiaconus crucem parochialis Ecclesiæ Sanctissimi Salvatoris ferens, acolytis, accensis lampadibus, comitatus, et pueri

choro addicti. Tunc, longo duplicique ordine, progrediuntur clerici, provinciæ sacerdotes, parochorum vicarii, ecclesiarumque rectores, superpelliceis induti, et Ecclesiæ Metropolitanæ cantores. Protinus, horâ fermè octavâ, de Archiepiscopali Palatio, quò convenerant, solemniter procedunt: primò, Episcoporum theologi et capitulorum legati, tunicellis lineis et epomidibus induti, secundum ordinem Episcoporum suorum incedentes; deindè Reverendus monachorum Africanorum Archimandrita, mitrâ laneâ et acupictâ, pedo ligneo, et cruce pectorali itidem ex ligno spectabilis, cui socius monachus amplâ laneâque veste amictus; postea R. Capucinatorum Provincialis. At Aquensi capitulo Crux Archiepiscopalis antefertur; ipsam sequuntur canonici titulares, quibus illud constat, rubris pluvialibus decorati. His succedunt, in habitu chori, invitati præsules, nempe Avenionensis Archiepiscopus cui latera cingunt Episcopus Nemausensis et Episcopus Bytonensis. Tandem apparato splendidoque cultu progrediuntur Illustrissimi et Reverendissimi Patres: Episcopus Diniensis, Episcopus Algeriensis, Episcopus Foro-Julienensis, Episcopus Vapincensis, Episcopus Adjacensis et Episcopus Massiliensis, secundum ordinem consecrationis incedentes, mitris chlamydisque aureis corusci; et pedo immitentes pontificio. Singulis præeunt duo clerici portantes insignia; itemque duo cuique assistunt de suis theologis vel capitulorum legatis. Postremò, sex clericis insignia præferentibus, duobus subdiaconis duobusque diaconis præcedentibus, medius inter duos archipresbyteros pluvialibus indutos, religiosum agmen claudit Illustrissimus et Reverendissimus Aquensis Archiepiscopus, vestimentis pontificalibus amictus, fulgente chlamyde, mitrâque pretiosâ insignis et pedum pastorale sinistrâ tenens, ponè quem aliquot ministri.

Non autem viâ breviorè pergunt in Ecclesiam, sed, tum ad favendum piis plurium desideriis, tum ad augendam solemnitatem, longo habitu circumflectentes, per vias Adansonis, Seminarii et trium ulmorum, et per plateam B. Magdalenes;

descendant infrâ Curiam, indè reversuri per vias Sancti Spiritus, Officialis et Aurificum, per forum Olitorium, Turrim et viam majoris Horologii et plateam Universitatis. Interea Sanctorum Litaniam decantantur, identidem succinente militarium musicorum choro. Quacumque transeunt denso concursu circumfunduntur; in plateis autem et biviiis ingeminant multitudinis undæ. Avidè quippè exquirunt et religiosè contemplantur universorum oculi selectum totius Provinciæ Clerum, at illos in primis Episcopos, quantum dignitate eminentes, tantum meritis præstantes, tot antiquarum et insignium Ecclesiarum onera portantes, tot populorum saluti invigilantes, tot homines, moribus et linguâ, studiis et cultu diversos, ultra citraque mare, ab Alpium verticibus ad Atlantem, ab algidis Druentiam fontibus usque ad sitientes numidiæ plagas, caritate et sollicitudine complectentes, et in quibus cernitur Hipporegus cum urbe Sextii religione devinctus, Africa denuò cum Galliâ arctâ piâque societate conjuncta: dignum cui de cælo Augustinus et Casarius arrideant spectaculum.

Accedentibus ad ecclesiam Episcopis, cohortis milites in lævam arma sustollunt, et classica bellica festivè clangunt. Ex quo verò Ecclesiæ limen crux transmiserat, grandiore voce insonabant organa, immenso reboante templo. Jam illuc spectabiliores civitatis aliorumque locorum homines concurrerant, inter quos cernere erat Præfectum regionis Rhodani ostiis adjacentis, ipsius vicem fungentes Aquis et Arelate, Magistratum urbi præpositum cum sociis, Consiliarios municipales, multos majores præsidii duces, duos è legatis ad nationis Comitiam a populo missis. Hi sedes congruas occupabant; reliqua autem Ecclesia innumero concursu replebatur, exceptâ chori parte ad Concilium reservatâ.

Illic pridè, ex utroque latere, sedium ordines, ab altari ad populum porrecti, parati fuerant, quorum in primo seu interiore, cathedræ, cum pluteis de more ornatis, instructæ fuerant, ut sedere et orare commodè possent Episcopi. Ad has accedunt venerabiles Præsules easque occupant, itâ ut digno-

res altari sint viciniore. Juxtà illos, at aliquanto post, sedent qui ipsis assistunt; ante autem stant insignia portantes, intermedio inter utrumque ordinem interiorem spatio vacante ut pateat ad altare aditus. In eodem ordine, at populo propiores sedent Metropolitanus Canonici; in aliis autem, itidem pro dignitatis ratione, Capitulorum legati et Episcoporum theologi. Tribus invitatis antistitibus locus decens in angulo sinistro paratus fuerat. Cœtum Synodalem à laïcis sacerdotes et clerici dividunt.

Omnibus ità locum suum occupantibus, simul atque Rev. Archiepiscopus ad gradus altaris advenit, Sanctorum litanïæ per cantum *Agnus Dei* concluduntur.

Tunc ad thronum accedit Pontifex; et pluviali deposito, sumptisque tunicellis, casulâ et pallio, ritu solemnissimam de Spiritu Sancto incipit. Post Evangelium, liber osculandus ad Episcopos et ad Archimandritam à subdiacono defertur, qui subindè a diacono thure honorantur. Ad offeritorium autem hic honor illis a duobus assistentibus exhibetur. Dum elevatur et adoratur sacra victima, *O salutaris Hostia* modis musicis à pueris cantatur, concinentibus organis, chori cantoribus et ophicleide. Post *Agnus Dei* Episcopus antiquior, a magistro cœremoniarum ductus, osculum pacis a celebrante accipit et ad collegas suos defert. Eodem modo pacem, quam a celebrante accipit, decanus Canonice Metropolitanorum cæteris offert. Sumptis à Pontifice corpore et sanguine Christi, ad cœleste epulum ordine accedunt Episcopi; tum, recitato per diaconum *Confiteor*, altaris ministri et omnes ad Concilium vocati.

Missâ peractâ, in medio super thronum Evangeliorum liber ponitur, et Crux Archiepiscopo obversa erigitur.

Intereâ Pontifex exuit pallium, casulam, manipulum et tunicellas, indutusque pluviali et mitrâ pretiosâ baculumque

pastoralem manu ferens, accedit coràm altari, ipsum associantibus ministris et archipresbyteris, induti ut priùs.

Tunc, mitris depositis Concilii Patres cum omni consensu genua flectunt. Diacono verò inclamante *Orate*, aliquantum orant. Indè Archiepiscopus incipit, scholâ prosequente, antiphonam *Exaudi nos Domine*, etc. quam excipit Psal. 68. *Salvum me fac, Deus*. Quoad cantatur, Episcopi sedent mitrâ tecti.

Finito Psalmo et recantatâ antiphonâ, Episcopi, depositâ mitrâ, surgunt; et Archiepiscopus, ad altare versus, dicit: *Adsumus, Domine, S. Spiritus* (et reliqua ut in Pontificali); responsoque *Amen* ab omnibus, recitat orationem *Omnipotens sempiternus Deus* (et reliqua ut ibid.). Quâ finitâ, Episcopi, mitris acceptis, genua submitunt, cæteris pariter genuflectentibus; et litanïæ cantantur. Post hæc verba *Ut omnibus fidelibus defunctis*, etc. Archiepiscopus surgit, et baculum pastorem sinistrâ tenens, versus ad Synodum, dicit: *Ut hanc Præsentem synodum visitare; disponere et benedicere digneris*, simulque dextrâ signum crucis super omnes producit. Quo facto, iterum procumbit, cantoribus litanias perficientibus.

Litaniis expletis, surgunt omnes; Episcopi mitras deponunt, et præses, ad altare se vertit, ad dicendum orationem *Da, quesumus*, etc... Quâ recitatâ, rursus sedent omnes; et, incenso a Præsidi in thuribulum de more immisso, cantatur a Diacono, ritu solemnissimam, Evangelium secundum Lucam, c. 9: *In illo tempore, convocatis Jesus duodecim Apostolis*, etc... Quo finito, liber a subdiacono primùm Præsidi, deindè Episcopis et Archimandritæ osculandus offertur, quos postmodum thure honorat Diaconus.

Tum Patres et omnis consensus genua flectunt: Præsides verò incipit hymnum *Veni Creator*, etc. Finito primo versu, surgunt omnes et stant cœversi ad altare.

Expleto hymno, Patres, mitrâ acceptâ, alique omnes sedent, quos Præsides sic statim alloquitur:

Venerabiles consacerdotes et Patres carissimi (et reliqua ut in Pontificali).

Posteà Illust. Archiepiscopus, comitantibus duobus Archipresbyteris, accedit ad ingressum chori, et, de suggestu ibi parato, concionem habet in quâ, actis Deo gratis de libertate Ecclesiæ redditâ ad celebranda Concilia, tam diu potestatum invidiâ intermissa, luculenter ostendit hoc esse proprium et inhærens jus Ecclesiæ, ut, quoties expedit, illius Pontifices congregentur, quo de re christianâ agant inter se. Duo nempe esse, juxtâ sanam avitamque doctrinam, quibus mundus hic regitur: auctoritatem sacram Pontificum et civilem potestatem, quarum utraque suprema et suos intrâ limites independens. Ad Conciliorum utilitates posteà deveniens: illa remis æquiparat quibus procellosum mare sulcans Ecclesiæ navicula, scopulos transmittit, freta æstuantia trajicit, et ad portum voluntatis ejus illæsa tandem appellit. Trifariam autem Ecclesiæ prodesse Concilia demonstrat: primum arctioribus vinculis Episcopos et Sacerdotes devinciendo, cum inter se, tum præsertim cum Petri successore et Vicario Christi, Romano Pontifice; deindè pastorum zelum fovendo et accendendo, ut gregis bono modis omnibus consulant, adversus universa mala remedia parent, atque cunctis calamitatibus refugium, cunctisque infirmitatibus auxilium præbeant; tandem zizaniam de patrisfamilias agro eradicando, errores repullulantes eruendo et profligando. Quæ cuncta, de quibus rebus agendo, quantum in se erit, Deo favente et opitulante, præstare intendat Aquense provinciale Concilium, Illustriss. Pontifex facundè perstringit.

Absolutâ concione, reversoque Præsede et in plano Altaris sedente, Promotor, qui cum vicario suo sedebat juxtâ infimum Altaris gradum ab Evangelii latere, surgens instat et requirit ut Ill. et Rev. Dom. Archipræsul, Reverendissimique Concilii Patres declarent Concilium hæc ipsâ die incipere et jam incipitum esse. Tunc decretum promulgandum *de aperiendâ Synodo*, de manu præsidis acceptum, legit secretarius; rogatoque Archipræsulis et RR. Episcoporum consensu decernit Præsides initium Concilii Provincialis fieri et jam factum esse.

Indè, Præsides incipit Hymnum *Te Deum*; quo expleto, promulgatur decretum *de modo vivendi in Concilio*; quod excipit lectio decreti *de nominandis Episcopis*. His peractis, eodem modo quo suprâ, promulgatur decretum *de professione fidei*. Deindè, lectâ formâ professionis fidei à Pio IV editâ, Archipræsul, RR. Episcopi, dextrâ libro Evangeliorum superpositâ jurant, itemque ex ordine, Canonici Ecclesiæ metropolitanæ, Capitulorum legati, et Episcoporum theologi.

Post juramentum, indicitur sessio secunda, Archiepiscopus solemniter benedicit, et indulgentia quadraginta dierum publicatur.

Tunc Patres Concilii, quo ordine ad metropolitanam Ecclesiam accesserant, eodem, per Archiepiscopale Palatium, revertuntur, stipati militibus immensâque turbâ, et, transacto jam meridie, in sacellum seminarii ingrediuntur, antè januam tubis et æneis instrumentis sonantibus.

9 SEPTEMBRIS.

Post diem septembris 8^m quotidie, Dominicis diebus exceptis, Missam Synodalem ex Episcopis uno celebrante, cæteri Patres et ad Concilium vocati sacram Eucharistiam percipiunt.

Nonâ die septembris Missâ Synodali à D. de Mazenod celebratâ, incipiunt, horis ab initio præfixis, privatæ congregationes, de Personis Ecclesiasticis, de Fide, de Erroribus, de Sacramentis et Piis Operibus, de Studiis, ut suprâ dictum est constitutæ, quibus præsumt singulatim Episcopi, tunicâ lineâ, epomide et stolâ induti. In his, tractandæ questiones perpendi et agitari incipiunt; ibique digeruntur decreta quæ ad RR. Episcopos deferantur, ab ipsis examinanda et perficienda.

10 SEPTEMBRIS.

Die septembris decimâ, Missa Synodalis a D. Casanelli de Istria celebratur.

Privatæ congregationes ut pridie habentur.

Præterea incipit congregatio Episcoporum, in quâ primò retractantur decreta in aliis elaborata;

Item congregatio de decretis in quâ expenduntur decreta jam ab Episcopis excussa, et undè ad illos referuntur recognoscenda, antequàm in congregatione generali legantur.

11 SEPTEMBRIS.

Die undecimâ Missam synodalem D. Depery celebrat.

Antè et post meridiem privatæ congregationes omnes habentur; deindè verò congregatiō generalis secunda cogitur.

CONGREGATIO GENERALIS SECUNDA.

In hoc generali conventu et sequentibus, decreta, jam iterum ab Episcopis recognita, expendenda sunt et excutienda, ut ad Episcopos remittantur, et ab illis tertium recognita definiantur.

Horâ ergò tertiâ, omnibus in aulâ seminarii præcipuâ congregatis, recitatâque ab illustrissimo Aquensi Archiepiscopo oratione *Adsumus, Domine, sancte Spiritus, adsumus*, etc., principe in loco, cruce coram erectâ, sedet Reverendissimus Præses, tunicâ lineâ, epomide et stolâ indutus, in hemicyclium ipsi assidentibus: à dextris quidem Reverendissimis Massiliæ, Vapinci et Algeriæ Episcopis, similiter indutis, necnon Reverendo Stahuelitarum monachorum Archimandritâ; à sinistris autem, Reverendissimis Adjacii, Forojulii et Dinîæ Episcopis. Deindè juxta R. Archimandritam, sedent promotor et ejus vicem fungens; tum notarius ad unam mensam, e regione verò duo Concilii secretarii ad alteram; tandem circa reliquam aulam, canonici et theologi.

Tunc surgit Promotor, et, more solito, instat ut legatur propositum decretum de professione fidei in posterum exigendâ.

Quo perlecto, monet astantes Reverendissimus Archiepiscopus omnibus jam esse et in futuris generalibus congregationibus similiter fore copiam loquendi, interrogandi, disquendi et disputandi circa decreta, sua quâque privatâ congregatione per quos elegerit explanante vel propugnante.

Protinùs disquiritur quinam censendi sint *novi concionatores*, qui ex decreto ad professionem fidei adigendi sunt; et utrùm excipiendi sint sacerdotes religiosi qui quotannis istam professionem in manibus superiorum suorum renovant.

Deindè eodem modo ac suprâ rogante promotore, leguntur decreta in quibus declaratur: 1° Ecclesiæ constitutionem divinam esse et immutabilem, utpotè ab ipso Christo immediatè institutam et determinatam; 2° nec à populo christiano, nec à principibus potestatem ecclesiasticam esse mutuam.

Sequitur ut superius disquisitio.

Tandem legitur decretum de Episcoporum auctoritate, quod item subsequitur disquisitio.

12 SEPTEMBRIS.

Die septembris duodecimâ, Missam synodalem celebrat D. Wicart.

Horâ ante et post meridiem statâ, habentur privatæ congregationes; deindè congregatio generalis.

CONGREGATIO GENERALIS TERTIA.

Horâ post meridiem tertiâ, congregatis, ut pridè, Patribus, et oratione *Adsumus*, etc. recitatâ, refert Illustrissimus Archiepiscopus Concilii Aquensis anni 1585 decretum, quo à regularibus omnibus professio fidei indiscriminatim, cum in diocesim prædicaturi veniunt exigitur. Hæc sunt Concilii verba: « Neminem etiam regularem, ne in sui quidem ordinis eccle-

siâ concionari permittat Episcopus, antequam sibi aut ejus vicario, ille quicumque concionaturus est, fidei professionem præstiterit. Ubi verò semel præstitit non erit opus iterum ob eam causam eidem Episcopo præstare; sed satis sit professionis ei eo nomine præstitæ testimonium scriptum, atque obsignatum scriptum afferre et exhibere, quod illi gratis concedatur. Hoc idem intelligatur de confessariis. » (Aquense Concilium 1585, de *Concionibus* Act. Concilior. t. x, p. 1555).

Deindè, more solito, leguntur decreta, de *Independentia potestatis ecclesiasticæ*, de subjecto hujusce potestatis, et de capitulis cathedralibus.

Tunc quæritur:

1° Nilne possint capitula intra dies octo ante vicarii nominationem?

Respondetur nihil posse; et ideo quam primum nominandum vicarium.

Deindè, disquiritur num ad Capitula pertineant episcoporum Vicarii generales, quamdiu suam tenent auctoritatem.

Postquam ea de re aliquamdiu concertatum est, istud constare videtur: quosdam, ex peculiaribus statutis, canonicorum privilegiis donari, licet, jure communi, ad capitula non pertineant; insuper illis in Galliâ, usu præsentis, primum post Episcopos locum concedi.

13 SEPTEMBRIS.

Die septembris tertiâ decimâ, Missâ synodali à D. Pavy celebratâ, privatæ congregationes ante et post meridiem habentur.

14 SEPTEMBRIS.

Die septembris quartâ decimâ, Missa synodalis à D. Meirieu celebratur.

Mane, horâ septimâ et semis, incipiunt privatæ congregationes, et ultra horam decimam protrahuntur.

Post meridiem verò simul omnes congregantur.

CONGREGATIO GENERALIS QUARTA.

PARS PRIOR.

Horâ post meridiem primâ, congregatis Patribus in aulâ majore seminarii, recitatâ oratione synodali *adsumus*, sedentibusque omnibus, ut supra, D. Archiepiscopus declarat voces *consultores sunt Episcopi*, quæ non legebantur in proposito Decreto de canonicis, huic Decreto insertum iri.

Posteâ legit secundò secretarius Decretum de Capitulis Cathedralibus.

Super quo quæritur utrum canonicis per substitutos officium suum interdum implere liceat necne.

Censent Patres Concilii sufficiens sibi canonicum titularem aut saltem honorarium, quibusdam in casibus licere.

Tunc integratur disputatio, in præcedente congregatione incepta, de capitulorum juribus.

Absolutâ disputatione, leguntur decretum propositum, de Supremâ Romani Pontificis in Ecclesiâ Auctoritate, et super ipsius temporalis ditione declaratio.

Deindè Promotor requirit ut legatur propositum decretum de *Foro Episcopali*.

Annuat Archiepiscopus.

Legitque secretarius Decretum ex quo statuenda in unaquaque diocesi officialitas constans officiali, duobus assessoribus (ad consilium tantum) et actuario.

Illud verò decretum, ægrè et invitè ab iis quibus demandatum fuerat inceptum, et urgentibus Episcopis excusum, simul atque lectum est impugnatur.

Non admittendum officialitatis tribunal contendunt quidam sum propter sacerdotum famam, quæ, etsi non semper con-

taminaretur, non posset quin saltem obscuraretur, non solum per testium relationes et iudicium, sed per solam in iudicium vocationem;

Tum, propter forenses tricas et argutias, ad quas confugere solemne habent rei et quarum ope fucum faciunt damnationemque devitant;

Tum propter testimoniorum consequendorum difficultatem, cum testes nonnisi volentes advocari, nunquam autem cogi possint; nec aliunde nonnisi sub sigillo confessionis ad testificandum adducantur; hoc ipse jam est expertus. Tres enim tantum, officialis jure, sententias protulisse asserit, è quibus duæ per appellationem infirmatæ sunt.

Alius, quia honestorum laicorum iudicio, pariendo scandalo aptissimum imò unicè aptum videtur.

Alii plures, quia satius est sacerdotibus Episcopis suam causam committere, qui patres sunt et quibus paternè statuere atque indulgere licet, quam iudici, qui ex officio tenentur ad normam juris immisericorditer decernere et penes quem, non est legis rigorem inflectere.

Propter hæc ab omnibus singulatim interrogatis repellitur officialitas, uno excepto, cui officialitas, pluribus iudicibus constans, quibusdam in casibus profutura videtur, præsertim in amovendis (quando opus est) parochis, quibus ad Episcopi nutum munus suum adimi non potest.

Hora cum sit 4 et $1\frac{1}{4}$ prorogatur congregatio in horam quintam.

PARS ALTERA.

Repetitur congregatio generalis horâ quintâ.

Recitatâ Synodali oratione, surgit Promotor et more solito requirit ab Illust. ac Reverend. Archiepiscopi et Reverend. Patrum amplitudine ut legantur proposita *monita* ad scriptores qui res sive theologicas sive philosophicas tractant.

Annunte Archiepiscopo, legit secretarius monita illa, ins-

tituiturque disputatio circâ approbationem librorum pœnasque in lecto decreto propositas.

Ad licentiam verò ab ordinario petendam contendit unus è Theologis non esse constringendos quoslibet quoties typis aliquid mandant; præsertim quia sæpè responsione promptâ opus est, tum ad refutandos libellos diurnos, tum ad facta quædam restituenda; præterquam quod multos non juvat agnosci.

Respondet Archiepiscopus agi tantum de illis qui se conscribendis diariis mancipant; aliunde licentiam semel tantum exigi, scilicet cum se huic scriptioni dare incipiunt.

Horâ sextâ $1\frac{1}{2}$ solvitur congregatio.

15 SEPTEMBRIS.

Die septembris quintâ decimâ, Dominicâ verò post Pentecostem septimâ decimâ, Missa Synodalis nulla celebratur; abeunt enim Concilii sacerdotes alii aliò, per civitatem, ut sacra quique faciant.

CONGREGATIO GENERALIS QUINTA.

Eâdem die, horâ post meridiem tertiâ, incipit congregatio generalis quintâ.

Oratione adsumus recitatâ, more solito, legitur propositum decretum de Episcoporum officii. Legitur etiam decretum de quibusdam erroribus damnandis, *Rationalismi* nempe, etc., quod excipiunt graves doctæque considerationes super proprio horum errorum caractere.

Deindè legitur decretum de Parochis et eorum residentiâ, nec non de verbi Dei prædicatione.

Horâ quartâ et semis discedit cœtus in seminarii sacellum; ubi, posito super altare sanctissimo sacramento, et cantato

hymno *Pange lingua* integro, solemniter episcopaliq̄ue ritu R. Archimandrita Stahueli astantibus benedicit.

Horâ quintâ in suum quisque conclavium se recipit.

SESSIO SECUNDA.

46 SEPTEMBRIS.

Die septembris sextâ decimâ , post meditationem et horas canonicas, omnes in aulam seminarii majorem se conferunt. Ibi Reverendissimi præsules et R. Archimandrita pluvialia induunt, mitras et baculos pastorales accipiunt , et indè, præcedentibus acolytis cum lampadibus , clericis quibus mitras et baculos portare incumbit , theologis et canonicis ordinatim , suis quique cappellanis stipati, in sacellum revertuntur. Ultimus verò duos inter archipresbyteros pluvialibus indutos, incedit et intrat Reverendissimus Archiepiscopus, quem crucem et insignia portantes antecedunt.

In choro medio, ab altari ad cancellos , hinc atque hinc, ordine sedent Illustrissimi Antistites , digniores videlicet altari viciniore. Paulo post Episcopos sedent qui illis assistunt. Canonici verò et Theologi chori sedilia occupant. Clericis autem mitram et baculos portantibus scamna ad cancellos parata sunt.

Mox Missam sine cantu R. Archiepiscopus incipit, ipsi Archipresbyteris assistentibus.

Lecto evangelio, missale ab altero Archipresbyterorum RR. Episcopis et Archimandritæ deosculandum offertur.

Ad *Agnus Dei*, singuli Episcopi et Archimandrita , osculum pacis ab Archiepiscopo accepturi, ad altare ordine accedunt.

Tunc præsules sacrum Christi corpus accipiunt ; deindè, recitato *Confiteor*, cæteri.

Missâ peractâ , absque benedictione , cantatur antiphona

Propitius esto, etc. præcinente Archiepiscopo ; deinde psalmus 78. *Deus venerunt gentes*, etc.

Post orationes *Nostrorum tibi, Domine*, etc. *Mentibus nostris*, etc. *Deus qui nos justitiam loqui*, etc. , ritu solemnî à diacono cantatur Evangelium secundum Lucam : *Designavit Dominus et alios septuaginta duos*, etc. (cap. x. 1-9).

Quo finito, liber bsculandus singulis Episcopis a subdiacono defertur, quos subindè thuribulo fumante honorat diaconus.

Tunc, omnibus genua submittentibus, Illustrissimus Præsens incipit hymnum *Veni Creator Spiritus*, quem cæteri prosequuntur. Finito primo versu, surgunt omnes et stant ad altare conversi. Expleto autem hymno cunctisque sedentibus, præsens allocutionem de libro legit.

Quâ perlectâ , Promotor ad R. Præsidentem et ad RR. Patres conversus , ait : « Illustrissime et Reverendissime Domine , Reverendissimi Patres, decreta in proximis congregationibus sancita et communi omnium Patrum assensu comprobata in hac secundâ Synodi provincialis sessione edici ac promulgari, omni debitâ reverentiâ instantes requirimus. »

Respondet Archiepiscopus : legantur.

Continuò speciatim rogat Promotor ut legatur Decretum de Spectantibus ad doctrinam fidei et primò quidem quod circa professionem fidei in posterum exigendam statutum fuit.

Idcirco alter secretariorum, a magistro cæremoniarum ad Præsidentem ductus, Decretum de manibus ejus accipit , in suggestum ascendit, ibique, præmisso proæmio , *cum sancta catholica et apostolica fides*, etc., legit caput. *Quoniam , ut ait apostolus , unus est Dominus* et reliqua.

His perlectis, et obtento de more Patrum consensu , eodem modo a secretario leguntur quæ de Ecclesiæ constitutione divinâ et immutabili, de potestate ecclesiasticâ, eâque potentiibus, deque Romani Pontificis et Episcoporum auctoritate sancita sunt.

Quæ postquàm sibi placere declaratum est à Patribus , leguntur etiam, ante singula rogante Promotore, Decreta contra

hodiernos errores, rationalismum nempe, mythismum, etc., de justitiæ et caritatis officiis, Monita ad scriptores qui res sive theologicas, sive philosophicas tractant, Decretum de Capitulis Cathedralibus et Decretum de Episcoporum officiis.

His singulis assensu Patrum, ut solet rogatorum, comprobatis, proponitur a secretario decretum de habendâ sessione tertiâ, die vigesimâ primâ mensis septembris. Quo comprobato et publicato, requirit Promotor ut omnibus in sessione præsentiperactis, secretarii unum plurave conficiant instrumenta. Quod se facturos spondent secretarii.

Sessionem concludit R. Archiepiscopus astantibus benedicendo.

Secretarius autem quadraginta dierum indulgentiam, omnibus qui secundæ huic sessioni affuerunt à Metropolitano concessam, denuntiat.

Horâ jam nonâ et semis, cœtus in aulam seminarii majorem ordinatim revertitur, ibique pluvialia exuunt RR. Episcopi.

Eâdem die, post meridiem, ab horâ primâ ad quintam, privatæ congregationes opus suum persequuntur.

17 SEPTEMBRIS.

Die septembris septimâ decimâ, Missa synodalis a D. Casanelli de Istria celebratur.

Manè, ab horâ septimâ et semis post decimam usque; post meridiem autem, ab horâ primâ ad tertiam, privatæ congregationes habentur; has congregatio generalis subsequitur.

CONGREGATIO GENERALIS SEXTA.

Horâ post meridiem tertiâ, incipit, ut solet, congregatio.

Et primò quidem, rogante promotore, legitur Decretum de Societate tum domesticâ tum civili.

Quo perlecto, animadvertit unus ex Sacerdotibus Concilii viri potestatem in uxorem non esse *plenam*.

Plenam esse illam potestatem contendit alter, eamque regiæ et pontificali auctoritati æquiparat.

At parilitatem negat interesse qui sententiâ præverat: nam 1° certum est parem esse utriusque conjugis in alterius corpus potestatem; 2° mulier, etsi viro subdita, non tamen *serva* nec ministra illius habetur, sed *socia*. Vir autem, etsi caput sit mulieris, non tamen rex. Præcipuâ itaque pollet auctoritate, non verò totâ, quia illius particeps est mulier.

Deindè, eodem modo rogante promotore, legitur Decretum de sacerdotii et imperii concordia.

In hoc plures censent definienda principum officia; illis nimirum Religionem pensi non habere nefas esse; verùm ad illam, quantum ferunt tempora, fovendam et protegendam illos teneri; secum tamen hoc reputantes: principem externum Episcopum esse, cujus est proindè Canones defendere non autem condere; ad fores templi, districto gladio, stare, non autem sanctuarium, ad interni Episcopi partes præoccupandas, invadere (Fénéel. *Disc. pour le Sacre de l'Élect. de Cologn.*, 1 p^a).

Post hæc legitur Decretum de cogendo Concilio provinciali Aquensi, de Synodo celebrandâ, de annuis spiritualibus sacerdotum exercitiis; item votum de Immaculatâ Conceptione definiendâ; tandem Decretum de Monialibus et de Pœnitentium confraternitatibus ac aliis piis sodalitatibus virorum ac mulierum, necnon Decretum de sacellis ruralibus.

Post horam quintam abscedit cœtus.

18 SEPTEMBRIS.

Die septembris duodevicesimâ, Missa synodalis a D. Depery celebratur.

Ante et post meridiem, privatæ congregationes habentur, aliquot exceptis quibus jam pensum peractum.

Cùm sit feria quarta quatuor temporum, prandium incipit horâ undecimâ et semis.

Post prandium, horâ tertiâ et semis incipit congregatio generalis.

CONGREGATIO GENERALIS SEPTIMA.

In hac congregatione, postulante, modo solito promotore, relegitur Decretum de verbi Dei prædicatione; postea leguntur Decreta de catechizandis pueris, de scholarum curâ, de succursalium Ecclesiarum rectoribus, de secundariis presbyteris, seu de parochorum vicariis.

Quibus auditis, auctor est unus è theologis Concilii ut in proposito Decreto de verbi Dei prædicatione moneantur sacerdotes ne illud imparati prædicent, alii autem ut arguantur qui *turpe lucrum sectantur*.

Deindè leguntur Decreta de Sacramentis in genere, tum de Baptismo, de Confirmatione et de Eucharistiâ.

Horâ quintâ et semis solvitur congregatio.

19 SEPTEMBRIS.

Die septembris undevigesimâ Missa synodalis a D. Wicart celebratur; nonnullæ privatæ congregationes habentur; has excipit cœtus generalis.

CONGREGATIO GENERALIS OCTAVA.

Horâ post meridiem tertiâ, in aulam majorem Patres conveniunt.

Tunc recitatâ de more oratione, rogat Promotor ut legantur Decreta de Pœnitentiæ Sacramento, de Extremâ-Uctione, et de Matrimonio.

Quibus a secretario perlectis, assurgens D. *** petit ut sibi liceat circa ea quæ in Præcedentè congregatione expensa sunt unum adjicere. Advertit ergo, quod de Missâ parochiali dictum est, ad illam scilicet frequentandam *non teneri fideles præcepto ecclesiastico*, non videri adeò necessarium, cum pastores illâ monitione non indigeant, fideles verò Concilii Decreta non sint lecturi sed a pastoribus edocendi.

Respondet Archiepiscopus hoc non ob fideles tantum, sed ob pastores etiam dictum, quorum nonnulli monendi ne rigidius obligationem urgeant.

Responso assentitur unus è Theologis, monendosque censet et laicos, quia metuendum ne multi, eâ de re, falsâ laborent conscientiâ, et ita peccata multiplicentur.

At alius reponit: a se, quantumvis doctum piumque Theologum admiretur et revereatur, propius, ut sibi videtur, quæ in parochiis aguntur conspici; jam nimio plus a laicis Missam parochialem negligi; illos autem multò minùs frequenter affuturos, si moneantur se, vi præcepti ecclesiastici, non teneri.

Respondet, Patrum nomine R. Archiepiscopus: Missæ parochialis utilitates populo diligenter exponendas et fideles omnes ad illam enixè cohortandos esse. Ad hanc quidem, vi præcepti ecclesiastici neminem adigi; verùm quamplures, Deo et natura jubente, compelli, illos nempe (quorum tantus numerus) qui religionis sunt inscii, nec alio pacto in hac erudiri valent.

Deinde dispicitur primò: utrum Extrema-Uctio conjunctim

cum Eucharistiâ, an interjecto temporis spatio, gravi morbo laborantibus sit ministranda; deindè utrum expediat priorem ab infirmis accipi.

Aquis, Massiliæ et Forojulii, sive quia parochis ad ægrotos sæpe difficilis est aditus, et longe difficilior futurus esset si disjungerentur sacramenta, præsertim si seriùs extrema-unctio ministraretur; sive ad sacri viatici reverentiam; ambo simul ministrantur; et quidem extrema-unctio prior.

Diniæ idem fit, sciente nec repugnante Episcopo, quamvis aliud per statuta suadeatur.

Attamen quantumvis profuturum sit, attentis locorum et temporum difficultatibus, hæc sacramenta prædicto ordine conferri, existimat D. *** nihil eâ de re a Concilio præcipiendum, cum Romæ contrarius usus vigeat.

Juxtâ eundem, statuendum esset semestre domicilium in parochiâ, quamvis alterius dioceseos, sufficere, ut ibi celebranda matrimonia proclamarentur.

Quod ad jus spectat impedimenta statuendi quæ matrimonium dirimant, illud soli Ecclesiæ D. *** vindicat, atque expressè vindicandum censet.

At reponit alter Theologus quidquid de illâ quæstione sentiatur, cum adeo nubila sint tempora, sedulòque præcavenda quæcumque procellas ciere possent, intempestivum fore decretum quo jus impedimenta matrimonium dirimentia statuendi civili potestati abjudicaretur. Insuper, in præsentî rerum conditione, perindè agendum ac si jus illud indubitatum esset; si enim, stantibus impedimentis civilibus, matrimonium in facie Ecclesiæ celebraretur, filii indè nascituri spurii à magistratu haberentur et jure filiorum frustrarentur.

His expositis, promotoris rogatu, leguntur Decreta: de Pietate catholicâ ergà defunctos; de Exsequiis et cœmeteriorum curâ; de SS. Reliquiarum cultu; de Zelo deque pietatis et caritatis operibus, in quo speciatim de Missionibus et exercitiis spiritualibus, de Catechizandis pueris villicorum, de piâ socie-

tate pro reparatione blasphemiarum et diei dominicæ sanctificatione, deque consociatione propagandæ fidei agitur.

Cum autem ex Decreti verbis ab excipiendis confessionibus, missionum tempore, videantur penitùs excludi parochi et consueti sacramenti pœnitentiæ administri, declarant Patres hanc veram mentem esse suam, ut illi tunc ab audiendis pœnitentibus qui solent illos frequentius adire sibi temperent.

Ad reparandas blasphemias, credit D. *** novis consociationibus opus non esse, dummodò in his quæ jam constitutæ sunt orationes eo animo fiant.

At alii autumant quamplurimos viros esse consociandos, qui sacramento se obligent ut a blasphemis abstineant diesque dominicos ritè colant.

Tandem leguntur Decreta de Capellanis et adjunctis presbyteris et de vitâ et honestate Clericorum.

Venationem autem generatim vetitam audiens unus ex sacerdotibus Concilii quærit nùm venationem quamlibet prohibere Patres in animo habuerint. Respondetur: Eam tantum interdictum iri quæ cum armorum strepitu fit.

Dehinc quæritur vetitane sit etiam piscatio.

Respondetur: Minimè.

Post horam quintam discedit congregatio.

20 SEPTEMBRIS.

Die septembris vigesimâ, feriâ sextâ quatuor temporum, Missa Synodalis a D. Meirieu celebratur.

Horâ autem antemeridianâ decimâ, Congregatio generalis exorditur.

CONGREGATIO GENERALIS NONA.

PARS PRIOR.

Recitatâ consuetâ oratione *Adsumus, etc.* D. *** ad Concilium sacerdotes in universum defert qui in concionando, metaphysica, philosophica, politica, quin etiam democratica evangelicis documentis intexunt; illosque congruâ admonitione, Decreto de verbi Dei prædicatione, jam antea congregationi generali proposito, inserendâ, ad officium suum revocandos esse opinatur.

His dictis, roganteque Promotore, leguntur à secretario Decreta de Clericis educandis, de Clericorum studiis, de Seminariis minoribus et de Seminariis majoribus.

Hinc unusè Theologis hæc Leonis X constitutionis in Concilii Lateranensis V, sessione octavâ promulgatæ, verba laudat: « Insuper omnibus et singulis philosophis in universitatibus studiorum generalium, et alibi publicè legentibus, districtè præcipiendo mandamus, ut, cum philosophorum principia aut conclusiones, in quibus a rectâ fide deviare noscuntur, auditoribus suis legerint aut explanaverint (quale hoc est de animæ mortalitate aut unitate et mundi æternitate, ac alia hujusmodi), teneantur eisdem veritatem Religionis Christianæ manifestam facere, et persuadendo pro posse docere; ac omni studio hujusmodi philosophorum argumenta, cum omnia solubilia existant, pro viribus excludere atque solvere; » cupitque ad illorum normam, in Decreto de Seminariis minoribus, definiri officia quæ philosophiæ professoribus incumbunt imponendaque sunt.

Paulo antè meridiem, Congregatio in cœnaculum, ad corpora prandio recreanda, discedit.

PARS ALTERA.

Horâ quintâ pomeridianâ, in aulam Congregatio generalis revertitur, ut circa Decreta, manè jam proposita, inceptam disputationem persequatur.

Nunc itaque agitur de anno studiis Theologicis addendo, per quem, in ipso majore seminario, adolescentes logicæ peculiariter incumbant, argumentatione scholasticâ exercentur, locos theologicos et scripturæ sacræ prolegomena prælibent, tractatum de Deo et quosdam alios ediscant, et sic ad cursum theologicum ingrediendum se accingant. Super quo decreto, docta simul et accurata instituitur disceptatio.

Quâ expletâ, rogat Promotor ut legatur Decretum de Studiis superioribus. Quo lecto, prosequitur secretarius, legitque Decretum de Scholis clericalibus et monita ad parentes et ludimagistros.

Recitantur etiam Decreta de Collationibus ecclesiasticis, de Examinibus à junioribus sacerdotibus subeundis, de Librorum bonorum propagatione et de Bibliothecis parochialibus, de Sacris Ordinationibus, de Reverentiâ servandâ in cultûs divini celebratione, de Duello et iis qui sibi necem inferunt.

Circâ examen à junioribus sacerdotibus subeundum, exposcit D. *** ut seriò, nec privatim sed coràm pluribus Theologis, quos Episcopus elegerit, fiat; eique suffragantur alii.

De libris autem variant sententiæ: alii censent illos gratis esse dandos; alii, commodandos.

Post horam septimam, ad cœnulam discedit congregatio.

SESSIO TERTIA.

21 SEPTEMBRIS.

Die septembris vigesimâ primâ, sabbato quatuor temporum, post meditationem horæ communiter non recitantur, sed absque morâ ad aulam seminarii majorem, universo comitante cœtu, accedunt RR. Episcopi; indèque pretiosis vestibus induti, in sacellum, ut in die sextâ decimâ, revertuntur, ubi, eodem ritu ac præfatâ die, re sacrâ per R. Archiepiscopum peractâ, ab omnibusque sanctissimo Christi corpore percepto, decantato postmodum psalmo LXXVIII cum orationibus: *Ad te Domine, etc. Omnipotens sempiternè Deus, etc. Deus qui populis tuis, etc.*, necnon Evangelio secundum Matthæum, *Si peccaverit in te frater tuus, etc.* (c. XVIII, 15-22), et hymno *Veni Creator, etc.*; postulat Promotor, ut Decreta, in proximis congregationibus sancita, in hâc sessione promulgentur, cui petitioni annuit R. Præses.

Cum autem plura sint Decreta quam ut ab uno recitentur; è suggestu, per partes, servatis quæcumque præscripta sunt, roganteque ante partes singulas promotore, à secretariis alternantibus leguntur:

Primò, Decretum de Societate domesticâ et civili, et de sacerdotii cum imperio concordia, — super temporali Romani Pontificis ditione votum et declaratio, — Decretum de cogendo Concilio provinciali Aquensi, de Synodo celebrandâ et de annuis spiritualibus sacerdotum exercitiis;

Secundò, Decreta de Parochis et eorum residentiâ et de verbi Dei prædicatione, — de Succursalium Ecclesiarum rectoribus, — de Secundariis presbyteris seu de parochorum Vicariis, — de Capellanis et adjunctis presbyteris, — de vitâ et honestate Clericorum, — de Monialibus, — de Pœnitentium

confraternitatibus ac aliis piis virorum ac mulierum sodalitatibus;

Tertiò, Decreta de Zelo, — de Missionibus et Exercitiis spiritualibus, — de Catechizandis filiis villicorum, — de piâ Societate pro reparatione blasphemiarum et diei dominicæ sanctificatione, — de Librorum bonorum propagatione et de bibliothecis parochialibus, — de Operibus caritatis, — de Reverentiâ servandâ in cultûs divini celebratione, — de Sacellis ruralibus, — de S. Reliquiarum cultu, — de Exsequiis et de cœmeteriorum curâ, — de Duello et iis qui sibi necem inferunt:

Quartò, Decreta de eorum qui Sacramenta ministrant obligationibus, — de Baptismo, — et de Confirmatione; — Decretum de Eucharistiâ, quod circâ Missæ sacrificium, Eucharistiæ cultum, communionem primam, paschalem et ultimam versatur; — et Decreta de Pœnitentiâ, — de Extremâ-Uctione, — de sacris Ordinationibus, — de Matrimonio;

Quintò, Monita ad parentes et ludimagistros, et — Decreta de Clericis educandis, — de Scholis clericalibus, — de Clericorum studiis, — de Seminariis majoribus, — de Studiis superioribus, — de Collationibus ecclesiasticis, — et de Examinibus à junioribus sacerdotibus subeundis.

Perlectis autem singulis partibus. Patres, ut solet, rogantur consensum, placereque sibi Decreta denuntiant.

Postremò, modo solemni, per Decretum à Patribus comprobatum, indicitur sessio quarta in feriam secundam; quæ erit die 23 mensis septembris; cætera verò ut in fine secundæ sessionis fiunt.

Paulò ante horam decimam recedit cœtus.

(In sacellum autem brevi cum suis reversus D. de Mazenod sacris operatur, et ad sacerdotium quidem Massilienses quinque et Aquenses sex promovet, ad diaconatum verò et subdiaconatum alios aliquot, inter quos nonnulli Minimi, quorum conventus Massiliæ recens est restitutus.)

Post meridiem Congregatio Episcoporum tantùm ab horâ quintâ ad septimam habetur.

22 SEPTEMBRIS.

Die septembris vigesimâ secundâ, Dominicâ post Pentecos-tem octavâ decimâ, post orationem discedunt aliò alii ad sacra faciendâ.

Post meridiem ab horâ primâ ad secundam Episcoporum habetur Congregatio, quam sequitur Congregatio generalis.

CONGREGATIO GENERALIS DECIMA.

Horâ secundâ pomeridianâ incipit Congregatio.

In hâc legitur a secretario Decretum de Pietate catholicâ ergâ defunctos; et ab ipso Promotore, catalogus quorundam casuum posthac in totâ Provinciâ Aquensi reservandorum et consecratio totius provinciæ cordi sacratissimo Jesu et cordi immaculato Mariæ.

Dehinc R. Archiepiscopus, prænuntiatis quæ postero die sunt agenda, omnium qui Concilio provinciali interfuerunt, studium, modestiam, prudentiam, pietatem, Patrum nomine laudibus effert.

Transactâ jam horâ tertiâ, discedit cœtus in sacellum, ubi, cantato hymno *Pange lingua* integro, ut dominicâ præcedente, Reverendus Stahueli Archimandrita omnibus solemniter altoque tono benedicit.

SESSIO QUARTA.

23 SEPTEMBRIS.

Die septembris vigesimâ tertiâ, meditatione et precibus expletis, paulò post horam septimam, RR. Patres cum universo comitatu, præcedentibus ampliùs ducentis presbyteris qui aliundè convenerant, de Seminariî sacello egrediuntur; eodemque apparatu et ordine ac die mensis octavâ procedentes, eadem viâ nec minore celebritate, decantato interim hymno, *Veni Creator*, pergunt in Basilicam S. Salvatoris, ubi per Reverendissimum Archiepiscopum res sacra de Spiritu Sancto ritu solemnî, ut in sessione primâ, peragitur, cunctæque synodo sacrosanctum Christi corpus præbetur.

Postquàm autem Diaconus inclamavit *Orate* et non nihil oraverunt omnes, cantatur Psalmus LXXVIII *Deus venerunt gentes*, etc. cum antiphonâ *Propitius* et orationibus; deindè Evangelium secundum Lucam, *Designavit Dominus*, etc., eodem ritu ac in præcedentibus sessionibus; tandem hymnus *Veni Creator*.

Quo finito lectâque de libro a R. Archiepiscopo allocutione latinâ, rogat Promotor ut nondum promulgata Decreta legantur.

Respondet R. Archiepiscopus, legantur.

Itaque alter secretariorum, a primo cæremoniarum magistro ductus, a R. Præsidente accipit Decreta in suggestum ascendit, indèque legit Decreta: de Catechizandis pueris, — de Scholarum curâ, — de Ægrotantium curâ, — de Consociatione propagandæ fidei, — de Sacrà Liturgiâ, — de Pietate catholicâ

erga defunctos, — et Votum de immaculatâ conceptione definiendâ.

His autem lectis, secretarius alius, a secundo cæremoniarum magistro ductus, Patres modo solito consensum rogat, quo ad Reverendissimum Præsidentem relato et ab ipso cum gratiarum actione recepto, omnes uno ore gratias Deo persolvunt.

Tunc R. Massiliensis Episcopus mitrâ et pluviali indutus, in suggestum ascendit orationemque habet in quâ: Conciliorum utilitatem (licet provinciales synodos non æquè ac olim necessarias ipse arbitretur), summam esse astruit; quantumque in moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, imò et populis è barbarie educendis et ad humaniorem cultum adducendis profuerint, commemorat, illustribusque confirmat exemplis. Hortatusque ut fiant obsecrationes, orationes et postulationes pro Episcoporum Patre et Episcopo, Romano Pontifice, pro venerando Metropolitano et cæteris Concilii Patribus; ipse, synodi nomine, divina precatur beneficia eximiis sacerdotibus qui præsulum adjutores fuerunt in Concilio; Aquensi civitati, patriæ suæ, cujus studia, cultum, urbanitatem et in primis religionem peramanter laudibus ornat; tum caræ Massiliæ suæ; et Corsicæ insulæ et nobilissimæ Africanæ Ecclesiæ, et totius provinciæ diœcesibus.

Orationem hanc excipit provinciæ consecratio sacratissimo cordi Jesu et Mariæ.

Continuò Promotor instat et requirit ut legantur Decreta de eligendis testibus Synodalibus et de nominatim vocandis RR. Episcopis.

Itaque secretarius legit hoc Decretum:

« Nos N... antiquum atque probatum de Testibus synodalibus institutum secuti, ad hoc officium, de consilio et consensu Reverendissimorum Coepiscoporum nostrorum, deligimus, instituimus atque pronuntiamus hos quorum nomina sequuntur:

Pro Aquensi Archidiœcesi: D. Antonius-Natalis Reynaud, canonicus theologus;

Pro Diœcesi Massiliensi: D. Marcus Cailhol, canonicus;

Pro Adjacensi Diœcesi: D. Modestus Ronziconi, canonicus;

Pro Vapincensi Diœcesi: D. Claudius-Julius-Jacobus-Achilles Joubert, canonicus;

Pro Forojuliensi Diœcesi: D. Joannes - Franciscus Isnard, canonicus;

Pro Algeriensi Diœcesi: D. Joannes Plasse, canonicus;

Pro Diniensi Diœcesi: D. Ludovicus Hieronymus Bondil, canonicus theologus.

Tandem ecclesiasticæ disciplinæ legibus innixi, volumus ut reverendissimorum Episcoporum et aliorum qui, de jure aut consuetudine hujus provinciæ, Synodo interesse tenentur, vocentur nomina et contrâ absentes, qui legitimè non compa-ruerunt, agatur et procedatur.

Quo Decreto perlecto, nominatim vocantur Episcopi singuli et Archimandrita qui respondent: Adsum. Omittuntur verò alii.

Statim ait Promotor: « Illustrissime et Reverendissime Domine, Reverendissimi Patres, cum hæc Synodalis actio ad finem jam perveniat, instamus et petimus, sicut sacris Canonibus sancitum est, omnes Episcopos ad hoc Concilium vocatos, non prius discedere, quam omnia ejus Decreta suâ manu subscripserint. »

Secretarius autem de suggestu legit quod sequitur Decretum:

« Illustrissimus et Reverendissimus DD. Petrus-Maria-Josephus Darcimoles, Archiepiscopus Aquensis, Arelatensis et Ebradunensis, admonet Reverendissimos Patres omnes qui huic Synodo jure intersunt et interfuerunt, ut post se, singuli, loco et ordine suo, ad altare accedant, et iis, quæ in hac Synodo decreta sunt subscribant. »

Quod cum de more rogati Patres approbarunt, Præsides, salutatis Patribus, suprâ altare Decretis subscribit.

Sedente Præsede, accedunt singulatim cum sibi assistentibus Episcopi, et salutato præsede subscribunt.

Sedentibus omnibus requirit Promotor ut legatur Decretum de indictione futuri Concilii Provincialis. Quo decreto lecto et à Patribus modo solito rogatis, comprobato.

Promotor ait: « Cum ea quæ ad restitutionem et conservationem christianæ disciplinæ in istâ Provinciâ, pro hujus temporis ratione, agenda videbantur; Deo auctore et adjutore confecta sint, et pastoralis cura reverendissimos Episcopos qui huic Synodo interfuerunt et intersunt, ad Ecclesiarum suarum pastorales vigilias revocet; propterea, Nos, hujus Concilii Promotores, instamus atque petimus ut huic finem imponere, et jam imponi decernatis. »

Tunc alter secretariorum legit Decretum de fine Concilii: « Cum absoluta sint quæ, pro temporis ratione agi gerique posse videbantur, cumque pastoralis cura RR. DD. Episcopos qui huic Synodo interfuerunt et intersunt, ad Ecclesiarum suarum pastorales vigilias revocet, propterea huic Concilio finem imponendum censuimus et imponimus. »

Postquam autem Patres, ab alio secretario rogati, responderunt: *Placet*; Præses ait:

« Decretum placuit Patribus; itaque Nos Provinciali Aquensi Concilio finem facimus et jam nunc factum esse decernimus. »

Protinus Archiepiscopus hymnum inchoat *Te Deum*, quem prosequuntur cæteri. Hymno finito, ab eodem recitatur oratio: *Nulla est, Domine, humanæ conscientiæ virtus*, etc. ut in Pontificali libro.

Tunc firmâ resonâque voce de suggestu præcinente Vice Secretarii Promotore, succinenteque miro concentu universo Concilio, sequentes fiunt acclamationes:

Secretarius. — « Deo Optimo Maximo, in substantiâ uni, in personis trino, cæli et terræ creatori, honor et gloria in sæcula sæculorum.

Respondetur. — « Dignus es, Domine Deus noster, accipere

gloriam et honorem, quia cuncta, Pater, tua providentia gubernat.

Secret. — « Domino nostro Jesu Christo, Deo vivo et vero, hominum salvatori regnum, gloria et benedictio.

Resp. — « Gentes accipiant hæreditatem ejus, Reges Arabum et Saba dona adducant, Dominetur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrarum.

Secret. — « Sacratissimo et amantissimo cordi Jesu, vulnerato propter iniquitates nostras, attrito propter scelera nostra, fonti amoris et gratiarum inexhausto; laudemus et redamemus illud in sæcula.

Resp. — « Hauriant omnes sitientes aquas de fontibus salvatoris, et dicant: Notas fecit Dominus adinventiones suas; cantemus Domino, quoniam magnificè fecit; laudemus et exaltemus in eo.

Secret. — « Beatissimæ Virgini Mariæ, sine labe originali conceptæ; illibatæ Deiparæ, vitæ, spei, dulcedini nostræ; beatam dicant omnes generationes.

Resp. — « Dominare, o Maria, et loquere regi pro nobis et libera nos de morte.

Secret. — « Sanctis Lazaro, Marthæ et Mariæ Magdalenæ, amicis et hospitibus Domini, Provinciæque patronis, laus sempiterna.

Resp. — « Qui habet amicum regem glorificabitur.

Secret. — « Sanctis Maximino, Trophimo, Marcellino, Victori, Euphrasio, Demetrio, Arnulpho, Leontio, Augustino, Dominino et Vincentio, patronis omnium Provinciæ Dioceseon; sit memoria eorum in benedictione.

Resp. — « Laudemus viros gloriosos et parentes nostros qui in generatione gentis suæ gloriam adepti sunt; filii eorum propter illos in æternum maneant; semen eorum et gloria eorum non derelinquetur.

Secret. — « Memoriæ tot sanctorum qui fidem vel plantaverunt, vel illustrârunt, scriptis, operibus aut fuso sanguine,

tiam in antiquâ Provinciâ aut Delphinatûs ditione , tùm in insulâ Lirinensi , tùm in insulâ Corsicâ , tùm in ecclesiâ Africanâ , laus perpetua.

Resp. — « Nos tantam habentes impositam nobis nubem testium , per patientiam curramus ad propositum nobis certamen ; hi , testimonio fidei splendeant quasi stellæ , in perpetuas æternitates.

Secret. — « Beatissimo Domino nostro Pio Papæ nono , vero Christi vicario , Christianorum omnium Patri et Doctore , anni multi , obsequium universorum : Pax urbi et orbi , et ecclesiæ libertas.

Resp. — « Tribuat ei Dominus secundum cor ejus et omne consilium ejus confirmet ; notam faciat filiis hominum magnificentiam regni sui.

Secret. — « Illustrissimo ac Reverendissimo Archiepiscopo Aquensi , Arelatensi et Ebredunensi , hujus Provincialis Concilii Præsidi , cum annis multis magnæ gratiæ.

Resp. — « Anni multi , magnæ gratiæ ; Dominus retribuat , multiplicet fructum operum ejus , eumque ecclesiæ suæ conservet.

Secret. — « Illustrissimis ac Reverendissimis hujus Provincialis Episcopis longa vita et felix ad ecclesias suas reditus.

Resp. — « Angelus Domini illos comitetur in viâ , et cum pace , salute et gaudio , ad sua suosque redeant ; omnesque post triennium incolumes ad Synodum reducat.

Secret. — « Omnibus Deputatis et Ordinibus qui ad Concilium accesserunt in Deo felicitas.

Resp. — « Prosperum iter faciat eis Deus salutarium nostrorum , et cum gratiarum actiones petitiones eorum innotescant apud Deum.

Secret. — « Francorum populo qui Romanam Ecclesiam , in filius , semper adamavit , protexit atque defendit , honor et gratiarum actio.

Secret. — « Dominus diligat eum et protegat eum ; mittat eum in Sion , et de Sion tueatur eum.

Secret. — « Clero et fidelibus Provinciæ Aquensis et universæ christianæ plebi pax Christi æterna.

Resp. — « Deducat eos Dominus per vias rectas ; ostendat eis regnum suum et det illis gloriam sempiternam.

Secret. — « Urbi Aquensi , pacis et litterarum inclytæ civitati , antiquæ provinciæ capiti et nostræ ecclesiasticæ provinciæ Metropoli , prosperitas in Christo.

Resp. — « Caritas , beneficentia , zelus et incolumitas in dies apud eam crescant , et benedicat Dominus omnibus habitantibus in eâ.

Secret. — « Hæc Provincialis Synodus ad gloriam Dei omnipotentis , ad tutelam fidei et morum perfectionem , ad integritatem disciplinæ celebrata , votis omnium succedat et ejus decreta serventur.

Resp. — « Itâ credimus , itâ sentimus , itâ speramus , itâ volumus.

Secret. — « His ergo inhærentes , crescamus in gratiâ , in cognitione et amore Domini nostri Jesu Christi , intercedentibus Immaculatâ virgine Mariâ et omnibus sanctis , ut immarcessibilem percipiamus omnes gloriæ coronam.

Resp. — « Fiat , fiat. Amen , Amen. »

His alto succedente silentio , Episcopi singuli mitrâ operti , comitantibus qui sibi assistunt , ad Archiepiscopum accedunt ; osculoque pacis accepto et reddito , ad subsellia revertuntur ; et alii alios osculantur.

Jam plenè feliciterque peracto Concilio , R. Archiepiscopus effusè gratias agit : primo Episcopis qui tanto studio operam suam ad Concilii celebrationem contulère ; tùm piis cœnobitis quorum orationes sicut incensum suavissimum ad Dominum ascenderunt ; et gaavis sacerdotibus qui Patrum assidui infessique fuerunt auxiliatores. « Cæterum nulla , inquit , apud nos oblivione delebitur memoranda illa congregatio , quum , officialitatum restauratione propositâ , omnes , quasi vir unus consurgentes , nullos sibi judices præter patres suos , id est Episcopos , opus esse testati sunt. Spontanea significatio hæc

Sedente Præside, accedunt singulatim cum sibi assistentibus Episcopi, et salutato præsidente subscribunt.

Sedentibus omnibus requirit Promotor ut legatur Decretum de indictione futuri Concilii Provincialis. Quo decreto lecto et à Patribus modo solito rogatis, comprobato.

Promotor ait : « Cùm ea quæ ad restitutionem et conservationem christianæ disciplinæ in istâ Provinciâ , pro hujus temporis ratione, agenda videbantur ; Deo auctore et adjutore confecta sint, et pastoralis cura reverendissimos Episcopos qui huic Synodo interfuerunt et intersunt, ad Ecclesiarum suarum pastorales vigilias revocet ; propterea , Nos , hujus Concilii Promotores, instamus atque petimus ut huic finem imponere, et jam imponi decernatis. »

Tunc alter secretariorum legit Decretum de fine Concilii : « Cùm absoluta sint quæ , pro temporis ratione agi gerique posse videbantur, cumque pastoralis cura RR. DD. Episcopos qui huic Synodo interfuerunt et intersunt, ad Ecclesiarum suarum pastorales vigilias revocet, propterea huic Concilio finem imponendum censuimus et imponimus. »

Postquam autem Patres, ab alio secretario rogati, responderunt : *Placet* ; Præsides ait :

« Decretum placuit Patribus ; itaque Nos Provinciali Aquensi Concilio finem facimus et jam nunc factum esse decernimus. »

Protinus Archiepiscopus hymnum inchoat *Te Deum*, quem prosequuntur cæteri. Hymno finito, ab eodem recitatur oratio : *Nulla est, Domine, humanæ conscientie virtus, etc.* ut in Pontificali libro.

Tunc firmâ resonâque voce de suggestu præcinente Vice Secretarii Promotore, succinenteque miro concentu universo Concilio, sequentes fiunt acclamationes :

Secretarius. — « Deo Optimo Maximo, in substantiâ uni, in personis trino, cæli et terræ creatori, honor et gloria in sæcula sæculorum.

Respondetur. — « Dignus es, Domine Deus noster, accipere

gloriam et honorem, quia cuncta, Pater, tua providentia gubernat.

Secret. — « Domino nostro Jesu Christo, Deo vivo et vero, hominum salvatori regnum, gloria et benedictio.

Resp. — « Gentes accipiant hæreditatem ejus, Reges Arabum et Saba dona adducant, Dominetur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrarum.

Secret. — « Sacratissimo et amantissimo cordi Jesu, vulnerato propter iniquitates nostras, attrito propter scelera nostra, fonti amoris et gratiarum inexhausto ; laudemus et redamemus illud in sæcula.

Resp. — « Hauriant omnes sitientes aquas de fontibus salvatoris, et dicant : Notas fecit Dominus ad inventiones suas ; cantemus Domino, quoniam magnificè fecit ; laudemus et exaltemus in eo.

Secret. — « Beatissimæ Virgini Mariæ, sine labe originali conceptæ ; illibatæ Deiparæ, vitæ, spei, dulcedini nostræ ; beatam dicant omnes generationes.

Resp. — « Dominare, o Maria, et loquere regi pro nobis et libera nos de morte.

Secret. — « Sanctis Lazaro, Marthæ et Mariæ Magdalenæ, amicis et hospitibus Domini, Provinciæque patronis, laus sempiterna.

Resp. — « Qui habet amicum regem glorificabitur.

Secret. — « Sanctis Maximino, Trophimo, Marcellino, Victori, Euphrasio, Demetrio, Arnulpho, Leontio, Augustino, Domnino et Vincentio, patronis omnium Provinciæ Diocæseon ; sit memoria eorum in benedictione.

Resp. — « Laudemus viros gloriosos et parentes nostros qui in generatione gentis suæ gloriam adepti sunt ; filii eorum propter illos in æternum maneant ; semen eorum et gloria eorum non derelinquetur.

Secret. — « Memoriam tot sanctorum qui fidem vel plantaverunt, vel illustrarunt, scriptis, operibus aut fuso sanguine,

tum in antiquâ Provinciâ aut Delphinatûs ditione, tum in insulâ Lirinensi, tum in insulâ Corsicâ, tum in ecclesiâ Africanâ, laus perpetua.

Resp. — « Nos tantam habentes impositam nobis nubem testium, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen; hi, testimonio fidei splendeant quasi stellæ, in perpetuas æternitates.

Secret. — « Beatissimo Domino nostro Pio Papæ nono, vero Christi vicario, Christianorum omnium Patri et Doctori, anni multi, obsequium universorum: Pax urbi et orbi, et ecclesiæ libertas.

Resp. — « Tribuat ei Dominus secundum cor ejus et omne consilium ejus confirmet; notam faciat filiis hominum magnificentiam regni sui.

Secret. — « Illustrissimo ac Reverendissimo Archiepiscopo Aquensi, Arelatensi et Ebredunensi, hujus Provincialis Concilii Præsidi, cum annis multis magnæ gratiæ.

Resp. — « Anni multi, magnæ gratiæ; Dominus retribuat, multiplicet fructum operum ejus, eumque ecclesiæ suæ conservet.

Secret. — « Illustrissimis ac Reverendissimis hujus Provinciæ Episcopis longa vita et felix ad ecclesias suas reditus.

Resp. — « Angelus Domini illos comitetur in viâ, et cum pace, salute et gaudio, ad sua suosque redeant; omnesque post triennium incolumes ad Synodum reducat.

Secret. — « Omnibus Deputatis et Ordinibus qui ad Concilium accesserunt in Deo felicitas.

Resp. — « Prosperum iter faciat eis Deus salutarium nostrorum, et cum gratiarum actiones petitiones eorum innotescant apud Deum.

Secret. — « Francorum populo qui Romanam Ecclesiam, ut matrem filius, semper adamavit, protexit atque defendit, salus à Deo, honor et gratiarum actio.

Resp. — « Dominus diligat eum et protegat eum; mittat ei auxilium de sancto, et de Sion tueatur eum.

Secret. — « Clero et fidelibus Provinciæ Aquensis et universæ christianæ plebi pax Christi æterna.

Resp. — « Deducat eos Dominus per vias rectas; ostendat eis regnum suum et det illis gloriam sempiternam.

Secret. — « Urbi Aquensi, pacis et litterarum inclytæ civitati, antiquæ provinciæ capiti et nostræ ecclesiasticæ provinciæ Metropoli, prosperitas in Christo.

Resp. — « Caritas, beneficentia, zelus et incolumitas in dies apud eam crescant; et benedicat Dominus omnibus habitantibus in eâ.

Secret. — « Hæc Provincialis Synodus ad gloriam Dei omnipotentis, ad tutelam fidei et morum perfectionem, ad integritatem disciplinæ celebrata, votis omnium succedat et ejus decreta serventur.

Resp. — « Itâ credimus, itâ sentimus, itâ speramus, itâ volumus.

Secret. — « His ergo inhærentes, crescamus in gratiâ, in cognitione et amore Domini nostri Jesu Christi, intercedentibus Immaculatâ virgine Mariâ et omnibus sanctis, ut immarcessibilem percipiamus omnes gloriæ coronam.

Resp. — « Fiat, fiat. Amen, Amen. »

His alto succedente silentio, Episcopi singuli mitrâ operi, comitantibus qui sibi assistunt, ad Archiepiscopum accedunt; osculoque pacis accepto et reddito, ad subsellia revertuntur; et alii alios osculantur.

Jam plenè feliciterque peracto Concilio, R. Archiepiscopus effusè gratias agit: primo Episcopis qui tanto studio operam suam ad Concilii celebrationem contulere; tum piis cœnobitis quorum orationes sicut incensum suavissimum ad Dominum ascenderunt; et gnavis sacerdotibus qui Patrum assidui indefessique fuerunt auxiliares. « Cæterum nulla, inquit, apud nos oblivione delebitur memoranda illa congregatio, quum, officialitatum restauratione propositâ, omnes, quasi vir unus consurgentes, nullos sibi judices præter patres suos, id est Episcopos, opus esse testati sunt. Spontanea significatio hæc

multo nobis solatio fuit, lætitiâ nos affecit, altâque permanebit mente repostâ. »

Tandem omnibus et singulis faustum felicemque precatus reditum, solemniter benedicit.

Denuntiâtâ verò à secretario indulgentiâ, diaconus clamat : « Recedamus in pace, » cui respondent omnes : « In nômine Christi. »

Tunc discedit cœtus, et per Archiepiscopi palatium, ut die septembris octavâ, in seminarii sacellum revertitur ; quò jam transacto meridie intrat.

FINIS.

INDEX

DECRETORUM CONCILII AQUENSIS.

Litteræ publicationis Concilii.	Pag. 5
Litteræ ad Concilium attinentes.	7
DECRETA CONCILII. — Titulus primus.	16
Decretum de aperiendâ synodo.	16
— de modo vivendi in Concilio.	17
— de professione fidei.	19
TITULUS II. — De spectantibus ad doctrinam fidei et morum.	23
Caput primum.	23
— II. De professione fidei.	24
— III. De ecclesiæ constitutione divinâ et immutabili.	25
— IV. Quòd potestas ecclesiastica neque a populo, neque a principibus sit mutuata.	27
— V. De independentiâ potestatis ecclesiasticæ.	29
— VI. In quibus resideat ecclesiastica potestas.	31
— VII. De supremâ romani pontificis auctoritate.	33
— VIII. De Episcoporum auctoritate.	36
TITULUS III. De Societate tum domesticâ, tum civili et de Sacerdotii cum imperio concordia.	38
Caput primum. De societate domesticâ.	38
— II. De societate civili.	42
— III. De sacerdotii et imperii concordia.	43
TITULUS IV. De quibusdam erroribus damnandis.	45
Caput primum. Variorum errorum condemnatio rationalismi nempe, indifferentismi, mythismi, pantheismi, socialismi et communismi, hominumque impiorum qui sacris scripturis et exemplis Christi abutuntur.	45
§ 1. De rationalismo.	46
§ 2. De quâdam doctrinâ progressûs in materiâ religionis.	47
§ 3. De mythismo.	48
§ 4. De indifferentismo.	49
§ 5. De pantheismo.	50
§ 6. De socialismo.	51
§ 7. De communismo.	52
§ 8. Damnatio eorum nefariæ temeritatis qui scripturis, exemplisque Christi ac sanctorum ad stabiliendam socialismi communismive doctrinam abutuntur.	53

Caput II. De justitiæ et caritatis officiis.	54
— III. Monita ad scriptores qui res, sive theologicas, sive philosophicas tractant.	55
— IV. De duello et iis qui sibi necem inferunt.	59
TITULUS V. De his quæ ad disciplinam spectant, maximè de personis ecclesiasticis.	61
Caput primum. De Episcoporum officiis.	61
— II. De Capitulis Cathedralibus.	65
— III. De parochis et eorum residentiâ.	68
§ 1. De verbi Dei prædicatione.	69
§ 2. De catechisandis pueris.	71
Caput IV. De scholarum curâ.	72
— V. De ægotantium curâ.	73
— VI. De succursalium ecclesiarum rectoribus.	74
— VII. De secundariis presbyteris, seu de parochorum vicariis.	74
— VIII. De capellanis et adjunctis presbyteris.	75
— IX. De vitâ et honestate clericorum.	76
TITULUS VI. De Monialibus ac piis sodalitatibus.	78
Caput primum. De Monialibus.	78
— II. De pœnitentium Confraternitatibus ac aliis piis Sodalitatibus virorum ac mulierum.	80
TITULUS VII. De Sacramentis in genere.	82
Caput primum. De Ministrorum Obligationibus.	82
— II. De Baptismo.	83
— III. De Confirmatione.	85
— IV. De Eucharistiâ.	86
§ 1. De Missæ sacrificio.	86
§ 2. De cultu erga sanctissimum Eucharistiæ sacramentum.	87
§ 3. De sacrâ Communione.	88
§ 4. De Communione Paschali.	88
§ 5. De primâ Communione puerorum.	89
§ 6. De sanctissimo Viatico et ultimâ Communione.	89
Caput V. De Pœnitentiæ Sacramento.	90
De puerorum Confessione.	92
Caput VI. De Extremâ-Uctione.	92
— VII. De sacris Ordinationibus.	93
— VIII. De Matrimonio.	94
TITULUS VIII. De quibusdam institutionibus ecclesiasticis.	96
Caput primum. De cogendo Concilio provinciali Aquensi.	96
Caput II. De Synodo celebrandâ.	97
— III. De annuis spiritualibus sacerdotum Exercitiis.	98

TITULUS IX. — De studiis ecclesiasticis.	99
Caput primum. De Clericis educandis.	100
— II. De Scholis clericalibus.	103
— III. De Clericorum studiis.	104
— IV. De Seminariis minoribus.	106
— V. De Seminariis majoribus.	109
— VI. De Studiis superioribus.	110
— VII. De Collationibus ecclesiasticis.	111
— VIII. De examinibus à junioribus presbyteris subeundis.	112
TITULUS X. De zelo, de pietatis atque caritatis operibus.	113
Caput primum. De missionibus et exercitiis spiritualibus.	113
— II. De catechizandis pueris villicorum.	115
— III. De piâ Societate pro reparatione blasphemiarum ac diei dominicæ sanctificatione.	115
— IV. De Consociatione Propagandæ fidei.	116
— V. De librorum honorum Propagatione et de bibliothecis parochialibus.	117
— VI. De Operibus caritatis.	117
TITULUS XI. De Cultu divino.	119
Caput primum. De reverentiâ servandâ in cultûs divini celebratione.	119
— II. De Sacrà Liturgiâ.	119
— III. De Sacellis ruralibus.	120
— IV. De S. Reliquiarum cultu.	121
— V. De Pietate catholicâ ergâ defunctos.	121
— VI. De Exuviis et Cœmeteriorum curâ.	123
§ 1. De Sepulturâ ecclesiasticâ.	123
§ 2. Quibus deneganda est sepultura ecclesiastica.	123
§ 3. De Cœmeteriorum curâ.	124
TITULUS XII. — Caput primum. Super temporali Romani Pontificis ditione, votum et declaratio.	125
Caput II. Votum de Immaculatâ Conceptione definiendâ.	126
— III. Consecratio totius Aquensis Provinciæ cordiSS. etc.	128
Decretum de indictione futuri Concilii provincialis.	129
ACTA CONCILII.	133

